R. KIPLING



PRIČE ZA DJECU

NOVO POKOLJENJE

RUDYARD KIPLING

PRIČE ZA DJECU

TISAK „TIPOGRAFIJE" GRAFIČKO-NAKLADNOG ZAVODA U ZAGREBU

RUDYARD KIPLING

PRIČE ZA DJECU

s autorovim ilustracijama

NOVO POKOLJENJE
ZAGREB 1950

Naziv originala
JUST SO STORIES
Djelo je prvi put objavljeno 1902.

S engleskoga preveo
ISO VELIKANOVIĆ

Stihove preveo
TEODOR PEIČIĆ

PRIČE ZA DJECU

SADRŽAJ

KAKO JE KIT STEKAO ŽDRIJELO

Bio jednom, predobri moj ljubimče, u moru kit, a taj je jeo ribe. Jeo je zvjezdače i koštunjače, rakove i listove, rumbace i tune, raže i jaglune, skuše i sardele, i pravu zdravu drhtavicu vrckavicu jegulju. Sve ribe, što ih je nalazio po svem moru, gutao on u usta — cap! — i tako u cijelom moru preostala samo još mala jedna ribica, sitna riba lukavica, a ona pliva malko iza desnoga uha kitova, da ne bi nastradala. Kit se osovio na rep i kazao: »Gladan sam!« a sitna ga riba lukavica sitnim glasom lukavo zapitala: »Plemeniti i velikodušni kitoviću, jesi li ikada okusio čovjeka?«

»Nisam«, reče kit. »Kakav je on?«

»Tečan«, kaza mala lukavica. »Tečan, ali kvrgav.«

»Onda mi nabavi kojega«, opet će kit i uspjeni repom more.

»Za jedan je put dovoljan jedan«, uzvratila lukavica. »Ako otplivaš do pedesetog stupnja sjeverne širine i četrdesetog zapadne duljine (to je čarolija), naći ćeš usred mora brodolomca mornara, na splavi, u samim modrim platnenim hlačama i s poramenicama (nemoj, ljubimče, da zaboraviš na poramenice), i sa sklopnim nožem, a to je, upravo da ti reknem, silno spretan i bistar čovjek.«

Otplivao dakle kit do pedesetog stupnja sjeverne širine i četrdesetog zapadne duljine, što god je brže mogao da pliva, i našao na splavi usred

mora, u samim modrim platnenim hlačama, s poramenicama (moraš, ljubimče, osobito da zapamtiš poramenice) i sa sklopnim nožem, sama samcata brodolomca mornara gdje praćaka nožnim prstima po vodi. (Mama mu je dopustila da brčka, drugačije on to ne bi radio ni za što, jer je bio silno spretan i bistar čovjek.)

Onda kit uzeo razvaljivati ralje sve dalje i dalje, gotovo sve do repa, i progutao brodolomca mornara, i splav, na kojoj je ovaj bio, i modre njegove platnene hlače, i poramenice (nemoj da ih zaboraviš), i sklopni nož — progutao sve u svoju toplu, mračnu, nutarnju spremu za jelo, i onda mljasnuo usnama — cap! — i triput se zavrtio okò svog repa.

Ali čim je mornar, koji je bio silno spretan i bistar čovjek, stigao zaista u kitovu toplu, mračnu nutarnju spremu za jelo, uzeo on stupati i lupati, bubati i cubati, bacakati se i praćakati, trzati se i vrzati, rikati i šikati, grepsti i tepsti, hodati i bodati, i zaigrao mornarski skokac, gdje nije trebalo, i kit zapao zaista u silnu nevolju. (Jesi li zaboravio na poramenice?)

Kit se potužio sitnoj ribi lukavici: »Taj je čovjek zbilja kvrgav, i usto mi se štuca. Šta bih učinio?«

»Kaži mu, neka izide«, svjetova ga lukavica.

Zaviknuo kit u svoje ždrijelo brodolomcu mornaru: »Izlazi i čestito se vladaj! Meni se štuca!«

»Baš si pogodio!« dočeka mornar. »Ne ću tako, nego sasvim drukčije. Odnesi me na moju rođenu obalu, k bijelim klisurama albionskim, pa ću razmisliti o tome.« I on stade igrati gore nego ikada.

»Bolje ti je, da ga odneseš kući«, predloži kitu riba lukavica. »Upozorila sam te, da je on silno spretan i bistar čovjek.«

Pliva dakle kit, pliva te pliva obadvjema perajama i repom, koliko god može da brza od štucanja. Naposljetku ugledao mornarov rođeni žal

i bijele klisure albionske. Napolak se izbacio na pržinu, široko, široko razjapio usta i rekao: »Ovdje se prelazi za Winchester, Ashuelot, Nashua, Keene, i za postaje na željezničkoj pruzi, što vodi u Fitchburg.«

Upravo kad je rekao »Fitch«, išetao mu mornar iz usta. Ali dok je kit plivao, dotle je mornar, koji je zaista bio silno spretan i bistar čovjek, prihvatio svoj sklopni nož i isjekao splav u isprekrštanu rešetku, čvrsto je svezao poramenicama (sada znaš, zašto ti ne bješe zaboravljati na poramenice!) i ugurao rešetku čestito i svojski u kitovo ždrijelo, i tamo se ona zaglavila! A onda uzeo kazivati ovu basmu — nisi je čuo, pa ću ti je reći sada:

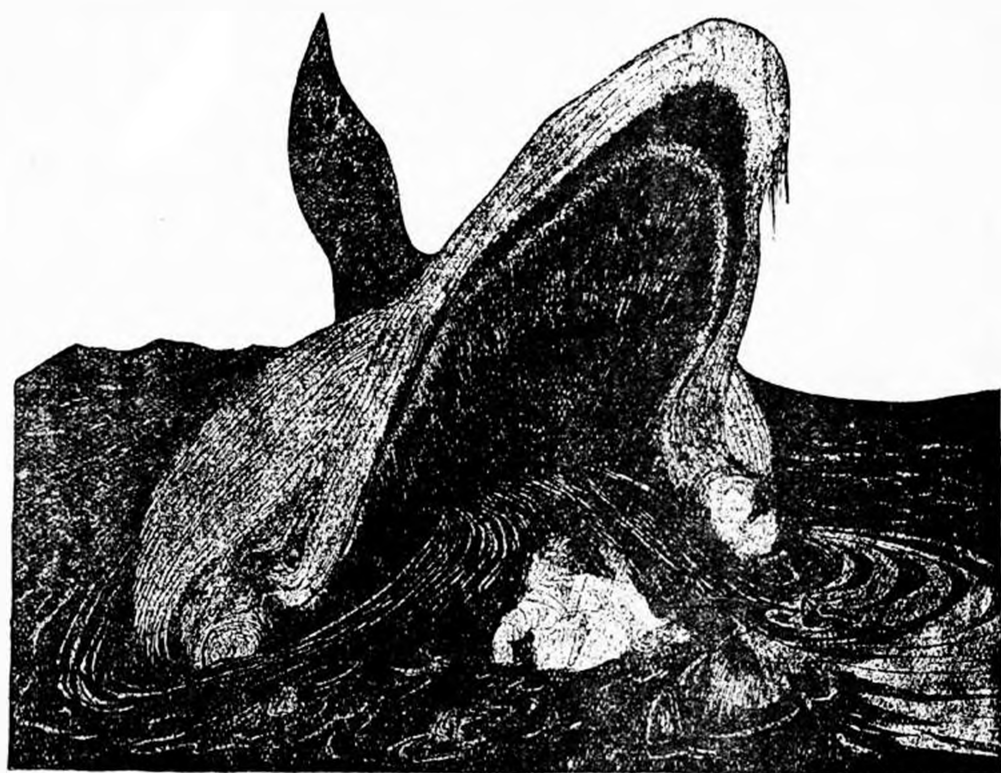
»Rešetku u tvoje ždrijelo,
Da ti odsad priječi jelo!«

Mornar je naime, osim toga, bio Irac. Izišao mornar na šljunak na žalu i vratio se kući svojoj majci, koja mu je bila dopustila, da brčka prstima po vodi; i oženio se i zatim sretno živio bez prestanka. Tako i kit. Ali otkad mu je u ždrijelu rešetka, te niti da je iskašlje ni da je proguta, ne može on ništa da jede, nego jedino vrlo, vrlo male ribice, pa zato danas kitovi nikad ne jedu ljude, ni dječake, ni djevojčice.

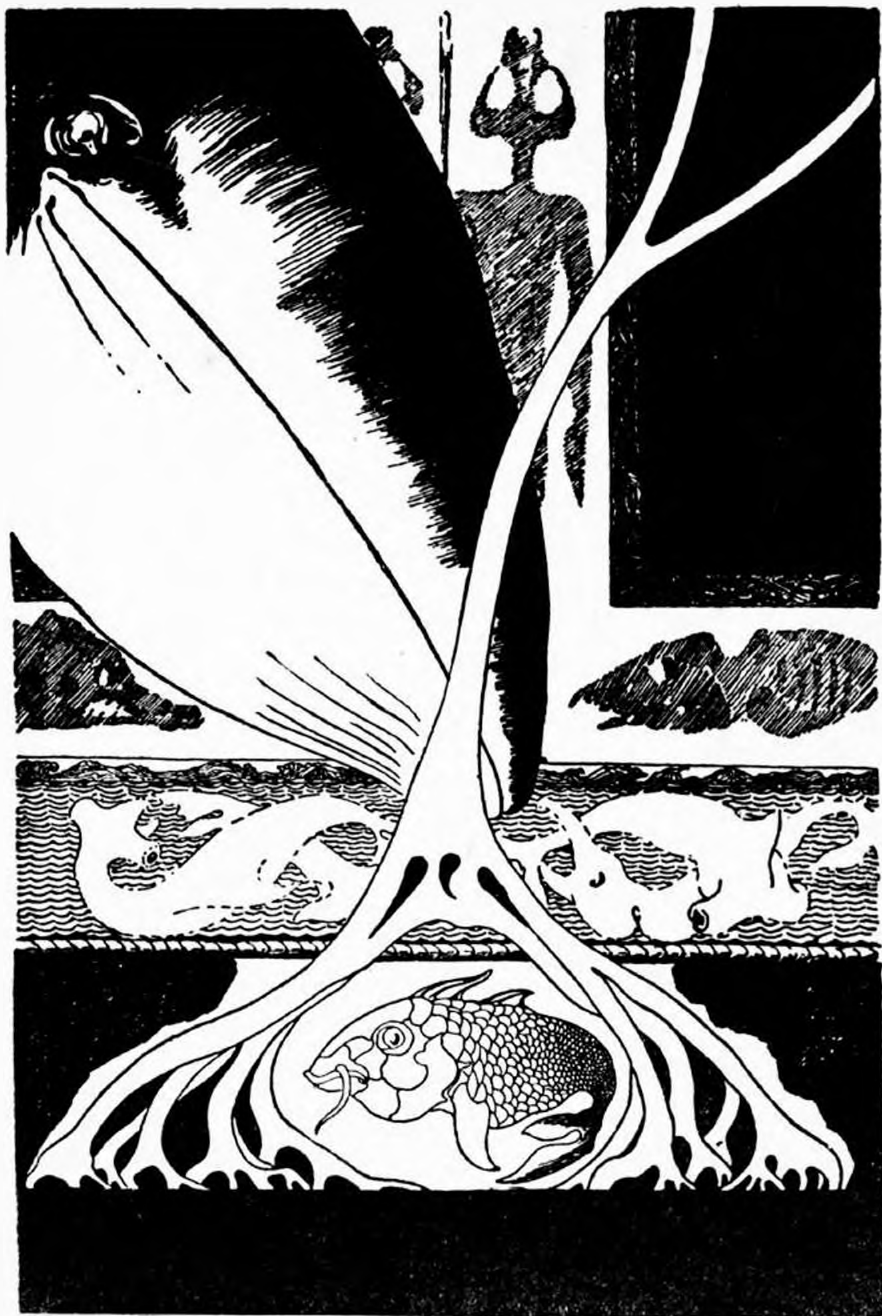
Sitna je riba lukavica otišla i sakrila se u glibu pod ekvatorskim kućnim pragom. Uplašila se, da se ne bi kit na nju rasrdio.

Mornar je ponio sklopni nož. Kad je izišao na žal, imao je na sebi modre platnene hlače. Poramenice je ostavio, jer je njima, kako znaš, svezao rešetku. To je konac ovoj pripovijesti.

Ovo je slika kita, koji guta mornara i svu njegovu silnu spretnost i bistrinu, i splav i sklopni nož, i njegove poramenice, na koje ti nemoj zaboraviti. Ono s pucetima mornarove su poramenice, a do njih vidiš nož. Mornar sjedi na splavi, ali se splav nagnula, te ne vidiš od nje mnogo. Ona bjelkasta stvar do lijeve ruke mornarove komad je drveta, kojim je pokušao da odvesla splav, kad mu se približio kit. Taj se komad drveta zove hajmica. Mornar ga je ispustio, kad je dospio u ralje. Kitu je ime Smješljivko, a mornar se zove gospodin Henry Albert Bivvens, mornar od zanata. Sitna je riba lukavica skrivena za kitovim uhom, inače bih ja i nju naslikao. More se zato uzljuljalo i uskuljalo, jer ga svega srče kit u usta, da usrkne gospodina Henryja Alberta Bivvensa, i splav, i sklopni nož, i poramenice. Nemoj da zaboraviš na poramenice.



Ovo je kit kako traži sitnu ribu lukavicu, koja se sakrila pod prag ekvatorskih vrata. Sitna se riba lukavica zove Danguba. Skrila se među korijenje debele haluge, što raste pred ekvatorskim vratima. Narisao sam ekvatorska vrata. Zatvorena su. Navijek su zatvorena, jer vrata treba da su navijek zatvorena. Ono, što se oteglo poprijeko, sam je ekvator; a ono, što nalikuje na klisuru, dva su diva, Moar i Koar, koji na ekvatoru paze na red. Oni su nacrtali crteže na ekvatorskim vratima i oni su našarali sve te iscifrane ribe pod vratima. Ona kljunata riba zove se kljunata pliskavica, a ona druga riba s čudnovatom glavom zove se maljoglavi jaram. Kit je našao sitnu ribu lukavicu istom kad ga je prošla žestina, a onda su se opet sprijateljili.



Kad se okna kabina, ko usred noći,
Zamrače od valâ, što se bijesno dižu;
Kada brod zaroni, pa — hop! — uvis skoči,
Te konobar nos svoj u juhu zamoči,
A kovčezi svuda počnu da se kližu;
Kad dadilja leži kano hrpa jada,
A mama ti veli: »Ne budi je sada!«
Ne obuku tebe, no i kupelj mine —
Znaj, pedeseti si, ako ne znaš, sine,
Dostigao stupanj sjeverne širine!

KAKO JE DEVA STEKLA GRBU

Ovo je druga pripovijest, a ta nam kazuje, kako je deva stekla grbu.

Kad su se započele godine i svijet bio nov novcat, a životinje baš započele da rade za čovjeka, bila jedna deva, što je živjela usred strašne pustinje, jer nije htjela da radi; i sama je bila strašilo. Strahovito je lijeno žvakala suharke, trnje, tamariske, mlječiku i sjemenje, a ako bi je tkogod što zapitao, promrmljala bi: »mrm!« baš »mrm!« i ništa više.

U ponedjeljak izjutra došao k njoj konj, sa sedlom na leđima i sa žvalama u ustima, te joj rekao: »Devo, oj devo, hodi i pokasaj kao i mi!«

»Mrm!« odgovorila deva, a konj otišao i ispripovijedao čovjeku.

Došao joj zatim pas, sa štapom u ustima, te joj kazao: »Devo, oj devo, hajde zgrabi pa nosi kao i mi!«

»Mrm!« odvratila deva, a pas otišao i ispripovijedao čovjeku.

Došao joj sada vol, s jarmom na vratu, pa je pozvao: »Devo, oj devo, hajde pluži kao i mi!«

»Mrm!« promrmljala deva, a vol otišao i ispripovijedao čovjeku.

Kad je dan k večeru prevalio, sazvao čovjek konja, psa i vola, pa im rekao: »Vas troje, oj vas troje, jako sam zabrinut za vas (jer je svijet tako nov novcat), ali onaj mrmljavac u pustinji ne zna da radi, jer kad

bi znao, bio bi sada ovdje. Neka ga dakle, a vi sada morate dvostruko raditi, da to nadoknadite.«

Od toga se vrlo ozlovolje njih troje (jer svijet je bio tako nov novcat) te održe na rubu pustinje vijeće, zbor, sastanak i dogovor. A deva došla, žvače mlječiku, još gore ljenčari i smije se njima. Onda reče: »mrm!« i ode opet.

Došao sada džin, koji pazi na sve pustinje, a stigao u oblaku prašine (džinovi navijek putuju tako, jer to je čarolija), i stao, da se razgovori i posavjetuje s njima troma.

»Džine sviju pustinja«, upitat će konj, »je li pravo, da itko ljenčuje, kad je svijet ovako nov novcat?«

»Zacijelo nije pravo«, uzvrati džin.

»Vidiš«, produži konj, »ima jedan dugovrat i kratak stvor usred tvoje strašne pustinje (a i sam je strašilo), i nije iolicak uradio od ponedjeljka izjutra. Ne će da kasa.«

»Haj!« dosjeti se džin i zviždukne; »tako mi svega zlata iz Arabije, to je moja deva! A šta veli ona?«

»Veli m r m!« kaza pas, »i ne će da zgrabi pa da nosi.«

»Zar ništa više ne veli?«

»Samo veli m r m! a ne će da pluži«, oglasi se vol.

»Dobro je da znam«, dočeka džin. »Počekajte lijepo časak; dat ću ja njoj m r m.«

Džin se omotao u svoj plašt od oblaka prašine, krenuo pustinjom i zatekao devu gdje nemilo ljenčuje i ogledava se u bari.

»Duga moja i mrmljava prijateljice«, pozdravi je džin, »čujem da ništa ne radiš, a svijet je tako nov novcat.«

»Mrm!« odgovori deva.

Džin sjedne, podnimi se i uzme smišljati veliku čaroliju, a deva se sve ogledava u bari.

»Ti si njima trojici od ponedjeljka izjutra natovarila još i zaseban posao, sve zbog svoje bezočne lijenosti«, prekorio džin devu i nastavio da premišlja o čaroliji, sve onako podnimljen.

»Mrm!« promrljala deva.

»Da sam na tvome mjestu, ne bih ja to i opet rekao«, opomenu je džin; »moglo bi ti prisjesti. Mrmljavice, ja bih, da ti radiš.«

A deva opet reče »mrm!« ali tek što je to izrekla, opazi kako joj se na leđima, kojima se toliko ponosila, ispinje te ispinje silna, klimatava grba.

»Vidiš li?« reći će joj džin. »Eto tebi tvoje m r m! sama si ga najamila sebi svojim neradom. Danas je četvrtak, a ti nisi ništa radila još od ponedjeljka, kad se započeo posao. Idi sada na posao!«

»Kako ću s tom grbom na leđima?« upitat će deva.

»Ta ti je grba navlaš i stvorena«, kaza džin, »a sve zato, što si potratila ta tri dana. Sada ti možeš raditi tri dana bez jela, jer možeš živjeti od svoje grbe. I nemoj nipošto govoriti, da nisam ništa učinio za te. Hodi iz pustinje i otiđi k onoj trojici i vladaj se kako valja! Odmrmljaj sa svojom grbom!«

I deva odmrmljala sa svom grbom i otišla k onoj trojici. A od onoga dana sve do danas nosi deva neprestano grbu (zovemo je sada »grbom«, da joj ne povrijedimo osjetljivosti*), ali nije još nikad naknadila ona tri dana, što je potratila na početku svijeta, i nije nikad naučila da se valjano vlada.

---

* U prijevodu se nije mogla dati igra riječi između devina mrmljanja »mrm!« (zapravo, gunđanja »hm!«) i njezine grbe — igra, kakva se postigla u originalu između riječi *humpf* (»hm!«) i *hump* (grba). — *Ur.*

Ovo je slika džina, koji započinje čarati čaroliju, što će devi stvoriti grbu. Najprije je prstom potegnuo crtu po zraku, i ta se crta ukočila; onda načinio oblak, zatim jaje — eno ih vidiš dolje na slici — a onda se stvorila čarobna bundeva, koja se pretvorila u silan bijel plamen. Potom uzeo džin svoju čarobnu mahalicu i mahao njome na plamen, dokle god se nije i sam plamen pretvorio u čaroliju. Bio to valjan čarobnjak i zaista jako dobrostiv, iako je devi stvarao grbu, jer je lijena. Džin, što pazi na sve pustinje, bio jedan od najumiljatijih džinova, te ne bi nipošto učinio, što je zaista nemilo.



Ovo je slika onoga džina, što pazi na sve pustinje, kako on svojom čarobnom mahalicom čini čaroliju. Deva žvače bagrenovu grančicu i baš je jedamput suviše izrekla »mrm!« (džin joj je to i kazao), i tako nastaje grba. Ono, što nalikuje na ručnik, a raste iz onoga, što nalikuje na lukovicu, čarolija je, a na njoj eno vidiš grbu. Grba baš pristaje na pljoštinu na devinim leđima. Deva je preveć zabavljena, ogledava svoju krasotu u bari, pa i ne zna, šta joj se sprema.

Ispod te istinske slike ima slika novoga novcatog svijeta. Na njoj su dva vulkana, što se puše, nekoliko drugih brda, nekoliko kamenova, jezero, crn otok i vijugava rijeka, i sva sila drugih stvari, pa i Noin korab. Nisam mogao nacrtati sve pustinje, što su pod paskom džinovom, nego sam nacrtao samo jednu, ali je ta baš prava pravcata pustinja.



Devina hrga, ružna je kurga,
Što na njoj vidiš je sada.
Stvar je tužna, još više ružna
Grba, kad bježiš od rada.

I staru, i mladu,
Nije l' sklon radu,
Izraste grba,
Grba baš prava,
Što crna sva je i plava!

Jutrom, sav smučen, pospan, utučen,
Zijevaš, protežeš se dugo,
Dršćeš, grdiš i još se srdiš
Na igračke, kupelj i drugo.

Spas kako ću naći i grbi izmaći,
A i ti u času pravu,
Kad dobiješ grbu,
Devinu grbu,
Grbu crnu i plavu?

Kraj peći kunjat i samo lunjat
Lijek bolesti nije toj,
Već kopaj, gradi i marljivo radi,
Dok te ne oblije znoj!

Sunce će sinut i s leđa ti skinut
Grbu — čarolija prava
Džina je to — i smjesta
Grbe te nesta,
Što crna je i plava.

Od takve će grbe da strada
Svaki, tko bježi od rada,
Jer onda grba,
Devina grba,
Stigne stara i mlada!

KAKO JE NOSOROG STEKAO KOŽU

Na nekome nenapučenom otoku kraj obale Crvenoga mora živio neki Pars, kojemu su s kape odsijevale sunčane zrake jačim nego istočnim sjajem. A Pars živio ukraj Crvenoga mora jedino sa svojom kapom i svojim nožem, te s onakvim ognjištem, u koje ne valja nikako da diraš. I jednoga dana uzeo on brašna i vode, sitnih i krupnih sušaka i šećera i koječega, te priredio kolač, koji je bio dvije stope dug i tri stope debeo. Bilo je to zaista vanredno jestivo (to je čarolija), i on ga turio u ognjište, jer je smio da kuha na ognjištu, te ga pekao i pekao, dok nije kolač porumenio i prefino zamirisao. Ali baš kad je Pars namjerio da jede kolač, izišao iz sasvim nenapučene nutarnjosti na obalu nosorog s rogom na nosu, sa dva svinjska oka i s lošim vladanjem. U ono je doba koža sasvim obapinjala nosoroga. Nije nigdje bila navorana. Bio je baš kao nosorog u Noinu korabu, ali dakako mnogo veći. No ipak onda nije znao da se pristojno vlada, ne zna ni danas, a ne će nikad ni znati. Nosorožac povikao »ham!« a Pars ostavio kolač i umakao uspevši se na vršak palmin. Na Parsu bila samo kapa, s koje su sunčane zrake odsijevale vazda jačim nego istočnim sjajem. A nosorog izvrnuo nosom ognjište (bila to petrolejska peć), kolač se otkotrljao u pijesak, a on nataknuo kolač na rog navrh nosa i pojeo ga, te mašući repom otišao u pustu i sasvim nenastanjenu nutarnjost, što graniči s otocima Mazanderanom i So-

kotrom i rtovima ekvatorskim. Onda Pars sišao sa svoje palme, osovio ognjište i izgovorio ovu basmu, koje ti nisi čuo, pa ću ti je ja sada kazati:

»Tko na kolač prste meće,
Štono Pars ga sebi peče,
Strašno će se da opeče.«

A u toj basmi bilo kudikamo više, nego što ti sanjaš.

I zaista, nakon pet nedjelja navalila na Crvenome moru žega, te svak poskidao sa sebe svu odjeću. Pars skinuo kapu, a nosorog skinuo svoju kožu, prebacio je preko ramena i došao na obalu da se kupa. U ono ju je vrijeme zakapčao ozdol sa tri puca, te je nalikovala na kišnu kabanicu. Nije ni riječi rekao o Parsovu kolaču, jer ga je sasvim pojeo. Pojeo ga, jer se nije znao vladati, ni onda, niti zna danas, a niti će ikada znati. Odgegao se ravno u vodu i uzeo kroz nos duhati mjehuriće, a svoju kožu ostavio na obali.

Pars odmah prišao i našao kožu, pa se nasmijao smijehom, koji mu je dvaput preletio cijelim licem. Onda obigrao triput oko kože i protro ruke. Zatim otišao u svoj nastan i napunio kapu mrvama od kolača, jer Pars nije nikad ništa jeo osim kolača i nije nikad meo svog nastana. Shvatio on kožu, te mlati kožu, drlja kožu i trlja kožu, dok je nije napunio starim, suhim, tvrdim, škakljavim mrvama i prilično još nagorenim sušcima, koliko god je moglo stati. Onda se popeo navrh svoje palme i počekao, da nosorog izide iz vode i da navuče kožu.

Tako je nosorog i uradio. Skopčao on kožu sa tri puca, a ona ga zaškakljala poput mrva u postelji. Nosorog se počeo češati, ali od toga mu još pogoršalo. Onda se izvalio u pijesak, te se valja i valja, a kad god se povalja, mrve ga zaškakljaju sve gore i gore. Potom potrčao k palmi, te se češe o nju, češe. Češao se toliko i tako jako, da je raščešao kožu u

veliku boru na ramenima i u drugu boru dolje, gdje su mu bila puca (i njih je ščešao), i raščešao još nekoliko bora iznad svojih nogu. Od toga postao naopake ćudi, no mrve nisu za to marile. Bile mu one pod kožom te ga škakljale. Vratio se nosorog kući, zaista sav bijesan i strahovito izgreben. A od toga dana sve do danas u svakoga su nosoroga velike bore po koži i veoma ljuta narav, sve zbog mrva pod kožom.

A Pars sišao sa svoje palme, sa svojom kapom, s koje se zrake sunčane odsijevaju jačim nego istočnim sjajem, uprtio svoje ognjište i krenuo prema Orotavu, Amygdali, visokim livadama anantarivskim i močvarama sonaputskim.

Evo na slici Parsa kako se jednoga veoma vrućeg dana upravo sprema da pojede svoj kolač na nenastanjenom otoku u Crvenome moru. Na slici je i nosorog kako dolazi iz sasvim nenastanjene nutarnjosti, koja je sva kršovita, kao što jasno vidiš. Nosorogova je koža sasvim mekana, a ona tri puca, kojima je koža zakopčana, odozdo su na trbuhu, pa ih zato ne možeš vidjeti. One vijuge na Parsovoj kapi zrake su sunčane, što odsijevaju jačim negoli istočnim sjajem, jer da sam narisao prave zrake, svu bi sliku ispunile. U kolaču su sušci. Točak, što leži sprijeda u pijesku, s jednih je faraonovih kola, na kojima je faraon htio da prijeđe preko Crvenoga mora. Pars ga je našao i zadržao, da se njime igra. Pars se zvao Pestonjee Bomonjee, a nosorogu je bilo ime Hrkać, jer je disao na usta, a ne na nos. Da sam na tvome mjestu, ne bih ništa pitao za ognjište.



Ovo je Pars Pestonjee Bomonjee kako sjedi na svojoj palmi i pazi na nosoroga Hrkača, koji se kupa blizu obale sasvim nenastanjenoga otoka, pošto je skinuo kožu. Pars je mrve utrljao u kožu, pa se smije, kako će mrlje škakljati Hrkača, kad je opet obuče. Koža je baš pod klisurama, ispod palme, na hladovitu mjestu; zato je ne možeš vidjeti. Na Parsu je nova kapa sjajnijega nego istočnog sjaja, onakva kakvu Parsi nose, a u ruci mu nož, da njime u palmu ureže svoje ime. One crne stvari po otocima u moru jesu krhotine od brodova, što su se razbili na Crvenome moru. No svi su se putnici spasili i vratili se kući.

Ona crna stvar u vodi kraj obale nije nipošto krhotina. To je nosorog Hrkač, koji se kupa bez kože. Pod kožom je isto tako crn kao i po njoj. Da sam na tvome mjestu, ne bih ništa pitao za ognjište.



Pûsti ti je onaj otok
Uz Gardafuj, pokraj gorâ,
Uz obalu, da, Sokotre,
Arapskoga blizu mora.
Suez ti je vruć i prevruć,
Onud nama nije brodit,
Jedra dići,
Sretno stići,
Parsu onom kolačaru
U posjete sada hodit.

KAKO JE LEOPARD STEKAO PJEGE

Za onih dana, ljubimče moj, kad je svakome bio sretan početak, živio ti leopard u kraju, koji se zove visoka pustolina.* Pamti, nije to bila niska pustolina, ili šumovita pustolina, ili močvarna pustolina, nego jedino gola, vrela, blistava, visoka pustolina, gdje je pijesak i krš pjeskovite boje i gdje je samo grmlje od biljaka pjeskovite žućkaste boje. Tu su živjeli žirafa i zebra, los i kudu i antilopa — a svi bili sasvim pjeskoviti-žućkasti-smeđasti; jedini je leopard bio od sviju najpjeskovitiji-najžućkastiji-najsmeđastiji, nekakva žućkasto-sivkasto-mačkasta životinjska vrsta, pa je nadlaku pristajao uza žućkasto-sivkasto-smeđastu boju visoke pustoline. To je bilo jako zlo za žirafu i zebru i za druge. Leopard je naime znao leći uz koji sasvim žućkasto-sivkasto-smeđasti kamen ili travurinu, pa kad bi da prođe žirafa ili zebra ili los ili kudu ili jelen ili lopatar, on bi ih izjurivao iz njihova skakutava života. A jest ih izjurivao! Bio tu još jedan crnac s lukom i strijelama (bio je tada sasvim sivkasto-smeđasto-žućkast), koji je s leopardom živio na visokoj pustolini. Njih su dvojica običavali zajedno loviti — crnac svojim lukom i strijelama, a leopard samo svojim zubima i pandžama, dok najposlije i žirafa, i los, i kudu, i kvaga, i svi drugi nisu više znali, kamo bi skakali, ljubimče moj. Zaista nisu znali!

---

* U originalu *Veldt*. Tu riječ valja pisati *Veld*, a tako u Južnoj Africi nazivaju ravnicu bez šume ili s malo šume. (Holandski *veld, polje*.) — *Ur.*

Nakon duga vremena — ti su stvorovi za ono doba živjeli dugovetni vijek — naučili oni da se klone svega, što nalikuje na leoparda ili na crnca, a malo-pomalo razbjegli se oni s visoke pustoline — prva žirafa, jer su u nje bile najdulje noge. Trupkali su dane i dane, dok ne stigoše u veliku šumu, punu puncatu drveća i grmlja i prutastih, pjegastih, packavih-kackavih sjena, i tamo se posakrivali. A opet nakon duga vremena, kako su stajali napol u sjeni, napol iza nje, a po njima padale klizave gmizave sjene od drveća, žirafa se ispjegala, zebra se isprugala, a los i kudu potamnjeli, sa sitnim, valovitim, sivim crtama po leđima, nalik na koru na panju. Mogao si doduše da ih čuješ i mirišeš, ali si ih rijetko vidao, a i to jedino onda, kad si dobro znao, kamo bi gledao. Divota im je bila u maljavoj mrljavoj šumskoj sjeni, a leopard i crnac trčkali po sasvim sivkasto-žućkasto-crvenkastoj visokoj pustolini i čudili se, kamo im doručak, ručak i užina. Naposljetku oni ogladnjeli toliko, da su jeli štakore i kukce i kuniće — leopard i crnac — i onda ih obojicu zaboli trbuh. Zatim oni sreli pavijana, psoglavoga, lajavoga pavijana, koji je najmudrija životinja u svoj Južnoj Africi.

Zapitao leopard pavijana (a bio je veoma vruć dan): »Kamo sva divljač?« A pavijan namignuo. Zna on.

Zapitao crnac pavijana: »Znaš li mi reći sadašnje boravište domaće faune?« (To je bilo ono isto, ali se crnac uvijek služio dugim riječima: bio je odrastao čovjek.) A pavijan namignuo. Zna on.

Onda reče pavijan: »Divljač je otišla na druga mjesta; ja ti svjetujem, leoparde, da odeš na druga mjesta, čim budeš mogao.«

Crnac mu uzvrati: »Sve je to vrlo divno, ali ja bih da znam, kamo se iselila domaća fauna?«

Onda reče pavijan: »Domaća se fauna pridružila domaćoj flori, jer je već bilo krajnje vrijeme, da se makne; ja ti, crnče, svjetujem, da se makneš, čim budeš mogao.«

Zbunili se leopard i crnac, ali krenuli, da potraže domaću floru, a nakon prilično dana ugledali veliku, visoku, silnu šumu, punu stabala, sasvim ispjeganu i ispackanu i iskackanu, poprskanu i izmrljanu i isprugанu, posutu i presutu sjenama. (Izgovori to brže na glas, pa ćeš vidjeti, kako je šuma zaista bila jako sjenovita.)

»Šta je to?« zapita leopard. »Tu je sasvim mrak, a ipak sve vrvi sitnim svjetlima?«

»Ne znam«, odgovori crnac, »ali valjda je domaća flora. Mirišem žirafu, i čujem žirafu, ali ne vidim žirafe.«

»To je čudnovato«, kaza leopard. »Ja mislim, to je zato, što smo baš došli sa sunca. Mirišem zebru, i čujem zebru, ali ne vidim zebre.«

»Čekaj malo«, reći će crnac. »Odavno ih već nismo lovili. Možda smo zaboravili, kakvi su.«

»Koješta!« dočeka leopard. »Dobro ih se sjećam s visoke pustoline, osobito njihovih moždanih kostiju. Žirafa je visoka otprilike sedamnaest stopa, sasvim je smeđe zlaćane boje od glave do papaka, a zebra je visoka poprilici četiri i pol stope, i sasvim je sivo-žućkaste boje od glave do kopita.«

»Hm«, progunda crnac gledajući u packave i kackave sjene domaće flore ili šume. »Onda bi se trebali javljati u toj pomrčini kao zrele banane u pušnici.«

Ali se nisu javljali. Leopard i crnac lovili cio dan, ali premda ih mirišu i čuju, ipak ne vide nikoga. Kad je bilo vrijeme užini, reći će leopard: »Za ime božje, ded da počekamo, dok se smrači. Taj lov po danu prava je bruka!«

Počekali oni dakle, dok se nije smračilo, a onda čuo leopard gdje nešto dašće i njuška na zvjezdanoj svjetlosti, što prutasta pada izmed granja, pa on skočio na to šuškanje: i miriše kao zebra, i na opip je zebra, i kad je svalio, brani se kao zebra, ali ne može da vidi, šta je. Zato poprijeti: »Miruj, ti stvore bez lika. Sjedit ću ti na glavi do jutra, jer tu je nešto s tobom, što ja ne razumijem.«

Začas začuo roktanje, prasku i topot, a crnac zavika: »Uhvatio sam nešto, čega ne vidim. Miriše kao žirafa, i brani se kao žirafa, ali nema nikakva lika.«

»Ne vjeruj tome stvoru!« upozori ga leopard. »Sjedi mu na glavi sve do jutra kao i ja. Ni u jednog od njih nikakva obličja!«

Sjedili dakle čvrsto na njima, sve dok se nije razjutrilo, a onda zapita leopard: »Šta je, brate, na tvom kraju za stolom?«

Crnac se počeša po glavi i reče: »Trebalo bi da bude sasvim zlaćano-narančasto-smeđe od glave do papaka i trebalo bi da je žirafa; ali je sasvim osuto kestenjastim mrljama. A šta je na tvom kraju za stolom, brate?«

A leopard se počeša po glavi i odgovori: »Treba da bude sasvim nježne sivkasto-žućkaste boje i treba da je zebra; ali sasvim je osuto crnim i grimiznim prugama. Šta li si ti, zebro, učinila od sebe? Zar ne znaš, dok si bila na visokoj pustolini, da sam te razbirao na deset milja? Nemaš nikakva lika!«

»Jest«, kaza zebra, »ali ovo nije visoka pustolina. Zar ne vidiš?«

»Vidim sada«, odvrati leopard. »No jučer nisam vidio. Kako se to radi?«

»Pustite nas«, reče zebra, »i mi ćemo vam pokazati.«

Pustili oni zebru i žirafu, da ustanu; zebra uzmakla k sitnim trnjacima, kuda sunčano svijetlo prodire sasvim prutasto, a žirafa uzmakla pod visoko drveće, kuda sjene padaju sasvim u mrljama.

»Pazite sada!« upozoriše zebra i žirafa. »Ovako se to radi. Jedan, dva, tri! A kamo vaš doručak?«

Bulji leopard, bulji crnac, ali jedino vide u šumi prutaste sjene i pjegave sjene, ali ni traga zebri ni žirafi. Baš one izmakle i sakrile se u sjenovitoj šumi.

»Hi-hi!« nasmije se crnac. »To je majstorija, koju bismo trebali da naučimo. Zapamti to, leoparde! Ti se u toj pomrčini činiš komadom sapuna u košu ugljena.«

»Ho-ho!« zasmijao se leopard. »Hoćeš li se jako iznenaditi, ako čuješ, da se u toj pomrčini činiš, kao da si gorušičin melem na vreći ugljena?«

»Dobro, ali ruganjem ne ćemo steći ručka«, mudro će crnac. »Ovamo-onamo, mi ne pristajemo uza svoju pozadinu. Poslušat ću pavijanov savjet. Rekao mi je, neka se promijenim; pa kako ne mogu ništa promijeniti osim kože, promijenit ću nju.«

»U šta?« zapita leopard, strahovito uzbuđen.

»U lijepu crnkasto-smeđastu boju, s malko grimiza u njoj i s nešto modrine poput škriljavca. Baš će valjati, da se sakrivam po spiljama i za drvećem.«

Preinačio on ovuda-onuda svoju kožu, a leopard se još jače uzbudio negoli prije: nije još nikada dosad vidio da čovjek preinačuje kožu.

»A šta ću ja?« zapita on, kad je crnac naposljetku ocrnio i mali prst lijepom novom crninom.

»Poslušaj i ti pavijanov savjet! Rekao ti je, da okreneš u pjege.«

»Poslušao sam«, dočeka leopard. »Krenuo sam, što sam brže mogao. Stigao sam s tobom ovamo, pa eto, na kakvo sam dobro naišao.«

»Oh«, opet će crnac; »nije pavijan mislio da mijenjaš mjesto u Južnoj Africi. Mislio je, da bi ti valjalo promijeniti kožu.«

»A od kakve mi je to koristi?« zapita leopard.

»Pomisli na žirafu«, odvrati crnac. »Ili, ako su ti milije pruge, pomisli na zebru. Njima sasvim prijaju njihove pjege i pruge.«

»Hm!« istisnu leopard. »Ne bih htio da budem kao zebra — ni za što.«

»Dobro, onda se odluči«, kaza mu crnac, »jer mi je mrsko loviti bez tebe, ali moram, kad se ti upinješ da budeš kao suncokret kraj plota, omazana katranom.«

»Primit ću dakle pjege«, prihvati leopard. »Ali nemoj da budu prostačke i krupne. Ne ću da budem kao žirafa — ni za što.«

»Načinit ću ih vršcima svojih prstiju«, predloži mu crnac. »Preostalo mi je još dosta crnoće na koži. Stani!«

Crnac skupi svih pet svojih prstiju (dosta mu je bilo još crnine preostalo na novoj koži) i uze ih sve pritiskivati na leoparda, i gdje god je dodirnuo prstima, ostade pet malih crnih pjega, sve jedna uz drugu. Možeš ih, ljubimče, vidjeti na kojem ti drago leopardu. Gdjekad mu se oklizli prsti i biljege se malo izmrljale; no ako pozorno pogledaš kojega leoparda, vidjet ćeš, da svagda ima pet pjega — od pet šiljaka krupnih crnih prstiju.

»Sada si krasan!« uskliknu crnac. »Možeš ležati na goloj zemlji, pa ćeš se činiti da si hrpa šljunka. Možeš ležati na goloj klisuri, pa ćeš se činiti da si šarovita stijena od slijepljena šljunka. Možeš ležati na lisnatoj grani, pa ćeš se činiti da si svjetlost sunčana, što prodire kroz lišće; a možeš ležati nasred staze, pa se ne ćeš činiti ničim osobitim. Smisli to pa ne gundaj!«

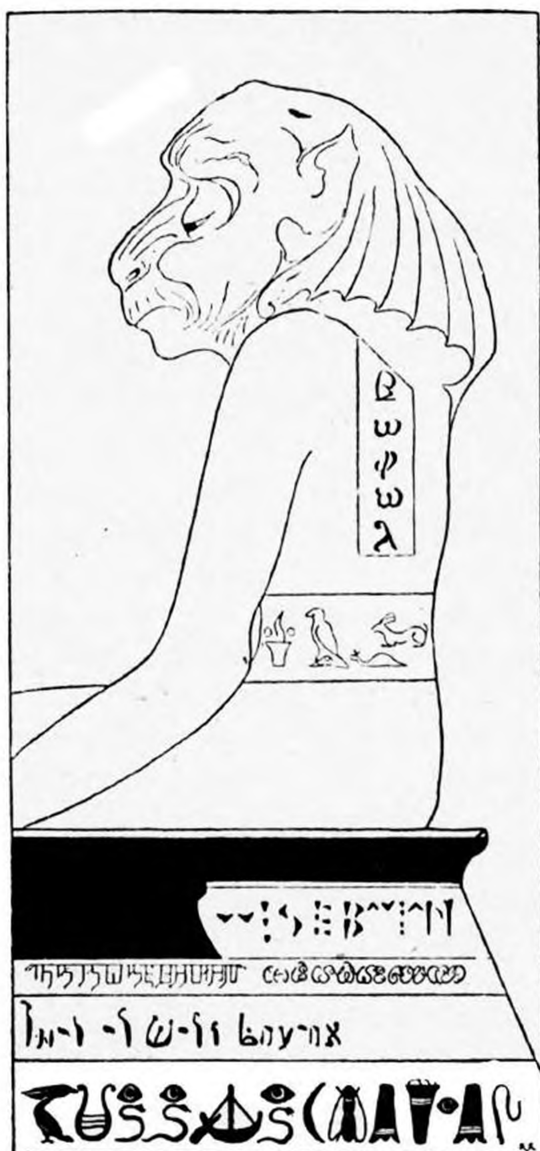
»Ta ako sam ja sve to«, zapitat će leopard, »zašto i sebe ne ispjegaš?«

»O, sama je crnoća najzgodnija za crnca«, uzvrati crnac. »Hodi sada, pa da vidimo, hoćemo li moći da se osvetimo gospodinu »Jedan-dva-tri-a-kamo-vaš-doručak!«

Otišli oni dakle, ljubimče moj, i živjeli sretno dovijeka. To ti je sve.

O, čut ćeš ti gdjekad kako odrasli ljudi vele: »Zar može crnac preinačiti svoju kožu ili leopard svoje pjege?« Ja sudim, odrasli ljudi ne bi baš neprestano govorili takvu glupost, da leopard i crnac nisu to jednom učinili. Šta ti sudiš? Ali oni toga ne će učiniti, ljubimče. Sasvim su zadovoljni, kakvi su.

Ovo je mudri pavijan, psoglavi majmun, koji je najpametnija životinja u svoj Južnoj Africi. Nacrtao sam ga po kipu, što sam ga napamet iz glave izvadio, a napisao sam mu ime oko pasa i na plećima i na sjedištu, na kojem sjedi. Napisao sam to pismom, koje se ne zove, ni koptskim, ni hijeroglifskim, ni klinovitim, ni bengalskim, ni birmanskim, ni hebrejskim, sve zato što je tako mudar. Nije on lijep, ali je jako mudar. I ja bih ga volio naslikati šarenim bojama, ali ne smijem. Ono oko njegove glave, nalik na kišobran, nije ništa drugo doli pavijanova griva.



Ovo je slika leoparda i crnca, kad su poslušali savjet mudroga pavijana, te leopard okrenuo u pjege, a crnac preinačio svoju kožu. Crnac je zaista pocrnio, a zvao se Sambo. Leopardu bijaše ime Šarko, a tako se još i danas zove. Krenuli su u lov u packavoj-kackavoj šumi, te izgledaju onoga gospodina »Jedan-dva-tri-a-kamo-vaš-doručak«. Pogledaj malo, pa ćeš vidjeti gospodina »Jedan-dva-tri-a-kamo-vaš-doručak«. Crnac se sakrio za packavo-kackavo drvo, koje pristaje uz njegovu kožu, a leopard leži kraj prljave-mrljave hrpe kamenja, jer to pristaje uz njegove pjege. Gospodin »Jedan-dva-tri-a-kamo-vaš-doručak« stoji i jede lišće s visoka drveta. To je prava slika domišljajka, da tražiš.



Ja sam premudri pavijan i mudar ti savjet dajem:
Sami smo, pa s rođenim se svojim saživimo krajem!
Mamici doći će gosti — kočijom brzo će stići,
Poći ću dakle ja s tobom — svud ti sada smijem ići,
Sjest ćemo tamo za stajom, na prošće, pa ćemo gledat
Kunića, što repom trza, i priče mu pripovijedat.
Tatice! idem ja s tobom, posvuda ja ću te pratit
Na »istraživačkom putu« — k užini onda se vratit.
Evo čizme, kapu i štap ja donijeh ti hitro dolje,
Tu je i duhan i lula — a sada brzo u polje!

S L O N I Ć

U davna, pradavna vremena, ljubimče moj, nije slon imao rila. Imao je samo crnkast, zavijen nos, tolik, kolika je čizma, i mogao je da miče njime amo-tamo; ali nije ništa mogao njime kupiti. No bio je jedan slon — mlad slon, slonovsko dijete — a taj je bio pun nezasitljive radoznalosti, to jest neprestano je zapitkivao. A živio je u Africi i svu je Afriku ispunio svojom nezasitljivom radoznalošću. Zapitao dugonju ujaka noja, zašto mu je tako izraslo perje u repu, a dugi ga ujak noj udario svojom tvrdom, tvrdom pandžom. Zapitao dugu tetku žirafu, otkud joj je koža pjegava, a dugačka ga tetka žirafa gruhnula svojim tvrdim, tvrdim papkom. I još je uvijek bio pun nezasitljive radoznalosti. Zapitao krupnoga ujaka vodenkonja, zašto su mu oči crvene, a krupni ga ujak vodenkonj opalio svojim krupnim, krupnim papcima. Zapitao dlakavoga ujaka pavijana, zašto je lubenicama baš takav okus, a dlakavi ga ujak pavijan udario svojom dlakavom, dlakavom šapom. I još je vazda bio pun nezasitljive radoznalosti! Zapitkivao je za sve, što god bi vidio ili čuo, osjetio ili mirisnuo ili pipnuo, a svi su ga ujaci i tetke udarale. A on svejedno bio pun nezasitljive radoznalosti.

Jednoga lijepog dana, baš usred ekvinokcija, zapitao taj nezasitljivi slonić novo lijepo pitanje, koje nije još nikad zapitao. Zapitao slonić:

»Šta ručava krokodil?« Svi onda zavikali glasnim i strahovitim glasom: »Šuti!« pa ga uzeli odmah onog časa i bez prestanka lupati te lupati.

Kad se to svršilo, ode slonić ptici Kolokolu, što sjedi u sredini rijetka trnjaka, te joj reče: »Otac me izlupao i mati me izlupala; sve me tetke i ujaci izlupali zbog moje nezasitljive radoznalosti; a ja bih sve još da znam, šta krokodil ručava?«

Onda ptica Kolokolo žalostivo zavika i reče: »Otidi na obale velike sivkasto-zelene mutne rijeke Limpopa, što je sva obrubljena eukaliptima, pa ćeš razabrati.«

Odmah sutradan, kad više nije ništa preostalo od ekvinokcija, jer su uznapredovali unaprijed, kao i prije, uze slonić sto funti banana (malu kratku crvenu vrstu), i sto funti šećerne trske (dugu purpurnu vrstu), i sedamnaest lubenica (zelenu hrskavu vrstu), i reče svima svojim milim rodacima: »Zbogom, ja odoh na veliku sivkasto-zelenu mutnu rijeku Limpopo, što je sva obrubljena eukaliptima, da razaberem, šta ručava krokodil.«

A oni ga svi ispljuskaše još jednom za dobru sreću, premda ih je najuljudnije molio, neka prestanu.

Otišao on dakle, nešto ugrijan, ali nipošto u čudu niti zastrašen, pa jede lubenice i razbacuje koru, jer ne može da je kupi.

Udario iz Grahamstowna na Kimberley, iz Kimberleyja u zemlju Khamu, iz zemlje Khame na sjeveroistok, i za sve je vrijeme jeo lubenice, dok nije naposljetku stigao na obale velikoj sivkasto-zelenoj mutnoj rijeci Limpopu, što je sasvim obrubljena eukaliptima, baš kako mu je rekla ptica Kolokolo.

A moraš da znaš i da razumiješ, ljubimče moj, da sve do ove nedjelje i dana i sata i časa nezasitljivi slonić nije još nikad vidio krokodila i nije znao, kakav je krokodil. Samo je bio nezasitno radoznao.

Prvo, na što je naišao, bila šarena zmijurina, tigrasti piton, omotan oko stijene.

»Oprosti mi«, upitat će slonić najuljudnije, »ali jesi li ti vidio u ovome zbrkanom kraju onako nešto kao krokodila?«

»Da li sam vidio krokodila?« odvrati šareni tigrasti piton silno porugljivim glasom. »Šta ćeš još da me pitaš?«

»Oprosti«, opet će slonić, »bi li mi izvolio reći, šta on ručava?«

Onda se šareni tigrasti piton odmota brže sa stijene i pljusne slonića svojim ljuskavim pljuskavim repom.

»Gle ti čuda!« reći će slonić. »I moj otac, i moja mati, i moj ujak, i moja tetka, da i ne spominjem drugoga ujaka, vodenkonja, i drugoga ujaka, pavijana, svi su me ispljuskali zbog moje nezasitljive radoznalosti, a meni se čini, da je i ovdje tako.«

Oprostio se dakle jako uljudno sa šarenim tigrastim pitonom, pomogao, da se opet omota oko stijene, te krenuo nešto ugrijan, ali nipošto u čudu, niti zastrašen, pa jede lubenice i razbacuje koru, jer ne može da je kupi, dok nije najposlije stao na nešto, što mu se učinilo kladom, baš na obali velike sivkasto-zelene mutne rijeke Limpopa, što je sasvim obrubljena eukaliptima.

Ali to je bio zaista krokodil, ljubimče moj, a krokodil žmirnuo jednim okom, evo ovako!

»Oprosti«, upita ga slonić najuljudnije, »jesi li ti možda u ovome zbrkanom kraju vidio krokodila?«

Onda krokodil žmirne drugim okom i malko iz mulja izdigne rep, a slonić uzmakne najuljudnije, jer nije želio da opet bude pljusnut.

»Hodi ovamo, mališu«, pozva ga krokodil. »Zašto ti to pitaš?«

»Oprosti«, reče slonić najuljudnije, »ali otac me pljuskao, majka me pljuskala, da i ne spominjem dugoga ujaka noja i dugu tetku žirafu, koji

svagda tako ljuto udaraju, pa širokoga ujaka vodenkonja i dlakavoga ujaka pavijana, pa i šarenoga tigrastog pitona s ljuskavim pljuskavim repom, baš na obali, koji udara ljuće nego itko od njih; ako ti je dakle po volji, ja bih da ne budem više pljuskan.«

»Hodi ovamo, mališu«, opet ga pozva krokodil, »jer ja sam krokodil«, i uze roniti krokodilske suze, za dokaz, da je to istina.

Onda se slonić sav zadihao i zaduhao i kleknuo na obalu i rekao: »Ti si baš onaj, kojega ja tražim već odavno. Bi li mi izvolio reći šta ti ručavaš?«

»Dođi k meni, mališane«, pozva ga krokodil, »pa ću ti na uho šapnuti.«

Slonić pruži glavu pred krokodilova moškava zubata usta, a krokodil ga zgrabi za mali nos njegov, koji sve do te nedjelje, dana, sata i časa nije bio veći od čizme, samo mnogo korisniji.

»Ja mislim«, promrsi krokodil — a izgovorio je to kroz zube, evo ovako! — »ja mislim, da ću danas započeti sa slonićem!«

Na to se, ljubimče moj, jako ozlovoljio slonić, te će reći kroz nos, evo ovako: »Pusti me! To me boli!«

Onda se šareni tigrasti piton skotrlja niz obalu i prosika: »Mladi prijatelju moj, ako ti ne budeš sad odmah i ovoga časa vukao koliko god možeš, sudim ja, da će tebe tvoj znanac u kožnom ogrtaču s krupnim šarama« (a time je mislio krokodila) »trgnuti u tu bistru rijeku, dok još nisi ni prokmečao.« Ovako svagda govore šareni tigrasti pitoni.

Slonić sjeo na svoje male stražnje noge, pa vukao, vukao i teglio, a nos mu se stao otezati. A krokodil bućkao po vodi, uzmućkao ju je i uspljuskao svojim repom, kao skorup, pa i on vukao, vukao i teglio.

A sloniću se sve otezao nos; raskrečio slonić sve četiri male nožice, te vukao, vukao i teglio, a nos mu se sve otezao; krokodil mlatio repom

kao veslom, vukao, vukao i teglio, i kad god bi povukao, sloniću se sve duljio nos i duljio — i silno ga bolio.

Slonić osjeti da mu se noge oklizuju, te izgovori kroz nos, koji mu je sada bio dug gotovo pet stopa: »To je meni preteško!«

Nato se šareni tigrasti piton spusti s obale, omota se dvostrukim čvorom sloniću oko stražnjih nogu i prozbori: »Neoprezni i neiskusni putniče, sada ćemo se svojski i ljudski upeti, jer ako se ne upnemo, čini mi se, da će taj ratni brod s vijkom i oklopljenom palubom, što te poteže« (a time je, ljubimče, mislio krokodila) »na sve vijeke pokvariti tvoju buduću karijeru.« Ovako svagda govore svi šareni tigrasti pitoni.

Vukao dakle on, vukao i slonić, vukao i krokodil; ali slonić i šareni tigrasti piton vukli jače, i naposljetku ispustio krokodil slonićev nos i bućnuo, da se čulo svuda uz Limpopo i niz Limpopo.

A slonić iznenada bubnuo, i to ljuto; ali najprije se postarao, da šarenome tigrastom pitonu rekne: »hvala ti«; zatim se pobrinuo za svoj jadni otegnuti nos, omotao ga sasvim hladnim bananinim lišćem i spustio ga u veliki sivkasto-zeleni mutni Limpopo, da se hladi.

»Čemu to činiš?« zapita šareni tigrasti piton.

»Oprosti«, objasni slonić, »ali nos mi se jako izobličio, pa čekam, da se skupi.«

»Onda ćeš dugo čekati«, reći će mu šareni tigrasti piton. »Mnogi ne znaju, šta im valja.«

Presjedio slonić ondje tri dana i čekao, da mu se skupi nos, ali mu se nos nije skratio, nego slonić usto još i oškiljavio. Jer ti, ljubimče moj, vidiš i razumiješ, da mu je krokodil otegnuo nos u pravo zdravo rilo, kakvo danas imaju svi slonovi.

Na koncu trećeg dana doletjela muha i ubola slonića u rame, a on nije ni znao, šta čini, nego dignuo rilo i njime ubio muhu.

»To je prva korist!« reče šareni tigrasti piton. »To ne bi mogao učiniti samim prljavim nosom. Ded pokušaj i malo jedi.«

Nije slonić još ni mislio, šta čini, a već ispružio rilo i iščupao priličan čuperak trave, valjano ga oprašio o prednje noge, i strpao u usta.

»To ti je druga korist!« kaza šareni tigrasti piton. »To ne bi mogao učiniti samim prljavim nosom. Šta misliš, peče li tu sunce jako?«

»I peče«, potvrdi slonić, te nije još ni smislio, šta radi, a već zagrabio mulja s obale velikoga sivkasto-zelenoga mutnog Limpopa, pljusnuo ga sebi na glavu i napravio hladnu prljavu mrljavu kapu, da mu je kapala iza ušiju.

»To ti je treća korist!« objasni mu šareni tigrasti piton. »To ne bi mogao učiniti samim prljavim nosom. Kako je, bi li da opet budeš pljuskan?«

»Oprosti«, istisnu slonić, »ali ja ne bih nipošto.«

»A bi li htio da pljuskaš koga?« zapita šareni tigrasti piton.

»To bih zaista jako volio«, priznade slonić.

»Dobro«, dočeka šareni tigrasti piton. »Razabrat ćeš, kako je tvoj novi nos jako zgodan, da njime pljuskaš svijet.«

»Hvala ti«, uzvrati slonić, »zapamtit ću to. A sada bih da odem kući svojim milim rođacima i da pokušam.«

Krenuo dakle slonić poprijeko Afrikom, vijući i vitlajući svojim rilom. Kad želi da jede voća, trga ga s drveta, a ne čeka, da spadne, kao što je čekao prije. Kad želi trave, čupa je iz zemlje, a ne spušta se na koljena, kao prije. Kad ga muhe bodu, kida s drveta granu i služi se njome kao mahalicom; a kad ga sunce peče, udešava sebi novu, hladnu, prljavu-mrljavu kapu od mulja. Kad mu je dosadilo samome na putu kroz Afriku, pjevao je na svoje rilo, a graja mu glasnija negoli u nekoliko trubljačkih zborova. Skrenuo navlaš s puta k jednome širokom voden-

konju (nije mu bio rođak) i pljusnuo ga jako ljuto, da bi se uvjerio, je li mu šareni tigrasti piton istinu rekao o novom rilu. Za preostalog je vremena skupljao kore od lubenica, što ih je bio pobacao, kad je išao na Limpopo — skupljao ih, jer je bio uredan debelokožac.

Jedne mračne večeri vratio se svima svojim milim rođacima, smotao svoje rilo i nazvao im: »Dobar veče!« Oni se jako obradovali, što ga vide, te mu rekli: »Hodi, da budeš bijen za svoju nezasitljivu radoznalost.«

»Eh«, dočeka slonić, »ja mislim, vi, svijete, ne znate ništa, kako se pljuska; ali ja znam, pa ću vam pokazati!«

Onda odmota rilo i odalami dvojicu svoje drage braće, da su se izvrnuli naglavce.

»Oh, banana mu!« uzviknuše oni. »Gdje si naučio tu smicalicu i šta si učinio od svojega nosa?«

»Stekao sam nov nos od onoga krokodila na obali velike sivkasto-zelene mutne rijeke Limpopa« objasni slonić. »Zapitao sam ga, šta ručava, a on me evo ovim obdario.«

»Veoma je ružan«, zamijeti njegov dlakavi ujak pavijan.

»I jest«, priklopi slonić, »ali je jako probitačan« — te on zgrabi dlakavoga ujaka pavijana za dlakavu nogu i uzbaci ga na stršenjak.

Poslije toga taj je nevaljali slonić dugo vremena pljuskao sve svoje mile rodake, da su se jako ugrijali i vrlo začudili. Dugačkome ujaku noju istrgao perje iz repa; dugačku tetku žirafu zgrabio za stražnju nogu pa je vukao kroz trnjak; širokoga ujaka vodenkonja ispsikao i duhnuo mu u uho mjehuriće, kad je nakon jela spavao u vodi, ali nije nikome dopuštao, da dirne pticu Kolokolo.

Naposljetku dogrdjelo to milim njegovim rođacima, te oni brže-bolje jedan za drugim pohitjeli na obale velikoj sivkasto-zelenoj mutnoj rijeci

Limpopu, što je sasvim obrubljena eukaliptima — pohitjeli da steknu od krokodila nove nosove. Kad su se vratili, nitko nije nikoga više pljuskao. Odonda, ljubimče moj, svi slonovi, što ćeš ih ikada vidjeti, pa i oni, kojih ne ćeš vidjeti, imaju baš onakva rila, kao što je rilo nezasitljivo radoznalog slonića.

Ovo je slonić, kojemu krokodil vuče nos. Veoma je iznenađen i začuđen, i boli ga, pa govori kroz nos i veli: »Pusti me! To me boli!« Vuče on jako, a jako vuče i krokodil; ali šareni tigrasti piton hiti kroz vodu, da pomogne sloniću. Sve ono, što se crni, obala je velike sivkasto-zelene mutne rijeke Limpopa (ali mi nije dopušteno, da bojom oslikam te slike), a ono drvo, što je nalik na bocu, sa zavijenim korijenjem i s osam listova, jedan ti je od eukalipta, što ondje rastu.

Ispod te istinske slike sjene su afričkih životinja kako ulaze u afrički korab. Dva su lava, dva noja, dva vola, dvije deve, dvije ovce, i dva druga stvorenja, što nalikuju na štakore, ali ja mislim, da su pećinski kunići. Oni ne znače ništa. Metnuo sam ih, jer sam mislio, da su naočiti. Bili bi zaista lijepi, da sam ih smio islikati bojama.



Evo slonića na slici: upravo se sprema da trga banane s drveta, pošto je stekao svoje lijepo novo dugo rilo. Ne bih rekao, da je zaista lijepa slika; ali je nisam mogao načiniti bolju, jer je teško crtati slonove i banane. Ono prutasto za slonićem kaljav je močvaran kraj negdje u Africi. Slonić je najviše svojih muljevitih kolača načinio od mulja, što 'ga je tu našao. Mislim, ljepše bi bilo, kad bi ti bananovo drvo obojio zelenom bojom, a slonića crvenom.



Šest me slugu služi sada
(Pametni su jako),
Po imenu: Zašto, Kada,
Tko, Što, Gdje i Kako.
Šaljem ja njih po svijetu svud,
S istoka do na jug,
A nagrada za njihov trud
Uvijek je odmor dug.

Od devet do pet spavaju,
Jer zaposlen sam tad.
Triput na dan ručavaju,
Tu čeljad mori glad.
Razni ljudi — razne ćudi:
Znam curicu malu —
Deset joj milijuna služi,
A svi — tek za šalu!
Svud ih šalje poslom ona,
Čim otvori oči — dašto —
Kako? Gdje? — tri milijuna,
Sedam milijuna Zašto!

POPIJEVKA O STARCU KLOKANU

Nije klokan uvijek bio takav, kakva ga mi gledamo, nego drugačija životinja, s četiri kratke noge. Bio je siv i vunat, a ponos mu bio neizmjeran: igrao je na proplanku usred Australije, te došao k malome bogu Nqi.

Došao bogu Nqi u šest sati prije zajutarka, te mu rekao: »Stvori me, da budem drugačiji, nego što su sve druge životinje, do pet sati poslije podne.«

Nqa skoči sa svoga sjedišta na pješčari i zacikne: »Odlazi!«

Bio klokan siv i vunat, a ponos mu bio neizmjeran: igrao na rubu klisure usred Australije, te došao k srednjem bogu Nquingu.

Došao Nquingu u osam sati nakon zajutarka, te će mu reći: »Stvori me, da budem drugačiji, nego što su sve druge životinje; stvori me još takva, da se među svima slavno pročujem; preobliči me do pet sati poslije podne.«

Skočio Nquing iz svoje duplje na litici i ciknuo: »Odlazi!«

Bio klokan siv i vunat, a ponos mu bio neizmjeran: igrao na pješčari usred Australije, te došao k velikome bogu Nqongu.

Došao Nqongu u deset sati prije ručka, te će mu reći: »Stvori me, da budem drugačiji, nego što su sve druge životinje; stvori me takva, da se među svima slavno pročujem i da za mnom trče; preobliči me do pet sati poslije podne.«

Skočio Nqong iz svoje kupke u slanoj bari i zaciknuo: »Hoću!«

Nqong zovnuo Dinga, žutoga psa Dinga, koji je uvijek gladan, prašan na suncu, i pokazao mu klokana. Nqong reče: »Dingo! Probudi se, Dingo! Vidiš li toga gospodina, što pleše na smetištu? On bi, da se među svima slavno pročuje i da ga oblijeću. Dingo, učini mu to!«

Skoči Dingo, žuti pas Dingo, i reče: »Šta? Zar taj stvor, što nije ni mačka ni kunić?«

Potrča Dingo, žuti pas Dingo, navijek gladan, cereći sve zube kao koš za ugljen — potrča za klokanom. Poletje ponosni klokan na svoje četiri sitne nožice kao kunić.

Tu se, ljubimče moj, svršava prvi dio ove pripovijesti.

Trči klokan pustinjom, trči planinama, trči slanim barama, trči trščacima, trči kroz gajeve modrog kaučukovca, po oštroj travi trozupki, trči po liticama, trči — dok ga ne zabolješe prednje noge.

A morao dalje!

Neprestano trčao Dingo — žuti pas Dingo — uvijek gladan, razvaljenih vilica poput zamke za štakore, trčao za klokanom, nikad ga ne dostižući, nikad ne zaostajući za njim.

A morao dalje!

Svejednako trči klokan — starac klokan. Trči kroza šumu, trči preko australskih močvara, trči kroza šaš i travu, trči preko obratnika jarčeva i rakova, trči sve donde, dok ga ne zabolješe stražnje noge.

A morao dalje!

Svejednako trči Dingo, žuti pas Dingo, sve gladniji i gladniji, kesi zube, razvalio usta kao konjski ajam, a niti se primiče, niti zaostaje. Stigoše tako na rijeku Wollgong.

Tu nije bilo mosta ni broda, pa klokan nije znao, kako bi prešao; propeo se dakle na noge i uzeo skakati.

A morao dalje!

Skakuće po pljoštinama, skakuće po troštinama, skakuće po pustinjama usred Australije. Skakuće kao klokan.

Najprije skočio jedan lakat; onda skočio tri lakta; noge mu se jačale, duljile. Nije dospijevao da se odmori ili okrijepi, a želio je jošte kako.

Svejednako trči Dingo, žuti pas Dingo, sve smeteniji, sve gladniji, i čudi se, tko to na svijetu ili izvan svijeta nauči starca klokana da tako poskakuje.

A jest skakao, skakao kao skakavac, kao grašak u loncu ili kao nova lopta na podu u dječjoj sobi.

A morao dalje!

Digao on prednje noge; skače na stražnjim nogama; napeo rep za sobom, kao da njime balansira; i skače po darlinškim humcima.

A morao dalje!

Svejednako trči Dingo, umorni pas Dingo, sve gladniji te gladniji, sve smeteniji, i čudi se, kada li će na svijetu ili izvan svijeta stati starac klokan.

Onda dođe Nqong iz svoje kupke u slanoj bari i reče: »Pet je sati.«

Sjeo Dingo, jadni pas Dingo, navijek gladan, prašan na suncu; isplazio jezik i zatulio.

Sjeo klokan, starac klokan, napeo za sobom rep kao mljekarsku stoličicu i rekao: »Hvala nebesima, što se to svršilo!«

Onda će reći Nqong, koji je uvijek fin gospodin: »Zašto ne hvališ žutome psu Dingu? Zašto mu ne zahvališ na svemu, što ti je učinio?«

Onda reče klokan, umorni stari klokan: »Istjerao me iz zavičaja moga djetinjstva; otjerao me od moga redovitog vremena za jelo; preinačio mi lik, da ga ne ću nikada više steći, i učinio vragoliju od mojih nogu.«

A Nqong ga upita: »Možda se ja bunim, no zar ti nisi od mene zaiskao, da te stvorim drugačijim od sviju drugih životinja, pa da svi zaista lete za tobom? A sad je pet sati.«

»Jesam«, priznade klokan. »Kamo sreće, da nisam iskao. Mislio sam, ti ćeš to učiniti čarolijama i gatkama, ali ovo je prava lakrdija.«

»Lakrdija!« povika Nqong iz svoje kupke u modrome gaju kaučukovca. »Reci to još jednom, pa ću zviždnuti Dingu, neka te povitla, da ti otpadnu stražnje noge.«

»Ne ću«, požuri se klokan. »Oprosti mi. Noge su noge, a ja sudim, da ih ti ne bi trebao ni preinačivati. Htio sam jedino razložiti vašem gospodstvu, da odjutra nisam ništa jeo, a jako sam gladan.«

»Jest«, prozbori Dingo, žuti pas Dingo, »i meni je baš isto tako. Preobličio sam njega, da bude drukčiji od svih drugih životinja; ali šta ću dobiti ja za užinu?«

Na to mu uzvrati Nqong iz svoje kupke u slanoj močvari: »Dođi i zapitaj me to sutra, jer sada bih da se umijem.«

Tako oni ostadoše usred Australije, klokan i žuti pas Dingo, i svaki od njih reče: »Ti si to skrivio.«

Ovo je slika starca klokana, dok je još bio drugačija životinja s četiri kratke noge. Narisao sam ga siva i vunata, pa eto vidiš, da je zaista ponosit, jer mu je u kosi vijenac od cvijeća. Igra on na proplanku (to jest na rubu klisure) usred Australije, u šest sati prije zajutarka. Eno vidiš, da je šest sati, jer baš izlazi sunce. Ono s ušima i otvorenim ustima mali je bog Nqa. Nqa se jako zučudio, jer još nikad nije vidio da klokan tako igra. Mali bog Nqa baš veli: »Odlazi!« ali klokan se dao toliko u igru, da je prečuo.

Klokan nema pravoga imena, nego jedino Razmetljivac. Izgubio je ime, jer je bio tako ponosit.



Ovo je slika starca klokana u pet sati poslije podne, kad je stekao svoje divne stražnje noge, baš kao što je obećao veliki bog Nqong. Eno vidiš, da je pet sati, jer toliko pokazuje omiljeni sat velikoga boga Nqonga. Ono je Nqong u svojoj kupelji, a noge ispružio. Starac je klokan neuljudan prema žutome psu Dingu. Žuti je pas Dingo hvatao klokana diljem Australije. Eno vidiš tragove klokanovih novih dugih nogu unatrag po golim brdima. Žuti je pas Dingo nacrtan crn, jer mi nije dopušteno da te slike oslikam pravim bojama iz kutije; a osim toga žuti je pas Dingo strahovito pocrnio i zaprašio se, kako je trčao po pljoštinama i troštinama.

Ne znam imena onome cvijeću, što raste oko Nqongove kupke. One dvije pokrupne stvari daleko u pustinji dva su druga boga, s kojima je starac klokan razgovarao toga jutra. Kesica sa slovima jest tobolac starca klokana. Mora on imati tobolac, kao što mora da ima i noge.



To je pjesma u slavu
Trke i prediĉnog skakavca tog,
Što pretrča — gle čuda, proslavi se time! —
Put, što reče Nqong, warrigaborrigaroomski bog,
Prvo klokan — a žuti pas Dingo za njime

Klokan ko ptica laka
Dvadeset skače aršina
U dalj — nikad ne staje,
Dingo ga vije, goni
Od jutra sve do mraka,
Ko žut je oblak ta psina
Pa trči i ne laje,
Tako su jurili oni!

Odoše, tko bi znao
Kamo; našli im trag nisu,
Jer nitko nije dao
Ime još kraju tome.
Strašna je to daljina —
(Potraži u zemljopisu!)
Od Torresa do Leeuwina,
I natrag domu svome.

Kad bi ti trčo, pobro,
Do mora sve pute mnoge
U jednom naletu ludom,
To pol je tek trke njine.
Ugrijao bi se dobro,
Iznakazio bi noge
Pa bi te zvali čudom,
Da! moj nasrtljivi sine!

KAKO SU NASTALI PASANCI

Ovo je, ljubimče moj, još jedna pripovijest iz davnih, pradavnih vremena. Baš usred tih vremena bio jedan štrkljav bockav jež; živio je na obali burne rijeke Amazonke i jeo ljuskave puževe i tako koješta. A imao je prijateljicu, sporu ozbiljnu kornjaču, koja je živjela na obali burne rijeke Amazonke te jela zelenu loćiku i tako koješta. I sve je tako bilo u redu, ljubimče moj. Razumiješ li?

No u isto vrijeme, za tih davnih, pradavnih vremena, bio još i pjegavi jaguar; i on živio na obali burne rijeke Amazonke, a jeo sve, što je mogao da ugrabi. Kad nije mogao da ugrabi srnu ili majmuna, jeo je žabe i kukce. A kad nije mogao da ugrabi žaba ili kukaca, došao bi k majci jaguarki i ona bi ga poučavala, kako se jedu ježevi i kornjače.

Govorila mu nebrojeno puta, dražesno mašući repom: »Sinko moj, kad nađeš ježa, moraš ga baciti u vodu, i on će se onda odmotati, a kad uhvatiš kornjaču, moraš je šapom izgrepsti iz njezine kore.« I sve je to bilo pravo, ljubimče.

Jedne krasne noći na obali burne rijeke Amazonke pjegavi jaguar našao štrkljavoga bockavoga ježa i tromu ozbiljnu kornjaču gdje sjede pod panjem povaljenog drveta. Nisu mogli da pobjegnu, pa se štrkljavac bodljikavac smotao, jer je bio jež, a troma oklopnjača uvukla glavu i noge pod koru, koliko god je mogla, jer je bila kornjača. I sve je to bilo pravo, ljubimče. Razumiješ li?

»Slušajte me sada, jer ovo je vrlo važno«, prozbori im pjegavi jaguar. »Mati mi je rekla, nađem li ježa, moram ga baciti u vodu, i onda će se on odmotati, a nađem li kornjaču, valja mi je šapom izgrepsti iz njezine kore. Koje je dakle od vas jež, a koje kornjača? Tako mi mojih pjega, ja ne znam.«

»Znaš li pouzdano, što ti je mama rekla?« zapita štrkljavi bockavi jež. »Znaš li sasvim pouzdano? Možda ti je rekla, ako odmotaš kornjaču, moraš je zaimačem izljuštiti iz vode, ako izgrebeš ježa, moraš ga baciti u koru.«

»Znaš li ti pouzdano, šta ti je mama rekla?« zapita troma ozbiljna kornjača. »Znaš li sasvim pouzdano? Možda ti je rekla, razvodniš li ježa, moraš ga baciti u svoju šapu, a ako nađeš kornjaču, moraš je ljuštiti, dok se ne odmota.«

»Čini mi se, da nije bilo nipošto tako«, kazao pjegavi jaguar, ali se malko smeo. »Nego, molim vas, recite to još jednom razgovjetnije.«

»Ako izgrabiš šapom vode, odmotat ćeš je ježom«, zamrsi štrkljavac bockavac. »Pamti to, jer je važno.«

»Ali«, nadoveza kornjača, »ako izgrabiš svoje meso, baci ga zaimačem u kornjaču. Kako da ti toga ne razumiješ?«

»Od vas me zaboljele i pjege«, izusti pjegavi jaguar. »A onda, ja vas nisam ni pitao za savjet. Želio sam jedino da doznam, koje je od vas jež, a koje kornjača.«

»Ne ću da ti reknem«, istisnu štrkljavac bockavac, »ali ti me možeš izgrepsti iz moje kore, ako te volja.«

»Aha!« dočeka pjegavi jaguar. »Sada znam, ti si kornjača. Mislila si, da ne ću znati! Sada znam.«

Pjegavi jaguar ispruži svoju meku šapu baš u onaj čas, kad se štrkljavac bockavac smotao, pa se dabome meka šapa jaguarova sva osula bócama.

Još gore, odgurao on štrkljavca bockavca sve dalje i dalje u šumu i u grmlje, gdje je bio mrak, i nije ga mogao naći. Onda turio meku šapu u usta, a bodljike ga, dakako, bole još gore. Čim je mogao da progovori, reći će: »Sada ja znam, nije to nipošto kornjača. Ali« — i on počeša glavu svojom neizbodenom šapom — »kako ću razabrati, da li je ono drugo kornjača?«

»Ali ja jesam kornjača«, javi se spora oklopnjača. »Pravo je rekla tvoja mati. Rekla ti je, da me šapom izgrebaš iz moje kore. Započni!«

»Maločas si rekla, da ona to nije kazala«, odvrati pjegavi jaguar siskajući bodljike iz svoje mekane šape. »Rekla si, da je ona kazala nešto sasvim drugačije.«

»Dobro, recimo, ti veliš, ja sam rekla, da je ona kazala nešto sasvim drugačije, ali ja ne razbirem, da je tu ikakve razlike; jer ako je ona rekla, što ti veliš, da sam ja govorila, da je ona kazala, to je isto, kao da sam ja govorila, šta je ona rekla da je kazala. U drugu ruku, ako ti misliš, da je ona rekla, da me moraš zaimačem odmotati, a ne raskomadati me korom, šta ću ti ja.«

»No ti si rekla, da želiš, da te šapom izgrebem iz tvoje kore«, opet će pjegavi jaguar.

»Ako razmisliš, sjetit ćeš se, da nisam ništa rekla tako. Rekla sam, da je tvoja mati kazala, da me izgrebeš iz moje kore«, objasni mu spora oklopnjača.

»Šta će biti, ako ja to učinim?« zapita jaguar jako lukavo i jako oprezno.

»Ne znam, jer još nikad nisam izgrebena iz svoje kore; ali ti velim istinski: ako hoćeš da vidiš kako ću otplivati, samo me baci u vodu.«

»Ja to ne vjerujem«, dočeka pjegavi jaguar. »Ti si sve smiješala, što mi je majka rekla, da učinim, i ono, što si me ti zapitala, da li pouzdano znam, nije li mi ona rekla, tako te sada ne znam, stojim li na glavi ili na

pjegavom repu; a sada mi evo pripovijedaš nešto, što mogu da razumijem, i to me još gore buni. Majka mi je rekla, da jedno od vas dvoga bacim u vodu, pa kako se čini da si ti u strahu, da te ne bih bacio, mislim ja, ti ne želiš, da te bacim. Skoči dakle u burnu rijeku Amazonku, ali se požuri.«

»Upozorujem te, to se ne će militi tvojoj mami. Nemoj joj reći, da ti nisam kazala«, opomenu ga spora oklopnjača.

»Ako još riječ izrekneš o tom, šta je moja majka kazala . . .« — zaprijeti jaguar, ali još nije bio ni izgovorio rečenicu, a spora oklopnjača spokojno zaronila u burnu rijeku Amazonku, otplivala daleko ispod vode i isplivala na obalu, gdje ju je čekao štrkljavac bockavac.

»Jedva smo glavu iznijeli«, kaza štrkljavac bockavac. »Ja ne marim pjegavoga jaguara. Šta si mu rekla, da si ti?«

»Rekla sam mu istinski, da sam istinska kornjača, ali mi nije vjerovao, nego me natjerao, neka skočim u vodu, da vidi, jesam li to, a ja bila, i on se začudio. Sada je otišao, da pripovijedi svojoj mami. Slušaj ga!«

Čuju pjegavoga jaguara kako riče med drvećem i grmljem uz burnu rijeku Amazonku, dok mu nije došla mama.

»Sinko, sinko!«, ponavljala majka nebrojeno puta, ljupko šibajući repom. »Što li si opet počinio, što ne bi trebalo?«

»Pokušao sam da šapom izljuštim zvjerku, koju je trebalo iz kore izljuštiti, a sad mi je šapa puna bodljika«, odgovori pjegavi jaguar.

»Sinko, sinko!« jadala mati nebrojeno puta, dražesno mašući repom. »Po bodljikama u tvojoj mekoj šapi vidim, da je to zacijelo bio jež. Trebalo je da ga baciš u vodu.«

»Bacio sam ono drugo, a to veli, da je kornjača; ja mu nisam povjerovao, a zbilja bijaše; zaronio je u burnu rijeku Amazonku, i ne će više izroniti, a ja nemam ništa da jedem, te mislim, bolje bi bilo, da se nastanimo gdjegod na drugome mjestu. Ovdje na burnoj rijeci Amazonki prepametni su meni.«

»Sinko, sinko!« učila ga njegova mati nebrojeno puta, dražesno mašući repom. »Slušaj sada mene i pamti, što ja velim. Jež se smotava u krugu, a njegove bodljike bodu svuda ujedamput. Po tome ćeš poznati ježa.«

»Tu staru gospu ne marim ja ni najmanje«, promrsi štrkljavac bockavac u sjeni velika lista. »Radoznao sam, šta li ona još zna!«

»Kornjača se ne može smotati«, ponavljala majka jaguarka nebrojeno puta, dražesno mašući repom. »Ona samo uvlači glavu i noge pod koru. Po tome ćeš poznati kornjaču.«

»Ne marim tu staru gospu nimalo«, progunđa spora oklopnjača. »Ni pjegavi jaguar ne može zaboraviti tih uputa. Velika je žalost, štrkljavče bodljikavče, što ti ne znaš plivati.«

»Nemoj mi govoriti«, odslovi štrkljavac bockavac. »Nego smisli, koliko bi bolje bilo, kad bi se ti mogla smotati. To je nevolja! Slušaj pjegavoga jaguara.«

Pjegavi jaguar sjedi na obali burne rijeke Amazonke, siska bodljike iz svojih šapa i govori sam sebi:

»Ne znaš se smotati, al znaš plivati —
Spora oklopnjačo, to si ti!
Znaš se smotati, ne znaš plivati —
Štrkljavče bockavče, to si ti!«

»Ne će on toga zaboraviti dovijeka«, pripomenu štrkljavac bockavac. »Pridrži mi bradu nad vodom, spora oklopnjačo. Pokušat ću da naučim plivati. Možda će koristiti.«

»Divota!« uzviknu spora oklopnjača te pridrži štrkljavcu bockavcu bradu nad vodom, dok je štrkljavac bockavac brčkao po vodi burne rijeke Amazonke.

»Bit ćeš ti izvrstan plivač«, ocijeni spora oklopnjača. »Da mi sada možeš malko razmaknuti oklop na leđima, pokušala bih da se smotam. Možda će koristiti.«

Štrkljavac bockavac pomogne kornjači da razmakne ploče na leđima; spora se oklopnjača uzvrtjela i upela, te zaista uspjela da se malko smota.

»Divota!« oduševljeno će štrkljavac bockavac; »ali sada ne treba više, pocrnjela si u licu. Molim te, uvedi me opet u vodu, pa ću se vježbati da plivam ustranu, kad veliš, da je tako lako.« I štrkljavac se bockavac vježba, a spora oklopnjača pliva uza nj.

»Divota!« zanosno će spora oklopnjača. »Dok se malo uvježbaš, bit ćeš pravi pravcati kit. Ako ti nije nezgodno, ded mi razmakni za dva trunka stražnje i prednje ploče; ja bih da pokušam ono divno savijanje, što veliš, da je tako lako. Al će se začuditi pjegavi jaguar!«

»Divota!« dočeka štrkljavac bockavac, sav mokar od burne rijeke Amazonke. »Ja ti velim, ne bih te razaznao ni od koga iz moje vlastite porodice. Dva trunka kažeš, čini mi se? Nešto više izražaja, molim, i nemoj toliko stenjati, jer će nas čuti pjegavi jaguar. Dok ti završiš, ja bih da pokušam onako dugo roniti, kad veliš, da je tako lako. Al će se čuditi pjegavi jaguar!«

I tako je štrkljavac bockavac ronio, a spora oklopnjača ronila uza nj.

»Divota!« pohvali ga spora oklopnjača. »Malo više pazi, da zaustavljaš dah, pa ćeš moći da domuješ na dnu burne rijeke Amazonke. Sada ću ja pokušati da se uvježbam, ne bih li omotala stražnje noge oko ušiju, kad veliš, da je to osobito zgodno. Al će se čuditi pjegavi jaguar!«

»Divota!« zadivi se štrkljavac bockavac. »Ali tvoje se stražnje ploče napinju malko. Iskakuju sada, mjesto da leže uporedo.«

»Oh, to je od gibanja«, objasni spora oklopnjača. »Primijetila sam, kao da su se tvoje bodljike slile, te si sličniji češeru nego kestenu, kakav si bio.«

»Zar zaista?« upita štrkljavac bockavac. »To je stoga, što upijam vodu. Oh, al će se čuditi pjegavi jaguar!«

Nastavili oni svoje vježbe, i jedno pomagalo drugome, sve dok nije svanulo; a kad je iskočilo sunce, uzeli otpočivati i sušiti se. Onda razabraše, da su obadvoje sasvim drugačiji, nego što su bili.

»Štrkljavče bockavče«, prozbori kornjača nakon zajutarka, »ja nisam onakva, kakva jučer bijah; ali mislim, da ću se ipak militi pjegavome jaguaru.«

»To sam baš i ja mislio«, prihvati štrkljavac bockavac. »Ja držim, kora je silna poboljšica bodljikama — da i ne spominjem vještine u plivanju. Oh, al će se čuditi pjegavi jaguar! Hajde da ga potražimo!«

Malo-pomalo te nađoše pjegavoga jaguara gdje još liže svoju meku šapu, što ju je sinoć ozlijedio. Toliko se začudio, da se triput izvratio nauznak na svoj pjegavi rep, triput zaredom.

»Dobro jutro!« nazva mu štrkljavac bockavac. »A kako je danas tvojoj miloj dražesnoj mami?«

»Hvala ti, jako joj je dobro«, odgovori pjegavi jaguar; »ali oprosti, što u ovaj čas ne mogu da se sjetim tvog imena.«

»To je neuljudno od tebe«, prekori ga štrkljavac bockavac, »kad si jučer u to doba htio da me šapom izgrebeš iz moje kore.«

»Ali ti i nisi imao kore. Bile su samo bodljike«, u čudu će pjegavi jaguar. »Znam, da su bile. Evo mi pogledaj šapu!«

»Ti si mi rekao, da skočim u burnu rijeku Amazonku i da se udavim,« oglasi se spora oklopnjača. »Što si danas tako prost i zaboravan?«

»Zar se ne sjećaš, šta ti je rekla majka?« opet će štrkljavac bockavac:

»Ne znaš se smotati, al znaš plivati —
Štrkljavče bockavče, to si ti.
Znaš se smotati, ne znaš plivati —
Spora oklopnjačo, to si ti!«

Nato se obadvoje smotali i otkotrljali, a pjegavom se jaguaru zavrtjele oči u glavi kao pravi točkovi. Onda on otišao po svoju majku.

»Majko«, reče, »tu su danas u šumi dvije nove životinje, a ona jedna, za koju si rekla, da ne zna plivati — pliva, a druga, što si rekla da se ne zna smotati — smotava se; bodljike su, čini mi se, podijelile, jer su obadvije sasvim oklopljene, mjesto da jedna bude glatka, a druga sva bodljikava; osim toga obje se kotrljaju te kotrljaju, a meni je nemilo.«

»Sinko, sinko!« pouči ga majka jaguarka nebrojeno puta, dražesno mašući repom. »Jež je jež, i ne može ništa drugo biti nego jež; a kornjača je kornjača, i ne može nikada biti ništa drugo.«

»Ali to nije jež i nije kornjača. To je pomalo od obojega, a ja mu ne znam imena.«

»Besmislica!« ljutnu se majka jaguarka. »Sve ima svoje ime. Nazvat ću ga »pasanac«, dok mu ne nađem pravo ime. A ja bih ga pustila s mirom.«

Pjegavi jaguar učini, kako mu je majka rekla, osobito da ih pusti s mirom. Ali je zanimljivo, da od onoga dana sve do danas, ljubimče moj, nitko nije na obali burne rijeke Amazonke štrkljavca bockavca i sporu oklopnjaču drukčije zvao nego pasancem. Ima dakako ježeva i kornjača i na drugim mjestima (ima ih i u mojem vrtu), ali prava stara i pametna vrsta, s korom, što se ljuskava hruskava naslagala jedna na drugu, nalik na češer, živjela je u davna, pradavna vremena, na obali burne rijeke Amazonke, i zvala se svagda pasancima, jer su bili tako pametni.

Tako je pravo, ljubimče moj. Razumiješ li?

Ovo je veoma zanimljiva karta burne Amazonke, nacrtana crveno i crno. Nije ni u kakvoj vezi s pričom, osim što su na njoj dva pasanca — u gornjem uglu. Uzbudljivi dio jesu pustolovine, što su ih doživjeli putnici, koji su prolazili putem, što je označen crveno. Kad sam stao risati kartu, nakanio sam da naslikam pasance, morske krave, dugorepe majmune, goleme zmijurine i svu silu jaguara, ali je bilo uzbudljivije, da nacrtam kartu i na njoj crvenilom smione pustolovine. Počni slijeva odozdo i točno slijedi strelice, pa ćeš naokolo ponovo stići do mjesta, odakle su pustolovni putnici otputovali kući brodom, koji nosi ime R o y a l T i g e r.

Ta je slika prepuna pustolovina, i sve su na njoj ispripovijedane napismeno, tako da posve pouzdano znaš, šta je pustolovina, a šta drvo ili čamac.

Sve je to posve nepoznat kraj. Naši nas Indijanci nisu htjeli dalje voditi, jer su se bojali đavola. Tako smo poslije svih tih patnja, nas malo preostalih, bolesni, ponovo krenuli prema obali, pošto smo se uvjerili da odavle ne možemo proći kroz čitavu Indijansku zemlju barem ne po kopnu

Plemeniti gospodin Matthew Bowze stavio je svoj vlastiti oklop na psa i leđa, pa su ga mnogi neki Indijanci obožavali kao božanstvo

Tu je golema šuma

Grob J. Baltsa

Ovdje kopaju zlato

IMOKATLAN

Tu su rogate ptice i imaju krune

TO SU MNOGA UŠĆA AMAZONKE RIJEKE

Ovo je slika cijele priče o jaguaru, ježu, kornjači i pasancu, o svima zajedno. Vazda je ista, kako god je okrenuo. Kornjača je u sredini — uči da se smotava, i zato su joj se raširile ljuskave ploče na leđima. Ona stoji na ježu, koji čeka da uči plivati. Jež je japanski jež, jer nisam mogao da u vrtu nađem naših domaćih ježeva, kad sam htio da ih naslikam. (Bilo je po danu, kad su polijegali u svoje postelje pod georginama.) Pjegavi jaguar gleda preko ruba, a meku mu je šapu majka brižno zavila, jer se izbo, kad je vadio ježa. Jako se začudio gledajući, šta kornjača radi, a šapa ga boli. Ono njuškavo stvorenje sa sitnim okom, preko kojega prekoračuje pjegavi jaguar, pasanac je, u kojega će se prevratiti kornjača i jež, dok nauče smotavati se i plivati. Sve je to magična slika, i to je jedan razlog, zašto nisam naslikao jaguarove zaliske. Drugi je razlog, što je tako mlad, da mu još nisu izrasli zalisci. Jaguaru je ime, kako mu mama tepa: Doffles.



Amazonke još ne vidjeh,
Ni brazilskih šuma, polja,
A brodovi tamo plove,
Kada god je kojem volja.

Iz naših luka svaki dan
Brodovi — da, divna stvar! —
Plove u daleki Rio,
U neznan kraj mi mio —
U Rio ja bih htio,
Prije neg što budem star!

Jaguara još ne vidjeh
Ni pasance, što se šeću
U oklopu od ljusaka —
Mislim, da nikad i ne ću.

Moro bih ja u Rio,
Da vidim tu divnu stvar,
Plovit, plovit u Rio —
Zbilja plovit u Rio!
U Rio ja bih htio,
Prije neg što budem star!

KAKO JE NAPISANO PRVO PISMO

U davno, pradavno vrijeme živio neolitski čovjek. Nije bio ni Jutlanđanin, ni Anglijac, pa ni Dravid, što je baš mogao biti, ljubimče moj, ali šta marimo. Bio je pračovjek, te je živio spiljskim životom u spilji, i vrlo je malo odjeće imao na sebi; nije znao čitati, nije znao pisati, a nije to ni želio, pa kad nije bio gladan, bio je sasvim sretan. Zvao se Tegumai Bopsulai, a to znači: »čovjek, koji se ne žuri da korača«. No mi ćemo ga, ljubimče, zvati Tegumai, da bude kraće. Žena mu se zvala Teshumai Tewindrow, a to znači: »gospođa, koja jako mnogo zapitkuje«, a mi ćemo je, ljubimče, zvati Teshumai, da bude kraće. Mala im se kćerka zvala Teffimai Metallumai, a to znači: »stvorić bez ikakva vladanja, kojega bi trebalo tući«, no ja ću je zvati Taffy. A ona je bila ljubimica svoga tate i maza svoje mame, a nije ni napol toliko bijena, koliko bi joj koristilo; i sve troje bili jako sretni. Čim je Taffy mogla da trčka, uzela svakud odlaziti sa svojim taticom Tegumaijem, a gdjekad se nisu vraćali u spilju, dok ne ogladne. Tada bi ih dočekala Teshumai Tewindrow: »Kuda li ste po svijetu obilazili vas dvoje, da ste se tako gadno ukaljali? Zaista, Tegumaiju moj, ti nisi bolji nego moja Taffy.«

A sada pazi i slušaj!

Jednoga dana krenuo Tegumai Bopsulai dabrovom močvarom na rijeku Wagai, da ostvama nahvata šarana za ručak, a Taffy pošla s njime.

Tegumaijeve otstve bile od drveta s kučkovim zubima na vrhu, a nije još ulovio bio ni jedne ribe, pa slučajno prekrhao ostvište, kako je prejako kodnuo ostvama u dno u rijeci. Bili su mnogo milja od kuće (razumije se, da su u malom torbaku ponijeli ručak), a Tegumai zaboravio da ponese još jedne ostve.

»Nazdravlje!« progunđa Tegumai. »Protratit ću pol dana, dok to popravim.«

»Kod kuće su ti velike crne ostve«, javi se Taffy. »Deder da otrčim u spilju i da ih zaištem od mame.«

»Predaleko je za tvoje sitne okrugle nožice«, reče Tegumai. »A mogla bi i pasti u dabrovu močvaru i udaviti se. Moramo kakogod doskočiti nevolji.«

Sjedne on i izvadi malu kožnu kesu s priborom, punu sobovih tetiva i kožnih traka, grumenja pčelinjega voska i smole, te uzme popravljati ostve. Taffy sjela također, zamočila nožne prste u vodu, podnimila se i jako zamislila. Onda će reći:

»Velim ti, tatice, *grdna* je nevolja, što ti i ja ne znamo pisati. Da znamo, mogli bismo poslati poruku po nove ostve.«

»Taffy!« prekori je Tegumai. »Koliko sam te puta opominjao, da ne govoriš prostačkim jezikom! *Grdan* nije fina riječ — ali bi bilo zgodno to, što veliš, kad bismo mogli pisati kući.«

Baš u taj čas naišao obalom neki tuđinac, ali je bio od daleka plemena, Tewara, te nije ni riječi razumio iz Tegumaijeva jezika. Stajao na obali i smješkao se maloj Taffy, jer i on je imao kod kuće kćerkicu. Tegumai izvukao iz torbe pramen sobovih tetiva i započeo da popravlja ostve.

»Hodi amo«, doviknu Taffy strancu. »Znaš li ti, gdje moja mama stanuje?« A tuđinac progunđa »hm!« jer je, kao što znaš, bio Tewara.

»Glupo!« ozlovolji se Taffy i topne nogom, jer je vidjela, kako je jato jako debelih šarana otplivalo uz rijeku, baš kad tatica nije mogao da se posluži ostvama.

»Nemoj dodijavati odraslima«, opomenu je Tegumai, koji bijaše toliko zabavljen popravljanjem svojih ostava, da se nije ni obazro.

»Ne dodijavam«, branila se Taffy. »Ja bih jedino, da on učini, što želim da učini, a on ne će da me razumije.«

»Onda ne dodijavaj meni«, ukori je Tegumai, pa se opet prihvati da vuče i napinje sobove tetive iz svojih usta, što mu bijahu puna krajeva. Tuđinac — bio je pravi pravcati Tewara — sjedne na travu, a Taffy mu pokaže, šta njen tatica radi. Stranac pomisli: »Jako je to čudnovato dijete. Topće nogom na me i krevelji se. Zacijelo je kći toga plemenitoga glavara, koji je tako odličan, da i ne pazi na me.« Nasmiješio se dakle uljudnije nego ikada.

»Pazi!« objašnjavala mu Taffy. »Ja bih, da ti odeš k mojoj mami, jer su tvoje noge dulje od mojih, pa ne ćeš pasti u dabrovu baru; zaišti druge ostve tatine — one s crnim ostvištem, što vise nad našim ognjištem.«

Tuđinac (a bio je Tewara) pomisli: »Jako je to, jako čudnovato dijete. Maše rukama i viče na me, ali ja ne razumijem ni riječi, što mi veli. No ako ne učinim, što želi, silno se bojim, da se ne bi rasrdio taj ponositi glavar — čovjek, koji okreće leđa posjetiocima.« I tuđinac ustade, odljušti s breze povelik komad kore i dade je maloj Taffy. Učinio je to, ljubimče, da pokaže, kako mu je srce bijelo kao brezova kora, i kako ne misli o zlu. Ali ga Taffy nije valjano razumjela.

»Oh!« reče ona. »Sada ja vidim! Ti želiš adresu moje mame? Ja dakako ne znam pisati, ali znam da crtam slike, kad imam štogod šiljato, da rezuckam. Molim te, daj mi malo kučkov zub, što ti je u nizu na vratu.«

Tuđinac (a bio je Tewara) ne odgovori ništa. Taffy dakle pruži svoju ručicu i povuče za niz te iščupa kučkov zub iz niza na njegovu vratu.

Tuđinac (a bio je Tewara) pomisli: »Veoma je to, veoma čudnovato dijete. Kučkov zub u mojoj ogrlici čarovit je, i vazda se govorilo, ako ga itko dirne bez moga dopuštenja, odmah će se napeti i pući. Ali to dijete niti se napinje niti puca, a taj odlični glavar, što je sav prionuo uza svoj posao pa i ne pazi na me, kao da se i ne boji, da će se ona napeti ili pući. Najbolje je, da budem još uljudniji.«

Dade dakle maloj Taffy kučkov zub, a ona legne potrbuške, ispruži noge u zrak, kao gdjekoji na podu u gostinjskoj sobi, kad bi da slikaju, te će reći: »Sad ću ti naslikati nekoliko krasnih slika! Smiješ da mi gledaš preko ramena, ali me nemoj gurati. Najprije ću ti naslikati taticu kako hvata ribu. Nije jako nalik na njega, ali će ga mama poznati, jer sam naslikala njegove prekrhane ostve. Dobro, sada ću naslikati one druge ostve, što ih on treba — one s crnim ostvištem. Čini se, kao da su se zabole tatici u leđa, ali to je zato, što se kučkov zub omaknuo, a taj komad gore nije dovoljno velik. To su one ostve, po koje bih da odeš. Naslikat ću i sebe kako ti tumačim. Kosa mi ne strši ovako, kako sam naslikala, ali je tako lakše naslikati. A sada ću naslikati tebe. Ja mislim, ti si zaista baš lijep, ali te na slici ne mogu prikazati, da budeš zgodan. Nemoj dakle da se uvrijediš. Jesi li se uvrijedio?«

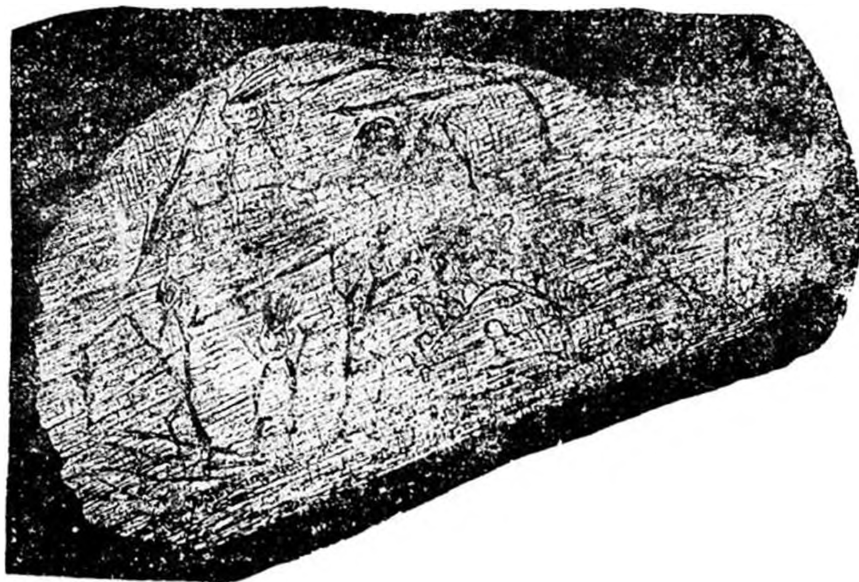
Tuđinac (a bio je Tewara) nasmiješi se i pomisli: »Valjda se negdje bije ljuta bitka, a to neobično dijete, što mi uzima moj čaroviti kučkov zub, pa ipak se ne napinje i ne puca, naređuje meni, da dozovem cijelo pleme velikoga glavara njemu u pomoć. Zaista je velik glavar, jer bi me inače opazio.«

»Gledaj!« proslijedi Taffy jako revno crtajući, a zapravo črčkajući. »Sada sam naslikala tebe i metnula sam ti u ruke ostve, što tatici trebaju — da zapamtiš i da ih doneseš. Sada ću ti pokazati, kako ćeš naći, gdje mi je mama. Idi samo ravno, dok ne dođeš gdje su dva drveta (ovo je drveće), onda prijeđi brdo (ovo je brdo), pa ćeš doći na dabrovu baru, punu puncatu dabrova. Nisam naslikala sve dabrove, jer ne znam slikati sve dabrove, ali sam naslikala njihove glave, a to i jest sve, što ćeš vidjeti, kad budeš prolazio močvarom. Pazi, da u nju ne padneš. Naša je spilja baš iza dabrove močvare. Nije visoka kao brdo, ali ja ne znam slikati stvari jako male. Ovo vani moja je mama. Lijepa je. Najljepša je mama, što je ikad bila, ali se ne će uvrijediti, kad bude vidjela, da sam je naslikala ovako ružnu. Veselit će se, što znam da slikam. Da ne zaboraviš, naslikala sam one ostve, što trebaju tatici, izvan spilje. Ostve su zapravo u spilji, ali ti pokaži sliku mojoj mami, i ona će ti ih dati. Naslikala sam je, kako je digla ruke, jer znam, da će se veseliti, kad te ugleda. Zar to nije lijepa slika? A razumiješ li sve, ili bih ti opet protumačila?«

Tuđinac (a bio je Tewara) gleda sliku i sve klima glavom. Govori sebi: »Ako ne odem po pleme toga velikoga glavara, da mu pomogne, ubit će ga njegovi neprijatelji, što odasvud navaljuju s kopljima. Sada vidim, zašto se veliki glavar pričinio, da ne opaža mene! Bojao se, da mu se nisu neprijatelji posakrivali po grmlju, te će opaziti kako me šalje s porukom. Zato mi je okrenuo leđa i prepustio pametnome i čudnom djetetu, da naslika tu strašnu bitku, što mi kazuje njegove nevolje. Otići ću ja i dobavit ću mu pomoć od njegova plemena.«

Nije malu Taffy ni za put zapitao, nego poletio u grmlje kao vjetar. s brezovom korom u ruci, a Taffy sjela sva blažena.

Ovo je evo slika, što ju je Taffy naslikala!



»Šta si ti učinila, Taffy?« zapita Tegumai. Bio je popravio ostve i uzeo oprezno mahati njima amo-tamo.

»Poručila sam nešto, dragi tatice«, odgovori Taffy. »Nemoj me ispitivati, za kratko ćeš vrijeme doznati sve, pa ćeš se iznenaditi i zadiviti. I ne sanjaš, kako ćeš se zadiviti i iznenaditi, tatice! Obećaj mi, da ćeš se iznenaditi i zadiviti.«

»Pa dobro«, obeća Tegumai i uze opet hvatati ribu.

Tuđinac — jesi li znao, da je bio Tewara? — pohitio sa slikom i prejurio nekoliko milja, dok nije slučajno naišao na Teshumai Tewindrow gdje pred spiljom čavrlja s drugim neolitskim gospođama, koje su joj došle

na pradoručak. Taffy je jako nalikovala na Teshumai, osobito po gornjem dijelu lica i po očima, pa se tuđinac — navijek pravi pravcati Tewara — nasmiješio uljudno i uručio gospođi Teshumai brezovu koru. Jako je trčao i zadahtao se, a noge mu bile izgrebene od trnja, ali je svejedno nastojao da bude uljudan.

Čim je Teshumai ugledala sliku, zaciknula ljuto i poletjela na tuđinca. Druge neolitske gospođe oborile njega u jedan mah i posjedale na njega njih šest redom, a Teshumai mu uzela čupati kosu. »To je jasno kao nos na licu ovog tuđinca«, povika ona. »Svega je moga Tegumaija izbo sulicama, a siroticu je Taffy toliko zastrašio, da joj sva kosa strši. I nije se zadovoljio time, nego donosi meni strašnu sliku, kako je to uradio. Gledajte!« — i pokaza sliku svima onim neolitskim gospođama, što strpljivo sjede na tuđincu. »Evo mojega Tegumaija s prelomljenom rukom; evo mu je sulica zabodena u leđa; evo se jedan sprema da ga kopljem probode; evo drugoga, što baca sulicu iz spilje, a evo i cijele rulje ljudi« (to su zapravo bili dabrovi male Taffy, ali su jače nalikovali na ljude) »što jure za Tegumaijem. Zar to nije grozno!«

»Nadasve grozno!« odgovore neolitske gospođe i zaspu tuđincu kosu muljem (tomu se on začudio), udare u plemenske bubnje, da je odjeknulo, i sazovu sve glavare Tegumaijeva plemena, a njihovim hetmanima i dolmanima, sve neguse, sluge i robove, i k tomu čarobnjake, gatare, žrece, bonze i sve druge, te oni odluče, da ih tuđinac mora, prije nego što mu odsijeku glavu, odmah odvesti na rijeku i pokazati im, gdje je sakrio siroticu Taffy.

A tuđinac se (makar da je bio Tewara) zaista ozlovoljio. Sasvim su mu zasule kosu muljem, kotrljale ga amo-tamo po kvrgavom šljunku, sjedile na njemu u dugom nizu od šest gospođa, bubale ga i gruhale, da je jedva dihao; pa iako nije razumijevao njihova jezika, sasvim je pouzdano

razbirao, da nisu fina imena, što mu ih nadijevahu neolitske gospode. Ali ipak nije ni riječi izustio, dokle god se nije okupilo cijelo pleme Tegumaijevo, a onda ih odveo natrag na obalu rijeke Wagaija. Tamo nađoše malu Taffy gdje plete vijenac od tratinčica, a Tegumaija gdje pomno zabada popravljene ostve u malena šarana.

»Ti si se zbilja požurio!« dočeka ga Taffy. »Ali šta si poveo toliki svijet? Dragi tatice, ovo je moje iznenađenje. Jesi li se iznenadio, tatice?«

»Jako«, reče Tegumai, »ali mi je to pokvarilo danas sav lov, jer tu je, Taffy, cijelo drago, milo, lijepo, čestito, spokojno pleme.«

A tako i bilo. Prve ispred sviju stupaju Teshumai Tewindrow i neolitske gospode, te čvrsto drže tuđinca, kojemu je sva kosa zamuljena (premda je Tewara). Za njima idu prvi glavar, podglavar, zamjenici i savjetnici, svi oboružani od glave do pete, hetmani i stotnici, vođe sa svojim četama i dolmani sa svojim odjelima; sluge i robovi u zaleđu (svi oboružani od glave do pete). Za njima pleme u hijerarhijskom redu, počevši od vlasnika četiriju spilja (po jedna za svako godišnje doba), stada sobova i dvaju mrijestilišta lososa — pa do feudalnih kmetova, što im se izbočile čeljusti, a napolak su ovlašteni na polovicu medvjeđe kože za zimske noći, sedam lakata od vatre, a od tih opet do robova, koji su ovlašteni na oglodanu moždanu kost, kao na glavnu baštinu. (Zar to nisu, ljubimče, divne titule?) Svi se okupili, razmeću se i viču i rasplašćuju svaku ribu na dvadeset milja, a Tegumai im zahvaljuje rječitim neolitskim govorom.

Onda Teshumai Tewindrow potrči i poljubi i zagrli malu Taffy od svega srca. No prvi glavar Tegumaijeva plemena uhvati Tegumaija za perje na glavi i žestoko ga prodrma.

»Objasni! Objasni! Objasni!« zaviče cijelo pleme Tegumaijevo.

»Za ime božje!« zavapi Tegumai. »Puštaj moju kosu! Zar ne smijem prekrhati svoje šaranske ostve, pa da me ne saleti sav svijet iz moga kraja? Zaista ste nemila čeljad!«

»Čini mi se, da vi niste ni donijeli tatine ostve s crnim ostvištem«, reče Taffy. »A šta radite od moga lijepog tuđinca?«

Bubaju ga sve po dvije i po tri i po deset, da sve prevrće očima. A on samo dašće i pokazuje na malu Taffy.

»Gdje su ti gadovi, što su te proboli sulicom, Tegumaiju moj?« zapita Teshumai Tewindrow.

»Nema ovdje nikoga«, odgovori Tegumai. »Jedini mi je posjetilac bio jutros taj jadnik, što ga hoćete da zadavite. Jesi li pri pameti, ili nisi, oj pleme Tegumaijevo?«

»Došao je sa strašnom slikom«, prozbori prvi glavar, »sa slikom, na kojoj si ti sav izboden sulicama.«

»No pa ja ću to bolje objasniti, ja sam mu dala tu sliku«, umiješa se Taffy, ali joj nije bilo ugodno pri duši.

»Ti!« zaviče cijelo pleme Tegumaijevo. »Ti, mala bez ikakva vladanja, koju bi trebalo tući! Ti?«

»Draga Taffy, strah me, da smo zapali u malu nepriliku«, reče joj tatica i ogrli je, pa se ona nije bojala.

»Objasni! Objasni! Objasni!« povika prvi glavar Tegumaijeva plemena i poskoči na jednoj nozi.

»Ja sam htjela, da tuđinac ode po tatine ostve, pa sam mu to naslikala«, objasni Taffy. »Ovdje nije bilo drugih ostava. Tu su bile samo jedne ostve. Naslikala sam triput, da bude sigurno. Nisam kriva, što se činilo, kao da su ostve zabodene tatici u glavu — nije bilo mjesta na brezovoj kori. A ono, za što mama kaže da su gadovi ljudi, to su moji dabrovi. Naslikala sam ih, da mu pokažem put pokraj bare, a naslikala sam mamu na

spiljskim vratima kako se raduje, jer je on lijep tuđinac, a ja mislim, vi ste baš najgluplji narod na svijetu. On je jako lijep čovjek. Što ste mu zasuli kosu muljem? Operite ga!«

Zadugo nitko ne izusti riječi, sve dok se ne nasmija prvi glavar; onda se nasmijao stranac (ta bio je naposljetku Tewara); zatim se nasmijao Tegumai, da se izvalio na obalu; potom se nasmijalo cijelo pleme još jače i gore i glasnije. Jedino se nisu smijale Teshumai Tewindrow i neolitske gospođe. Bile su jako uljudne prema svojim muževima, te nebrojeno puta rekoše: »glupan!«

Onda prvi glavar Tegumaijeva plemena zavika, reče i zapjeva: »Oj ti mala bez ikakva vladanja, što bi trebalo da budeš bijena, ti si naišla na velik izum!«

»Nisam kanila; samo sam htjela tatine ostve s crnim ostvištem«, uzvrati Taffy.

»Svejedno je izum, i ljudi će to jednom nazivati pisanjem. Sada su to samo slike, a kako smo vidjeli danas, slike se uvijek ne razumiju valjano. No nastat će vrijeme, dijete tegumaijsko kada ćemo mi stvoriti pismena, svih trideset slova — pa ćemo znati i da čitamo i da pišemo, i onda ćemo uvijek jasno i bez zabune izricati, šta mislimo. Neka neolitske gospođe isperu tuđincu mulj iz kose!«

»Ja ću se tome veseliti«, reče Taffy, »jer napokon, vi ste donijeli svake i nesetne sulice i koplja iz plemena Tegumaijeva, ali ste zaboravili ostve moga tatice, ostve s crnim ostvištem.«

Tada prvi glavar zavika, reče i zapjeva: »Draga Taffy, kad opet budeš pisala slikovito pismo, pošlji ga po čovjeku, koji zna naš jezik, da protumači, šta pismo veli. Ja ne mislim sebe, jer ja sam prvi glavar, ali je to jako zlo za drugi svijet u plemenu Tegumaijevu, a kako vidiš, iznenađuje i tuđinca.«

Onda oni primiše tuđinca (pravoga pravcatoga Tewaru iz Tewara) u pleme Tegumaijevo, jer je bio fin čovjek i nije zamjerio neolitskim gospodama, što su mu zamuljile kosu. No od onoga dana pa do današnjega (a ja mislim, svemu je kriva Taffy), veoma su rijetke male djevojčice, koje vole da uče čitati i pisati. Većina ih radije slika slike ili se igra sa svojim taticom — baš kao i Taffy.

Ovo je pripovijest o maloj Taffimai Metallumai, što su je drevni narodi u pradavno doba izrezali na jednoj staroj kljovi. Ako pročitaš moju pripovijest, ili ako ti je pročitaju, vidjet ćeš, kako je sve ispripovijedano na kljovi. Ta je kljova bila dio plemenske trublje, svojine Tegumaijeva plemena. Slike su izgrebene na njoj čavlom ili čime takvim, a onda su parotine ispunjene crnim voskom, ali sve razdione crte i onih pet malih krugova dolje bijahu ispunjeni crvenim voskom. Dok je to bilo novo, bila je na jednome kraju kao neka mrežica od gmiza i školjaka i dragoga kamenja; no sada je to pokidano i pogubljeno — sve osim toga komadića, što ga vidiš. Pismena uokolo kljove čarobnjačka su — runska čarobnjačka pismena — pa ako znaš da ih čitaš, naći ćeš štošta novo. Kljova je od slonove kosti, jako žuta i izgrebena. Duga je dvije stope, i dvije stope ima uokolo, a teži jedanaest funti i devet unča.



Od čitava plemena Tegumai
Ni traga ni glasa ne osta,
Zov kukavice, i sunčani sjaj,
I samo tišina preosta.

Za godinom godina prolazi,
Pa kad srce radosno kliče,
Taffy plešuć u Surrey dolazi,
Da objavi: Proljeće sviće!

Cvjetni joj vijenci čelo rese,
Zlatna joj kosa oko glave,
Ko alemi oči se krijese,
Još jače od neba su plave.

Leti ko vila kud joj se svidi,
A posvuda, kamo joj zaći,
Krijes će užeći, da odmah vidi
Njen tatica, gdje će je naći.

Jer daleko negdje onaj je kraj,
Po kom leti, kud joj je drago,
I tamo će naći sad Tegumai
Kćerkicu, što sve mu je blago!

KAKO JE STVOREN ALFABET

Nedjelju dana nakon onog događaja, u kojem se Taffimai Metallumai (mi ćemo je, ljubimče, svejednako zvati Taffy) zabunila malko s tatičinim ostvama i tuđincem, slikovitim pismom i svime, otišla ona opet s taticom, da love šarane. Mama je htjela, da ona ostane kod kuće i da s njome vješa na velike motke kože, što će se sušiti pred neolitskom spiljom, ali Taffy izmakla još u rano jutro k svojemu tatici, pa oni love ribu. Odmah se ona stala smijuckati, a tatica će joj reći: Ne luduj, dijete.«

»Ali zar nije bilo smiješno!« napomenu Taffy. »Zar se ne sjećaš, kako je prvi glavar naduhao obraze i kako je lijepi tuđinac bio smiješan s muljem u kosi?«

»Pa i sjećam se«, odgovori Tegumai. »Morao sam tuđincu platiti dvije jelenske kože, meke, s resama — za ono, što smo mu učinili.«

»Mi mu nismo ništa učinili«, reče Taffy. »Krivica je na mamici i drugim neolitskim gospođama — i na mulju.«

»Ne ćemo o tome govoriti«, prekide njezin tatica. »Hajde da doručkujemo.«

Taffy uzme moždanu kost i pomiruje sva mirna cijelih deset časaka, a dotle je njezin tata kučkovim zubom grebao po komadićima brezove kore. Onda Taffy prekide šutnju: »Tata, smislila sam tajno iznenađenje. Ded izusti glas — kakav god glas.«

»Ah!« protisnu Tegumai. »Hoće li to dostajati za početak?«

»Hoće«, prihvati Taffy. »Ti si baš nalik na šarana, kad otvori usta. Molim te, reci još jednom.«

»A! a! a!« ponovi njezin tata. »Nemoj da budeš nevaljala, kćeri moja.«

»Nisam kanila da budem nevaljala, zbilja i zaista«, odgovori Taffy. »To spada na moju misao o tajnom iznenađenju. Ded govori *a*, tata, i drži otvorena usta, i daj mi zub. Ja ću naslikati šarana otvorenih usta.«

»Čemu?« upita tata.

»Zar ne vidiš?« opet će Taffy, črčkajući po kori. »To će biti naše malo tajno iznenađenje. Dok naslikam šarana otvorenih usta ostrag u zadimljenoj našoj špilji — ako se mama ne bude protivila — to će te sjećati na ovaj glas *a*. Onda se možemo igrati, kao da sam ja iskočila iz mraka i iznenadila tebe tim glasom — isto onako, kako sam zimus učinila na dabrovoj bari.«

»Zbilja?« upitat će tata onim glasom, kako odrasli govore, kad zbiljski slušaju. »Nastavi, Taffy.«

»Oh, šteta!« uzdahnu ona. »Ne znam naslikati cijeloga šarana, ali znam naslikati nešto, što nalikuje na šaranova usta. Znaš li, kako šarani stoje na glavi i ruju po mulju? Evo, ovo je nalik na šarana. (Možemo se igrati, kao da je sav naslikan.) Ovo su mu baš usta, a to znači: *a*.« I ona naslika ovo (1).


1

»Nije loše«, reče Tegumai te to nacrta i sebi, na svom komadiću kore; »ali ti si zaboravila brk, što šaranu visi preko usta.«

»Ta ja ne znam da slikam, tata.«

»Ne treba ništa da mu naslikaš, nego samo otvorena usta njegova i na njima brk. Onda ćemo znati, da je šaran, jer grgeči i pastrve nemaju brkova. Evo gledaj, Taffy.« I on naslika ovo (2).

»Sada ću ja to preslikati«, reče Taffy. »Hoćeš li ti to razumjeti, kad vidiš?« I ona naslika ovo (3).



2

»Sasvim«, potvrdi tata. »A ako to gdjegod spazim, isto ću se tako iznenaditi, kao da si ti iskočila iza drveta i rekla: a!«



3

»Ded sad izusti drugi glas«, zamoli Taffy sva ponosita.

»Ja!« izgovori tata na glas.

»Hm!« reče Taffy. »To je izmiješan glas. Svršetak je onaj *a*, šaranova usta; ali šta ćemo s početkom? *J! j! j!* i k tome *a! Ja!*«

»To jako nalikuje na onaj glas šaranovih usta. Hajde da naslikamo drugi komad šarana i da to združimo«, predloži tata. I on se sav unio.

»Ne ću. Ako ih združimo, ja ću ih zaboraviti. Naslikaj to za sebe. Naslikaj mu rep. Kad on stoji na glavi, prvi se vidi rep. I još, ja mislim, da najlakše crtam repove«, kaza Taffy.

»To je dobra misao«, povladi joj Tegumai. »Evo šaranov rep za glas *j*.« I on naslika ovo (4).

»Sada ću ja pokušati«, opet će Taffy. »Znaš, tata, ja ne umijem crtati kao ti! Hoće li dostajati ako nacrtam samo rašljasti dio repa i onu crtu, što ide onamo, gdje se rašlje sastaju?« I ona nacrta ovo (5).



4



5

Tata kimnu glavom, a oči mu se zasjaše od uzbudenja.

»Krasno«, uskliknu Taffy. »Ded sad izgovori drugi glas, tata.«

»O!« izgovori tata na sav glas.

»To je sasvim lako«, dočeka Taffy. »Ti uokružuješ usta kao jaje ili kao kamen. Jaje ili kamen zgodan je za to.«

»Ne možeš svagda naći jaja ili kamenja. Moramo nacrtati kakvu okruglu stvar, koja je nalik na to.« I on naslika ovo (6).



6

»Bože mili«, uzviknu Taffy. »Kolike smo glasove nacrtali — šaranova usta, šaranov rep i jaje! Ded sad izusti drugi glas, tata!

»S-s!« reče tata i namršti se, ali je Taffy bila odviše uzbuđena, da bi razumjela.

»To je sasvim lako«, kaza ona crtajući po svojoj kori.

»A šta?« upita njezin tata. »Zamislio sam se i htio sam, da me ne buniš.«

»Ništa zato, ipak je bio glas. To je baš onakav glas, tata, što ga izdaju zmije, kad se zamisle i ne mare, da ih tko buni. Hajde da taj glas *ss* naslikamo kao zmiju. Hoće li ovo valjati?« I ona naslika ovo (7).

»Evo«, nastavi Taffy. »To je i opet tajno iznenađenje. Ako naslikaš ljuticu na ulazu u malu tvoju stražnju spilju, gdje popravljaš ostve, znat ću, da si se jako zamislio — pa ću ući tiho, tihano. A ako je naslikaš na drvo kraj rijeke, kad loviš ribu, znat ću: želja ti je, da hodam tiho, tihano, da se ne trese obala.«



7

»Sasvim je istina«, reče Tegumai. »I više ima u toj igri, nego što ti misliš. Taffy, draga moja, ja mislim, da je tvojega tate kći naišla na najdivniju stvar, što je ikada bila, otkad je pleme Tegumaijevo stalo upotrebljavati za šiljak na ostvama kučkove zube mjesto kremena. Mislim, da smo mi pronašli veliku tajnu na svijetu.«

»Kako?« upita Taffy, pa i njoj zasinule oči od uzbuđenosti.

»Pokazat ću ti«, odgovori tata. »Kako se kaže u tegumajskom jeziku *voda?*«

»*Ja*, dakako, a to znači i rijeku — kao što je *Wagai-ja* rijeka *Wagai*.«

»A kako veliš za lošu vodu, od koje će te uhvatiti groznica, ako je piješ — crnu vodu, močvarsku vodu?«

»*Jo*, razumije se.«

»Sada pazi«, upozori je tata. »Zamisli, kao da si opazila, da je ovo nacrtano uz kakvu baru u dabrovoj močvari« — i on naslika ovo (8).



8

»Šaranov rep i okruglo jaje. Dva glasa smiješana! *Jo*, loša voda«, reče Taffy. »Razumije se, ne bih pila tu vodu, jer znam, rekao si, da je loša.«

»Ali ja ne moram da budem blizu te vode. Mogao bih biti mnogo milja odande i loviti, a ipak...«

»A ipak bi bilo isto tako, kao da stojiš tu i veliš: ‚Odlazi, Taffy, jer će te uhvatiti groznica.' Sve je to u šaranovu repu i u okruglom jajetu. Oh, tata, moramo to odmah pripovijedati mami!« I Taffy zaigra oko njega.

»Nemoj još«, reče Tegumai, »dok još malo ne uznapredujemo. Da vidimo. *Jo* je loša voda, ali *so* je hrana, skuhana na ognju. Nije li tako?« — I on naslika ovo (9).



9

»Jest. Zmija i jaje«, potvrdi Taffy. »*So* znači, da je ručak gotov. Kad to vidiš naslikano na drvetu, znaš, da ti je vrijeme vratiti se u spilju. Pa i ja.«

»Mudrice moja!« pohvali je Tegumai, »i to je istina. Ali počekaj časak. Evo jedne neprilike. *So* znači: dođi i ručaj, ali *sho* znači one motke, što na njih vješamo kože.«

»Gadne stare motke!« zgrozi se Taffy. »Ne marim pomagati, kad se na njih vješaju teške, vrele, dlakave kože. Da ti nacrtaš zmiju i jaje, a ja pomislim, to znači ručak, i ja dođem iz šume i razaberem, to znači, da moram pomagati mami da vješa kože na motke — šta bih ja učinila?«

»Ozlovoljila bi se. A i mama. Moramo načiniti novu sliku za *sho*. Moramo nacrtati riđovku, koja sikće *sh-sh*, pa ćemo se igrati, da glatka zmija sikće samo *ss*.«

»Ne znam sigurno, kako bih naslikala pjege«, prigovori Taffy. »A da se žuriš, možda bi ih zaboravio, pa bih ja mislila, da je *so*, a ono je *sho*, i onda bi me mama ipak zgrabila. Ne ću! Ja mislim, najbolje je nacrtati one gadne visoke motke onakve, kakve i jesu, pa da budemo sasvim sigurni, metnut ćemo ih odmah iza ljutice. Gledaj!« I ona nacrta ovo (10).

10

»To je možda i najsigurnije. To svakako nalikuje na naše motke«, potvrdi tata smijući se. »Sada ću ja da izgovorim nov glas, da bude u njem zmijin glas i znak od motaka. Reći ću *shi*. To na tegumajskom jeziku znači ostve.« I on se nasmija.

»Nemoj mi se podrugivati«, reče Taffy, a pomislila na svoj slikoviti list i na mulj u tuđinčevoj kosi. Nacrtaj ti!«

»Zar ne ćemo sada nacrtati dabrove ili bregove?« upita tatica. »Naslikat ću ravnu crtu, moje ostve.« I on naslika ovo (11).

11

»Ni mama se ne bi po ovom zabunila, da su mene ubili.«

»Nemoj, tata, molim te, to je meni nemilo. Ded izusti još nekoliko glasova. Krasno napredujemo.«

»Hm!« progunda Tegumai gledajući uvis. »Reći ćemo *shu*. To znači oblak.«

Taffy nacrta zmiju i motku pa zastade. »Moramo nacrtati novu sliku za glas na kraju?«

»Shu-shu-u-u-u!« izgovori tata. »Ta to je baš nalik na glas za okruglo jaje, samo tanje.«

»Recimo onda, da smo nacrtali tanko jaje, i zamislimo, da je to žaba, koja već godine i godine nije ništa jela.«

»Ne!« usprotivi se tata. »Ako to brzo nacrtamo, mogli bismo se zabuniti i pomisliti, da je okruglo jaje. *Shu-shu-shu!* Reći ću ti, šta ćemo učiniti. Probušit ćemo na vrhu okruglog jajeta rupu, da pokažemo, kako glas *u* izlazi sasvim tanak — *uuu-uu-uu*. Evo tako.« I on naslika ovo (12).



12

»Oh, divno! Mnogo bolje nego tanka žaba. Nastavi!« zamoli Taffy radeći njegovim kućkovim zubom.

Tata nastavi da slika, a ruka mu dršće od uzbuđenosti. Crta dakle, dok nije nacrtao ovo (13).

13

»Nemoj gledati u list, Taffy!, reče on. »Ded, hoćeš li pogoditi, šta to znači u tegumajskom jeziku. Ako znaš, pronašli smo mi tajnu.«

»Zmija — motka — razbijeno jaje — šaranov rep i šaranova usta«, sricala Taffy. »*Shu-ja*. Oblak-voda (kiša).« Baš u taj mah kanula joj kap na ruku, jer dan bijaše oblačan. »Gle, tata, promiče kiša. Jesi li mi to htio reći?«

»Dakako«, potvrdi tata, »a rekao sam ti to bez ijedne riječi — nije li tako?«

»Ja bih to, mislim, razabrala za jedan časak, ali po onoj kapi znala sam sasvim sigurno. Sada ću se toga vazda sjećati. *Shu-ja* znači kišu ili: pada kiša. Evo, tata!« Ona ustade i zaigra oko njega. »Zamisli, da si otišao, dok se ja nisam još probudila, pa da si nacrtao na zadimljenom zidu *shu-ja* — znala bih, da će kiša, pa bih uzela svoju dabrovu kapu. Al bi se mama iznenadila!«

Tegumai ustade i zaigra. (U ono doba nisu tate pazili na takve stvari.) »Jošte kako, jošte kako!« reče on. »Zamisli, ja bih da ti kažem, da ne će jako padati kiša i da siđeš na rijeku — šta bih ti onda naslikao? Reci te riječi najprije u tegumajskom jeziku.«

»*Shu-ja-las, ja maru.* (Voda se iz oblaka svršava, dođi na rijeku.) Koliki novi glasovi! I ne znam, kako ćemo ih nacrtati.«

»Ali ja znam, ali ja znam!« preuze Tegumai. »Samo pazi časak, Taffy, a onda dosta za danas. *Shu-ja* nacrtali smo kako valja, ali je taj *las* muka. La-la-la« i on zamahnu kučkovim zubom.

»Tu je na kraju ljutica, a pred zmijom su šaranova usta — *as-as-as.* Mi trebamo samo *la-la*«, dosjeti se Taffy.

»Znam, ali moramo načiniti *la-la.* A mi smo prvi ljudi na cijelom svijetu, koji su ikad pokušali da to učine, Taffimai!«

»No da«, reče Taffy zijevajući, jer se bila prilično umorila. »*Las* znači prestati, dokončati ili dovršiti — zar ne?«

»Znači«, potvrdi Tegumai. »*Jo-las* znači: mama nema u kaci vode za kuhanje, baš onda, kad ja odlazim u lov.«

»A *shi-las* znači, da su ti se prelomile ostve. Samo da sam mislila na to, mjesto što sam tuđincu slikala glupe slike s dabrovima!«

»*La!-la!-la!*« pjevušio Tegumai mašući štapom i mršteći se. »Oh, jada mu!«

»*Shi* bih sasvim lako naslikala«, nastavi Taffy. »Naslikala bih tvoje ostve sasvim prekrhane — evo ovako!« i ona nacrta (14).

»I valja«, reče Tegumai. To i jest *la*. Ne nalikuje ni na koje drugo znamenje« — i on naslika ovo (15).

»Sada ćemo *ja*. Oh, to smo već načinili. Sada ćemo *maru*. *Mum-mum-mum*. *Mum* zatvara usta — nije li tako? Naslikat ćemo zatvorena usta, evo ovako.« I on ih naslika (16).



14



15



16

»Onda otvorena šaranova usta. To je *ma-ma-ma!* Ali šta ćemo, Taffy s tim *rrr*ovima?«

»Zvuči to surovo i oporo, kao tvoja pila od kučkovih zubi, kad njome režeš dasku za čamac«, dosjeti se Taffy.

»Misliš, oštrih je uglova, evo ovako!« reče Tegumai. I on ih nacrta (17).



17

»Baš tako«, potvrdi Taffy. »Ali nama ne trebaju svi ti zubi: metnisamo dva.«

»Metnut ću samo jedan«, kaza Tegumai. »Ako naša igra bude onakva, kako se ja nadam da će biti, bolje je svakome, da znakove naših glasova načinimo lakše.« I on naslika (18).



18

»Sad smo i to uradili«, reče Tegumai, stojeći na jednoj nozi. »Sve ću ih poređati kao ribe.«

»Zar ne bi bolje bilo, da svud između njih pozaticamo motke, da se riječi ne stružu jedna o drugu i da se ne guraju, kao da su šarani?«

»O, ostavit ću im razmaka«, objasni tata. I sav uzbuđen sve ih naslika, ne zastajući, na drugome velikom komadu brezove kore (19).

19

»*Shu, ja, las, ja-maru*«, pročita Taffy, sričući glas po glas.

»Dosta je za danas«, reče Tegumai, »a i umorila si se, Taffy. Svejedno, mila moja. Dovršit ćemo sve to sutra, a onda će spominjati nas, godine i godine, kad najdeblja drveta, što ih vidiš, budu već iscijepana za gorivo.«

Tako se oni vrate kući, i cijelo su to veče sjedili — Tegumai s jedne strane uz vatru, a Taffy s druge strane — te crtali na zadimljenom zidu *ja* i *jo*, *sho* i *shi*, te se smješkali, dok nije mama rekla: »Zaista, Tegumai, ti si gori nego moja Taffy.«

»Nemoj se ljutiti«, molila Taffy. »To je samo, draga mama, naše tajno iznenađenje, i mi ćemo ti sve kazati, čim završimo; ali molim te, nemoj me pitati, šta je sada, jer inače moram da ti reknem.«



20



21



22



23

Mama je dakle pazila, da ne zapita; a čim je sutradan svanulo rano jutro, sišao Tegumai na rijeku, da smišlja o novim slikama glasova, a kad je Taffy ustala, opazi ona, da na velikoj kamenici pred spiljom piše kredom: *ja-las* (voda je pri kraju ili istječe).

»Hm«, progunda Taffy. »Nevolja su ti slikani glasovi. Baš kao da je tata došao sam ovamo i rekao mi, da još mami donesem vode za kuhanje.« Ode ona na izvor za kućom i likovim vjedrom napuni kamenicu, a onda otrča na rijeku i potegnu taticu za lijevo uho — za to ga je uho smjela potegnuti, kad je bila dobra.


24


25

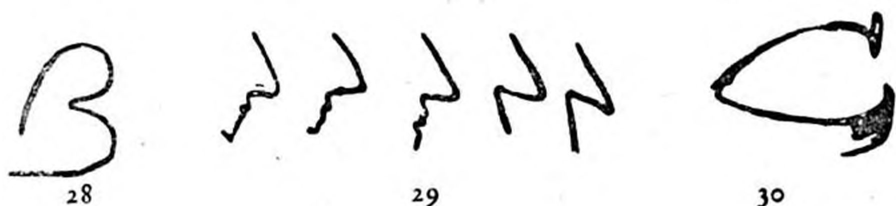

26


27

»Sad hodi, pa ćemo naslikati sve slike glasova, što su nam preostali«, pozva je tata. Bili su jako uzbuđeni toga dana i krasno su ručali u podne i naigrali se do mile volje. Kad su došli do slova T, reče Taffy, da se njezino ime, tatino i mamino započinje tim glasom, pa treba da naslikaju kao neku obiteljsku skupinu, kako se drže za ruke. Bilo je to sasvim zgodno, da se naslika dva ili tri puta, ali kad stadoše slikati šest i sedam puta, sve su gore i gore črčkali, i Taffy i Tegumai, tako da je glas T bio naposljetku samo tanak, dugačak Tegumai, koji je ispružio ruke te drži Taffy i Teshumai. Po tim trima slikama možeš donekle vidjeti, kako se to zbilo (20, 21, 22).

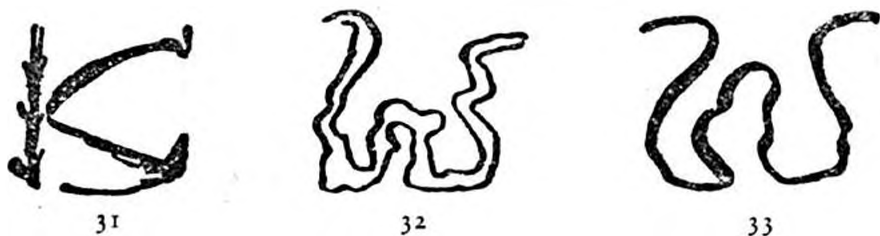
Mnoge su druge slike bile prelijepe, da bi ih započinjali, pogotovo prije ručka. Ali kako su ih sve crtali te crtali na brezovoj kori, bivale slike sve jasnije i lakše, dok nije naposljetku i Tegumai rekao, da im ne

nalazi nikakve pogreške. Ljuticu zaokrenuli oni na drugu stranu, da bude glas Z, pa da pokažu, kako ona blago i mirno sikće, unatrag (23); i zavrnuli, da bude slovo E, jer to se često javlja u slikama (24); i naslikali sliku svetoga dabra tegumajskoga, da bude glas B (25, 26, 27, 28); za ružni su nosni glas N crtali nosove, dok se nisu umorili (29); za proždrljivi glas G naslikali velika štukina usta (30); za hrapavi, opori glas



28 29 30

K opet štukina usta i za njima ostve (31); i malen komadić vijugave rijeke Wagaja za vjetroviti glas W (32 i 33); i tako redom jedno za drugim, dok nisu načinili i naslikali slike svijų glasova, što trebaju, i tu je bio alfabet sav savcat.



31 32 33

A nakon tisuća i tisuća godina, nakon hijeroglifa i demotskoga pisma, nakon pisma nilskoga i kriptičkoga, kufijskoga i runskoga, dorskoga i jonskoga, i nakon svega i svačega (jer poglavice i glavari i čuvari tradicije nikada se nisu htjeli okaniti dobre stvari, kad su je vidjeli) opet je divni, stari, laki, razumljivi alfabet — A, B, C, D, E i sve redom dalje — zadobio svoj pravi lik za sve, ljubimče, koji ga uče, kad dorastu.

Ali meni je na pameti Tegumai Bopsulai i Taffimai Metallumai i Teshumai Tewindrow, njezina draga mama, i svi ti davni dani, a bilo je tako, baš tako — prije davnih vremena — na obalama velikoga Wagaija!

Kad su Tegumai Bopsulai i Taffy sastavili alfabet, prvo što je Tegumai poslije toga poduzeo, bijaše da izradi čarobnu ogrlicu od sviju slova alfabeta, koju će onda pohraniti u hramu Tegumaijeva plemena, gdje će se dovijeka čuvati. Čitavo je Tegumaijevo pleme donijelo svoje najdragocjenije zrnje i najljepši ures, a Taffy i Tegumai utrošili su punih pet godina da izrade ogrlicu. Ovo je slika čarobne alfabetske ogrlice. Struna je bila od najfinijih i najčvršćih sobovih tetiva, opletena bakrenom žicom.

Ako odozgo počnemo, prvo je zrno od starog srebra, a bilo je svojina vrhovnoga svećenika Tegumaijeva plemena. Zatim su tri crna bisera. Iza toga zrno od ilovače (plavo i sivo), pa čvorugava zlatna kuglica, što ju je na dar poslalo drugo pleme, a ovo ju je opet dobilo iz Afrike (zapravo je kuglica morala potjecati iz Indije). Potom je stakleno zrno iz Afrike, duguljasto, spljošteno po strani (Tegumaijevo ga je pleme otelo u borbi). Pa onda opet dva zrna od ilovače (bijela i zelena), jedno s točkicama, a drugo s točkicama i prugama. Zatim su tri zrna ambre, prilično okrhana, onda tri od ilovače (crvena i bijela); dva su s točkicama, a ono je veliko posrijedi s nazupčanim šarama. Sada počinju slova, a između njih su bjelkasta zrnca ilovače, a na njima opet isto slovo, samo manje. Evo, tu su slova:

A je izgrebeno na nekom zubu — mislim, bit će na losovu.

B je sveti dabar Tegumaijeva plemena na komadiću stare slonove kosti.

C — školjka bisernice, s unutrašnje strane.

D — vanjska strana nekakve ljušture.

E — zavijena srebrna žica.

F je okrhan, ali ono, što je od njega preostalo, komadić je jelenova roga.

G je komadić drva, obojen crno. (Zrno iza G mala je školjka, a ne zrno ilovače. Ne znam, zašto su to učinili.)

H — neka velika smeđa ljuštura, zvana kaori.

I — unutrašnja strana duguljaste školjke, izbrušene rukom. (Tegumaiju je trebalo tri mjeseca, dok ju je izbrusio.)

J — ribarska udica u školjci bisernice.

L — prelomljeno koplje, izrađeno od srebra. (Dakako, da bi poslije J moralo doći slovo K, ali se ogrlica jednoć prekinula, pa su je krivo sastavili.)

K je tanka koštana pločica, izgrebena i natrta crnilom.

M je na blijedosivoj ljušturi.

N na komadu porfira, a na njemu je urezan nos. (Tegumai je pet mjeseci utrošio, dok je ulaštio taj kamen.)

O je komad ljušture od kamenice, što u sredini ima rupu.

Nema slova P i Q. Odavna su se izgubila, u velikom ratu, pa je pleme ogrlicu zakrpilo sušenim ljuskama zmije čegrtuše. Odatle je nastala poslovica: »Krpež kuću teče.«

R je, dakako, zub morskoga psa.

S — malena srebrna zmija.

T — pločica malene, sjajnosmeđe ulaštene kosti.

U — opet komad ljušture od kamenice.

W — vijugavi komad bisernice, što su ga našli na velikoj bisernoj školjci i otpilili žicom, umočenom u vodu i pijesak. (Maloj je Taffy trebalo mjesec i po, da taj komad ulašti i u njemu izbuši rupice.)

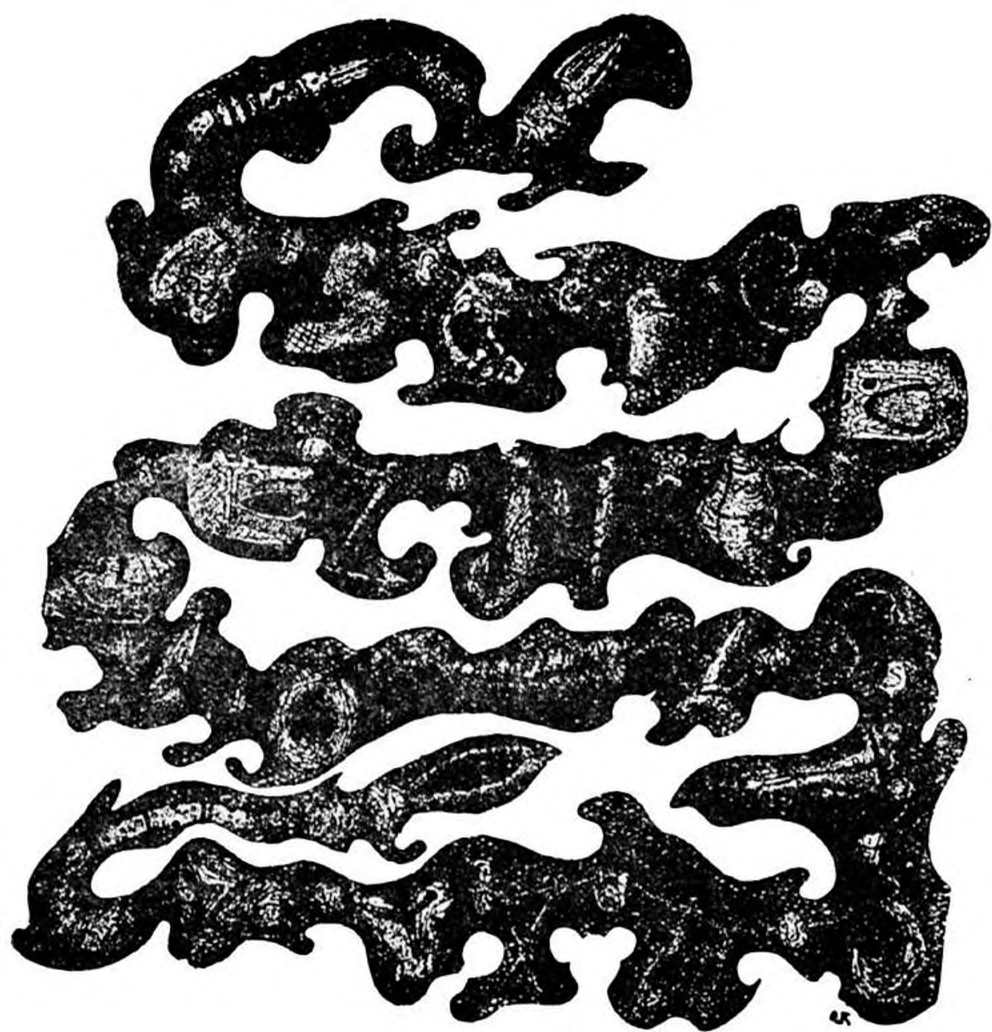
X je srebrna žica, spojena u sredini nebrušenim granatom. (Taffy je našla granat.)

Y su šaranova usta od slonove kosti.

Z — komad ahata u obliku zvona, isprutana zmijolikim prugama. Zmiju Z izradili su od jedne takve pruge. Izgrebli su iz nje mekani kamen i natrljali u nju crvenoga pijeska i pčelinjega voska. Upravo na otvoru zvončića vidiš zrno ilovače i na njemu opet slovo Z.

To su sva slova. Poslije njih je zrnce zelenkaste bakrene rudače, zatim jedno od nebrušena tirkiza, a potom grudica nekovana zlata (što ga zovu vodenim zlatom) i napokon zrno ilovače u obliku dinje (bijelo sa zelenim pjegama). Sada dolaze četiri pločice slonove kosti, s točkicama kao na dominu. Zatim tri kamenčića, veoma trošna, iza njih dva zrna od mekana željeza, sa zarđalim rupicama na rubovima (zacijelo su bila čarobna, jer su naizgled posve obična), i naposljetku prastaro afrikansko zrno, kao da je od stakla — modro, crveno, bijelo, crno i žuto. Ogrlica se završava petljom, koja se provlači preko velikoga, srebrnog puceta na drugom kraju ogrlice. I to je sve.

Ogrlicu sam vrlo pažljivo prerisao. Teži funtu i sedam unča i pol. Crnu vijugavu pozadinu iza nje stavio sam samo zato, da se zrna i ostali ures jače istaknu.



Pokraj humka Merrow još od pamtivijeka
Vodi cesta, što je travom skrita sada,
Silni Wey gdje teče — svima znana rijeka —
Sat je hoda dijeli od Guildforda grada.

Kad bi na konjima zazvečali zvonci,
Znak, da Feničana povorka to ide
S robom put zapada — stari tad Britonci
Na humak bi došli, da ih ondje vide.

Plemena su tude vijek držala sijelo,
Zborovala često i vijećala dugo,
Mijenjala bi školjke, biser, zrnje bijelo,
Kovinu i ahat — i koješta drugo.

Al u davno doba, davno prije toga
(Kad se pred bizonom svatko jošte krio),
Penjala se Taffy pokraj tate svoga
Na Merrowski humak, gdje im nastan bio.

Broadstonebrook je bio glibovito polje,
Kod Bramleyja dičnog dabar stan svoj gradi,
A iz Shera medvjed silazi ti dolje,
Vidjet želi brundo, šta to Taffy radi.

Tu uz Wey (il Wagai, kako Taffy kaže),
Štono šestput bješe veći neg je sada,
Tegumajsko pleme kam do kama slaže,
Spomenik je krasan sagradilo tada!

RAK, KOJI SE IGRA MOREM

Prije davnih, pradavnih vremena, ljubimče moj, bilo je doba prvoga početka; bilo je to u one dane, kad je Veliki Mag stvarao svijet. Najprije je stvorio zemlju, zatim more, a onda rekao svim životinjama, neka dođu i neka se igraju. A životinje zapitale: »Oj Veliki Čarobnjače, šta bismo se igrali?« Mag im odgovori: »Ja ću vam pokazati.« Uze on slona — bio to praslon — i reče mu: »Igraj se slona« — i praslon se stade igrati. Uze dabra — bio to pradabar — te mu reče: »Igraj se dabra«, i pradabar se poče igrati. Uze kravu — bila to prakrava — pa joj kaza: »Igraj se krave«, i prakrava se poče igrati. Uze kornjaču — bila to prakornjača — pa joj reče: »Igraj se kornjače«, i prakornjača se poče igrati. Jednu po jednu prozivao sve životinje i ptice i ribe te im kazivao, šta će se igrati.

Ali predveče, kad se ljudi i životinje uznemiriše i umoriše, stiže čovjek sa svojom malom kćerkom — jest, sa svojom miljenicom malom djevojčicom, koja mu je sjedila na ramenu — i upita: »Kakva je to igra, Veliki Čarobnjače?« A Veliki Mag odgovori: »Hej, sine Adamov, ovo je igra prvoga početka; no ti si premudar za tu igru.« Čovjek mu se pokloni i reče: »Jest, ja sam premudar za tu igru; ali gledaj i udesi, da sve životinje budu pokorne meni.«

A dok su razgovarali njih dvojica, Pau Amma, rak, kojemu je bio red za igru, otrča u stranu i skoči u more govoreći u sebi: »Ja ću sam

igrati svoju igru u dubokoj vodi i ne ću nikada da budem pokoran tome sinu Adamovu.« Nitko ga nije vidio, nego samo mala djevojčica, kćerkica, što je sjedila čovjeku na ramenu. A igra se nastavila, dok više nije bilo životinja, kojima nije izdana odredba. Veliki Mag obrisao sa svojih ruku sitnu prašinu i krenuo po svijetu, da vidi, kako se igraju životinje.

Krenuo on, ljubimče moj, na sjever i našao praslona kako ruje kljovama i topće nogama po lijepoj novoj čistoj zemlji, što je njemu spremljena.

»*Kun*?« zapita praslon, a to znači: »valja li?«

»*Payah kun*«, odgovori Veliki Mag, a to znači: »veoma dobro«. I on dahne preko silnih klisura i grumenja zemlje, što ih je praslon izrovao, te nastadoše velike brdine himalajske, pa ih možeš vidjeti na zemljovidu.

Krenuo na istok i našao prakravu gdje pase po polju, što je za nju spremljeno, te oblizuje jezikom cijelu šumu u jedan mah, proždire je, pa se izvaljuje, da preživa hranu.

»*Kun*?« zapita prakrava.

»*Payah kun*«, odgovori Veliki Mag i dahne preko pustoline, gdje ona jede, i preko onoga mjesta, gdje leži, te jedno postade velika indijska pustoš, a drugo pustinja Sahara, pa ih možeš vidjeti na zemljovidu.

Otišao na zapad i našao pradabra gdje gradi gradinu na ušću široke rijeke, što je za njega stvorena.

»*Kun*?« upita pradabar.

»*Payah kun*«, odgovori Veliki Mag i dahne preko povaljenoga drveća i tihe vode, te nastadoše mo vare floridske, pa ih možeš vidjeti na zemljovidu.

Onda otišao na jug i našao prakornjaču kako grebe perajama po pijesku, što je stvoren za nju, a pijesak i stijene uzvitlale se zrakom i pale u daljini u more.

»*Kun?*« upita prakornjača.

»*Payah kun*«, odgovori Veliki Mag i dahne iznad pijeska i klisura, što su popadali u more, te nastadoše prekrasni otoci Borneo, Celebes, Sumatra, Java i sav drugi malajski arhipelag, pa ih možeš vidjeti na zemljovidu.

Nakon toga Veliki Mag sreo čovjeka na obali rijeke Peraka te mu rekao: »Hej, sine Adamov, jesu li sve životinje tebi pokorne?«

»Jesu«, odgovori čovjek.

»Je li sva zemlja tebi pokorna?«

»Jest«, odgovori čovjek.

»Je li cijelo more tebi pokorno?«

»Nije«, odgovori čovjek. »Jednom po danu i jednom po noći udara more usporom u rijeku Perak i tjera slatku vodu natrag u šumu, tako da mi se kuća ovlažila; jednom po danu i jednom po noći teče niz rijeku i odvodi svu vodu, tako da preostaje samo mulj, i moj se čamac izvraća. Je li to ona igra, što si naredio moru?«

»Nije«, odgovori Veliki Mag. »To je nova i nevaljala igra.«

»Gledaj!« reče čovjek, a kako je rekao, udarilo more na ušće rijeke Peraka i potjeralo rijeku usporom, da je preplavila na milje i milje sve mračne šume i preplavila čovjekovu kuću.

»To ne valja. Potjeraj čamac, da razaberem, tko se to igra morem«, kaza Veliki Mag. Uđu oni u čamac, djevojčica s njima, a čovjek ponese svoj *kris* — zavijen vitak bodež s oštricom kao plamen — i oni se otisnu niz rijeku Perak. Uto udarilo more sve natrag te natrag, isisalo

čamac iz ušća rijeke Peraka, kraj Selangora, kraj Malake, kraj Singapura, sve dalje i dalje do otoka Bintanga, kao da ga more vuče na uzici.

Onda ustade Veliki Mag i zavika: »Hej, životinje, ptice i ribe, što sam vas pri prvom početku uzeo u ruke i naučio igru, koju treba da igrate — koja se od vas igra morem?«

A sve životinje, ptice i ribe odgovoriše mahom: »Veliki vraču, mi se igramo, kako si nas naučio da se igramo — mi i djeca naše djece. Ali se nitko od nas ne igra morem.« Uto izišao nad vodom velik pun mjesec, a Veliki Mag reče guravome starcu, što sjedi na mjesecu te prede uzicu, da njome jednoga dana upeca svijet: »Hej, ribaru na mjesecu, igraš li se ti morem?«

»Ne igram se«, odgovori ribar; »ja predem povraz, kojim ću jednoga dana upecati svijet, a ne igram se morem« — i on se opet lati da prede svoju uzicu.

A ima na mjesecu još parcov, koji neprestano izgriza uzicu onome starcu ribaru, čim je on isprede; Veliki Mag reče njemu: »Hej, parcove na mjesecu, igraš li se ti morem?«

A parcov odgovori: »Suviše sam zabavljen time, da starome ribaru pregrizam uzicu, što je on prede. Ja se ne igram morem« — i on opet poče gristi uzicu.

Onda mala djevojčica pruži svoje male nježne smeđe ručice s krasnim bijelim narukvicama od školjaka i reče: »Oj, Veliki Maže, kad je moj otac govorio tu s tobom o prvom početku, ja mu sjedila na ramenu, a životinje učile svoje igre — jedna je životinja nevaljalski otrčala u more, dok je još nisi naučio njezinoj igri.«

A Veliki Mag reče: »Kako su pametna mala djeca, kad vide i šute! Kakva je bila ona životinja?«

A djevojčica odgovori: »Bila je okrugla i pljosnata; oči kao da su joj izrasle na peteljkama; otrčala je ustranu evo ovako; bila je po leđima jako oklopljena.«

Nato Veliki Mag kaza: »Kako su pametna mala djeca, koja govore istinu! Sada ja znam, kamo je otišao Pau Amma. Daj mi veslo!«

Uzeo on dakle veslo, ali nije morao veslati, jer je voda opadala neprestano kraj sviju otoka. Stigli oni na ono mjesto, što se zove Pusat Tasek — srce morsko — gdje je velika dubina, što ide dolje u srce svijeta, a u toj udubini raste čudesno drvo, Pauh Janggi, na kojem rode čarobni orasi-dvojci. Onda Veliki Mag turi ruku sve do ramena u duboku toplu vodu te pod korijenjem čudesnoga drveta napipa široka leđa raka Pau Amme. A čim ga je dirnuo, rak se Pau Amma spusti i cijelo se more uzbiba, kao što se uzbiba voda u umivaoniku, kad u nj turiš ruku.

»Ah!« reče Veliki Mag. »Sada ja znam, tko se morem igrao.« I on povika: »Šta ti radiš, Pau Amma?«

A Pau Amma odgovori iz dubljine: »Jedamput po danu i jedamput po noći izlazim za hranom. Jedamput se po danu i jedamput po noći vraćam. Okani me se!«

Onda reče Veliki Mag: »Slušaj, Pau Amma. Kad ti izideš iz svoje spilje, sva se voda morska slijeva u Pusat Tasek i sve obale po svim otocima ogoljuju, sitna riba skapava, a Radža Moyang Kaban, kralj slonovski, prlja u mulju svoje noge. Kad se vratiš i zasjedneš u Pusat Taseku, diže se voda morska i preplavljuje polovicu malih otočića, preplavljuje čovjekovu kuću, a Radži Abdullahu, kralju krokodilskom, usta se pune slanom vodom.«

Tada se Pau Amma iz dubljine nasmija i reče: »Nisam znao, da sam toliko važan. Odsad ću izlaziti sedam puta na dan, i nikada se ne će voda smiriti.«

A Veliki će Mag na to: »Ne mogu te natjerati da igraš igru, koju ti namijenih, Pau Amma, jer si mi izmakao u prvom početku; ali ako se ne bojiš, izidi, pa ćemo se razgovarati.«

»Ne bojim se ja«, odgovori Pau Amma, pa iskoči u mjesečini na površinu morsku. Nitko na svijetu nije bio toliki, koliki bijaše Pau Amma, jer on je bio kralj sviju rakova. Nije bio obični rak, nego kraljevski rak. Jedna strana silnoga oklopa njegova dopirala do obale Sarawaka, a druga do obale Pahanga; bio je viši negoli dim od tri vulkana! Kad je iskočio kroz grane čudesnoga drveta, otkinuo jedan od velikih dvonjaka — čarobni orah s dvije jezgre, što pomlađuje čovjeka — a djevojčica smotrila orah kako skakuće kraj čamca, te ga dohvatila i počela iz njega vaditi sočnu jezgru malim svojim zlatnim klješticama.

»Dakle«, reče Mag, »ded učini čaroliju, Pau Amma, i pokaži, da si zbilja moćan.«

Pau Amma zavrtje očima i zamahnu kracima, ali je jedino mogao da uzbiba more; premda bijaše kraljevski rak, ipak nije bio ništa drugo doli rak, i Veliki se Mag nasmijao.

»Nisi ipak toliko moćan, Pau Amma«, napomenu Mag. »Deder da sada pokušam ja« — i on učini čaroliju lijevom rukom — samo malim prstom lijeve ruke — te gledaj i motri, ljubimče moj: s Pau Amme spao tvrdi, plavičasto-zelenkasto-crni oklop, kao što spada ljuska s kokosova oraha, i Pau Amma ostao sav mekan — mekan kao oni mali rakovi, što ih gdjekad nalaziš na obali, ljubimče moj.

»Zaista, ti si jako moćan«, kaza Veliki Mag. »Bih li rekao ovome ovdje čovjeku, da te rasiječe svojim krisom! Bih li poručio po Radžu Moyanga Kabana, kralja slonovskoga, da te probode svojim kljovama? Ili bih dozvao Radžu Abdullaha, kralja krokodilskoga, da te izgrize?«

A Pau Amma odgovori: »Ja sam postiđen! Vrati mi moj tvrdi oklop i pusti me, da se vratim u Pusat Tasek, i ja ću izlaziti samo jedamput obdan i jedamput obnoć za svojom hranom.«

Veliki mu Mag uzvrati: »Ne ću, Pau Amma, ne ću da ti vratim tvoj oklop, jer ćeš narasti još veći, ponosniji i jači, i možda ćeš zaboraviti svoje obećanje, te ćeš se opet igrati morem.«

»Što ću sada?« zavapi Pau Amma. »Toliki sam, da se mogu sakriti jedino u Pusat Taseku, pa ako odem drugamo, kako sam sada mekan, pojest će me kučci i morski psi. A odem li u Pusat Tasek, bit ću doduše siguran, ali ne ću moći nikad više izlaziti za hranom, pa ću skapati.« Onda zamahnu kracima i zakuka.

»Slušaj, Pau Amma«, opet će Veliki Mag. »Ne mogu te natjerati da se igraš one igre, što ti je namijenih, jer si mi izmakao u prvom početku; ali ako hoćeš, mogu učiniti, da svaki kamen i svaka jama i svaki džbun drača po svim morima bude Pusat Tasek tebi i tvojoj djeci za sve vijeke.«

Na to odgovori Pau Amma: »Dobro je to, no ja toga još ne ću. Gledaj, evo onoga čovjeka, što je s tobom razgovarao u prvom početku. Da on nije zaokupio tvoju pažnju, ne bi meni dodijalo čekanje i ja ne bih bio pobjegao, i sve se to ne bi dogodilo. Šta će on učiniti za me?«

A čovjek predloži: »Ako hoćeš, ja ću učiniti čaroliju, da i duboka voda i suho kopno bude dom tebi i tvojoj djeci, tako da se možeš sakrivati i na kopnu i na moru.«

A Pau Amma odgovori: »Ja toga još ne ću. Gledaj, tu je ona djevojčica, što me vidjela, kako sam pobjegao u prvom početku. Da je onda progovorila, Veliki bi me Mag bio zovnuo natrag, i sve se to ne bi nikada dogodilo. Šta će ona za me učiniti?«

Mala djevojčica proslovi: »Ovo je dobar orah, što ga jedem. Ako hoćeš, učinit ću čaroliju i dat ću ti ove klještice, jako oštre i čvrste, pa ćete

i ti i tvoja djeca moći da ovako jedete kokosove orahe po vas dan, kad iziđete iz mora na kopno; ili možeš tim kliještima, što su tvoja. iskopati sebi Pusat Tasek, ako tamo nije kamen ili nije u blizini rupa. A ako je zemlja pretvrda, možeš se tim istim kliještima popeti na drvo.«

A Pau Amma uzvrati: »Još toga ne ću, jer kako sam mekan, ti mi darovi ne bi pomogli. Vrati mi, Veliki Čarobnjače, moj oklop, i onda ću igrati tvoju igru.«

Veliki mu Mag na to kaza: »Vratit ću ti oklop, Pau Amma, na jedanaest mjeseci u godini; no, dvanaestog će se mjeseca svake godine oklop opet smekšati i sjećati tebe i svu djecu tvoju, da ja mogu tvoriti čarolije i tebe držati u pokornosti, Pau Amma; vidim naime, ako se budeš mogao kretati i pod vodom i na kopnu, previše ćeš se uzoholiti; a ako se budeš mogao penjati na drveće i hrskati orahe i kopati jame svojim kliještima, suviše ćeš biti proždrljiv, Pau Amma.«

Onda Pau Amma razmisli malo i reče: »Odabrao sam. Primit ću sve te darove.«

Nato Veliki Mag učini čaroliju desnicom rukom, sa svih pet prstiju desne ruke, pa gledaj i motri, ljubimče moj: Pau Amma počeo se sve manjiti i manjiti, dok nije naposljetku bio samo malen zelen rak i plivao u vodi kraj čamca, te vikao tankim glasićem: »Daj mi kliješta!«

A djevojčica ga uze na dlan male svoje zagasite ručice i položi ga na dno u čamcu i dade mu svoja klještica, a on zamahnu njima u svojim malim ručicama, raširi ih, sklopi i zaškljoca njima te reče: »Mogu jesti orahe; mogu hrskati ljuske; mogu kopati rupe; mogu se penjati uz drveće; mogu disati u suhom zraku; mogu nalaziti osiguran Pusat Tasek pod svakim kamenom — nisam znao, da sam toliko važan. *Kun?*«

»Payah kun«, potvrdi Veliki Mag i nasmija se te mu dade svoj blagoslov. A mali Pau Amma odbrza preko ruba, iz čamca u vodu; bio je tako

sićušan, da bi se sakrio i u sjeni suha lista na kopnu ili u praznoj školjci na dnu morskom.

»Jesam li pravo učinio?« zapita Veliki Mag.

»Jesi«, odgovori čovjek. »Ali sada se moramo vratiti u Perak, a teško je donde veslati. Da smo počekali, dok Pau Amma ode iz Pusat Taseka i vrati se kući, voda bi nas sama odnijela onamo.«

»Lijen si«, prekori ga Veliki Mag. »Tako će lijena biti i tvoja djeca. Bit će najljenji narod na svijetu. Zvat će se Malajci, lijeni narod.«* I on pruži prst k mjesecu i reče: »Oj ribaru, ovdje je čovjek, koji je prelijen, da vesla kući. Odvuci, ribaru, uzicom svojom njegov čamac kući.«

»Ne ću«, usprotivi se čovjek. »Ako mi je dovijeka da budem lijen, neka more dovijeka radi za me dvaput na dan. Time ću se osloboditi od veslanja.«

Veliki mu se Mag nasmija i reče: »*Payah kun*« (vrlo dobro).

A parcov na mjesecu prestade da grize uzicu; i ribar spusti svoju uzicu, dok nije dodirnula more, i odvuče čamac cijelim dubokim morem, uz otok Bintang, uz Singapur, uz Malaku, uz Selangor, dok se čamac nije opet uzvio uz ušće rijeke Peraka.

»*Kun?*« zapita ribar s mjeseca.

»*Payah kun*«, odgovori Veliki Mag. »Gledaj sada, da dovijeka vučeš more po dvaput na dan i po dvaput na noć, tako da malajski ribari ne moraju veslati. Ali pazi, da ne vučeš prejako, jer ću ti učiniti čaroliju, kao što sam učinio Pau Ammi.«

Onda se svi vratili uz rijeku Perak i polijegali u postelje, ljubimče moj.

A sada pazi i slušaj! Od onoga dana pa do danas mjesec uvijek vuče more gore i dolje i stvara ono, što mi zovemo plimom i osjekom. Gdje-

---

* Neprevedljiva igra riječi *Malazy* (*Malaisie*, Malajski poluotok i arhipelag) i *lazy* (lijen). — *Ur.*

kada ribar vuče more nešto prejako, i onda je burna plima; a gdjekad on vuče nešto preslabo, i onda je troma osjeka; ali je on gotovo svagda oprezan, jer se boji Velikoga Maga.

A Pau Amma? Ako odeš na obalu, vidjet ćeš kako sva Pau-Ammina djeca prave sebi male Pusat Taseke pod svakim kamenom i džbunom drača na pijesku; vidjet ćeš kako miču svojim malim klještiсama; a gdje-gdje na svijetu žive zaista na kopnu i penju se na palme i jedu kokosove orahe, baš kao što je obećala djevojčica. Ali jedamput u godini moraju svi Pau Amme da zbace svoj tvrdi oklop i da budu mekani, da se sjećaju, šta Veliki Mag može učiniti. Ne valja dakle ubijati ili loviti Pau-Amminu djecu, jer nisu ona kriva, što je Pau Amma bio u davno vrijeme onako glup i neuljudan.

I jest! A Pau-Ammina djeca nikako ne mare da budu izvađena iz svojih malih Pusat Taseka i da u staklu budu odnesena kući. Zato te ona i štipaju svojim kliještima, a i pravo ti je!

Ovo je slika Pau Amme — raka, koji je pobjegao, dok je Veliki Mag razgovarao s čovjekom i njegovom malom kćerkom. Veliki Mag sjedi na svome čarobnom prijestolju, ovijen svojom čarobnom maglom. Ona tri cvijeta pred njim tri su čarobna cvijeta. Na vrhu brijega vidiš praslona, prakravu i prakornjaču gdje odlaze da se igraju, kako im je naredio Veliki Mag. Krava ima grbu, jer je to bila prakrava; morala je dakle da ima sve ono, što je stvoreno za sve krave u budućnosti. Pod brijegom su životinje, koje su naučile igru, što im je treba igrati. Vidiš pratigra kako se smješka prakosti, vidiš pralosa i prapapigu i prakunića na brijegu. Druge su životinje s one strane brijega, pa ih nisam mogao naslikati. Kućica na brijegu jest prakuća. Veliki je Mag sagradio nju, da pokaže čovjeku, kako će graditi kuće, kad ustreba. Zmija, što se oplela oko bodljikavoga brežuljka, jest prazmija, a razgovara se s pramajmunom; majmun je neuljudan sa zmijom, a zmija s majmunom. Čovjek se veoma gorljivo razgovara s Velikim Magom. Mala kćerka gleda Pau Ammu kako bježi. Ona grbava stvar sprijeda u vodi — to je Pau Amma. U ono doba nije on bio običan rak. Bio je kralj rakova, zato je drukčiji. Ono što nalikuje na opeke, a med njima stoji čovjek, to je veliki labirint. Dok se čovjek razgovori s Velikim Magom, otići će u veliki labirint, jer mora. Znamen na kamenu pod čovjekovom nogom čarobnjački je znamen. Dolje sam naslikao tri čarobna cvijeta, sasvim ovijena čarobnim oblakom. Cijela je ta slika velika čarolija i moćna magija.



Ovo je slika Pau Amme — raka, koji se ispinje iz mora tako visok, kao dim triju vulkana. Nisam naslikao tri vulkana, jer je već Pau Amma toliko velik. Pau Amma bi da učini čaroliju, ali on je samo glupi stari kraljevski rak i ne može ništa. Vidiš mu sve krake i kliješta i praznu šuplju ljusku. Čamac je onaj čamac, na kojem su se dovezli s rijeke Peraka čovjek i njegova kćerka i Veliki Mag. More je sasvim crno i ustalasano, jer je Pau Amma izišao baš iz Pusat Taseka. Pusat Tasek nalazi se dolje, pa ga nisam naslikao. Čovjek maše svojim zavijenim krisom, nožem, na Pau Ammu. Kćerkica sjedi mirno nasred čamca. Zna ona, da je sasvim sigurna uza svog tatu. Veliki Mag stoji na drugome kraju čamca i započinje čaroliju. Ostavio je na obali svoj čarobni prijestol, skinuo haljine, da mu se ne pokvase, i ostavio svoj čarobni oblak, da se ne bi izvrnuo čamac. Ono, što nalikuje na još jedan čamac kraj pravoga čamca, to je potporanj. To je klada, pričvršćena motkama, i ona čuva čamac, da se ne izvrne. Čamac je izduben u jednome komadu drveta, a na jednom mu je kraju veslo.



Kad brod kreće prema Kini,
Naći će se u blizini
Mora, kojim — dan il tama —
Igrao se Pau Amma.
Tu je raku i dom bio —
Pusat Tasek — gdje se krio.
Svi brodovi, svi mornari,
I na moru svi ribari,
Što su bili u tom kraju,
Dom Pau-Ammin dobro znaju.
Ali sa svog pravog puta
Brod ne smije da zaluta:
Svome cilju ravno brodi,
Pa ako ga put ne vodi
Kraj Pau Amme igrališta,
Ne će o njem saznat ništa.
Kad u Lagos doći kani,
Penang pušta on po strani;
Ne smeta ga vjetar, bura,
Ide li do Singapura;
Cheribon će mimoići,
Kad u Natal želi stići;

Ne će on u Surabaju,
Ako je na drugom kraju
Negdje luka, gdje će stati.
To kapetan mora znati,
Pomorski je zakon taki,
Koga brod se drži svaki!

Kud sve plove brodovi po moru, saznat ćeš iz oglasa na drugoj strani velikih londonskih novina T i m e s, gdje pod natpisom »Plovidba« pomorsko društvo L l o y d s javlja imena brodova, kada kreću i u kojima će lukama pristati. Zatim uzmi atlas (a to je najljepša slikovnica na svijetu) i u njemu potraži imena onih mjesta, u kojima ti brodovi pristaju. To će znati da ti kaže svaki brodski »mali«. Ako još ne znaš čitati, a ti zamoli nekoga, da ti sva ta mjesta pokaže na karti.

S A M O Ž I V A M A Č K A

Čuj, pazi i slušaj, jer to ti je bilo, zbilo se, dogodilo i desilo, ljubimče moj, dok su još pitome životinje bile divlje. Pas je bio divlji, konj bio divlji, krava bila divlja, ovca bila divlja, svinja bila divlja — divlja, koliko samo može da bude, i sve te životinje obilazile po vlažnim, divljim šumama, divljim putovima. No najdivljija od svih divljih životinja bila mačka. Ona je hodala sama, svi joj putovi bili podjednaki, bilo joj svejedno, kamo udara.

Razumije se, i čovjek je bio divlji. Nije se ni počeo pitomiti, dokle god nije sreo ženu i ona mu rekla, da ne će da živi onako na njegovu, na divljačku. Našla ona lijepu, suhu spilju, gdje će spavati, a ne na hrpi mokroga lišća. Posula zemlju čistim pijeskom, naložila straga u spilji ugodnu vatru, objesila spilji na ulaz suhu kožu od divljega konja, da rep visi, i rekla: »Obriši noge, dragi moj, kad ulaziš — sada ćemo započeti kućanstvo.«

Te večeri, ljubimče moj, jeli su divlje ovčetine, pečene na vrelu kamenju i začinjene divljim češnjakom i divljim biberom; jeli divlju patku, nadjevenu divljom rižom, divljim komoračem i divljim anisom; jeli moždinu iz moždinavih kosti od divljih volova; i divljih trešanja jeli i divljih mogranja. Onda čovjek legao kraj vatre, da spava, jošte kako sretan; ali žena sjedi i češlja kosu. Uzela ovnujsku lopaticu — veliku pljosnu lopaticu — pogledala na njoj čudna znamenja, pa pritaknula vatru bacivši još drva, i uzela gatati. Prvi put na svijetu učinila čaroliju.

Napolju u mokrim, divljim šumama okupile se divlje životinje na dogledu te svjetlosti od vatre, u daljini, pa se čude, šta to znači.

Onda divlji konj topnuo divljim kopitom i zapitao: »Oj prijatelji i neprijatelji moji, zašto su čovjek i žena zapalili to silno svijetlo u toj velikoj spilji i kakvu nevolju snuju oni nama?«

Divlji pas dignuo divlji nos i namirisao miris pečene ovčevine i kazao: »Otići ću onamo i pogledati i reći, jer ja mislim, da je to dobro; mačko, hodi sa mnom.«

»Ne ću!« odgovori mačka. »Ja sam mačka samoživa, idem kud je mene volja. Ne ću s tobom!«

»Onda ne ćemo više nikada biti prijatelji«, reče divlji pas i otkasa ka spilji. Ali kad je malko poodmakao, reče mačka sama sebi: »Meni je svejedno, gdje sam. Zašto ne bih i ja otišla, pogledala, vidjela i udaljila se po svojoj volji?« Tako ona šmugnula za divljim psom, tiho tihano, i sakrila se, da može sve čuti.

Kad je divlji pas stigao na ulaz u spilju, digao nosom suhu konjsku kožu i počeo mirisati divan miris pečene ovnovine, a žena, koja je promatrala ono pleće, čula njega, nasmijala se i rekla: »Evo prvoga. Divlji stvore iz divljih šuma, šta bi ti?«

Divlji se pas oglasi: »Oj neprijateljice moja i ženo moga neprijatelja! Šta je to, što tako divnim mirisom ispunja svu divlju šumu?«

Žena dohvati isprženu ovnujsku kost, dobaci je divljemu psu i reče: »Divlji stvore iz divljih šuma, okusi i okušaj.«

Divlji pas ogloda kost, a bila je slađa nego išta, što je ikad okusio, pa kaza: »Oj neprijateljice moja i ženo moga neprijatelja, daj mi još.«

Žena mu predloži: »Divlji stvore iz divljih šuma, pomozi mome mužu da lovi po danu i čuvaj ovu spilju po noći, a ja ću ti davati, koliko god ti treba prženih kostiju.«

»Ah!« mačka će slušajući. »To je jako pametna žena, ali nije pametna kao ja.«

Divlji se pas ušulja u spilju, položi ženi glavu na krilo i obeća: »Oj prijateljice moja i ženo moga prijatelja, pomagat ću tvome mužu da lovi po danu, a po noći ću čuvati vašu spilju.«

»Ah!« opet će mačka slušajući. »To je baš lud pas.« I ona se vrati po mokrim divljim šumama, mašući divljim repom i šetajući se svojim divljim putem. Ali nije nikome ništa kazivala.

Kad se čovjek probudio, zapita: »Šta će taj divlji pas ovdje?« A žena mu odgovori: »Njemu nije više ime divlji pas, nego prvi prijatelj, jer on će nam uvijek biti prijatelj, vazda i na sve vijeke. Povedi ga, kad pođeš u lov.«

Sutradan uvečer nasječe žena nekoliko naručaja svježe, zelene trave na vlažnim livadama, osuši je kraj vatre, da miriše kao sijeno istom pokošeno, sjede na ulazu u spilju, uze plesti ular od konjske kože, pogleda ovnujsku lopaticu — veliko široko pleće — i učini čaroliju. Učini drugu čaroliju na svijetu.

Vani u divljim šumama sve se divlje životinje čude, šta je s divljim psom, a naposljetku topnu divlji konj nogom i kaza: »Otići ću, pogledati i reći, zašto se divlji pas nije vratio. Mačko, hodi sa mnom.«

»Ne ću!« odgovori mačka. Ja sam mačka samoživa, idem kud je mene volja. Ne ću s tobom.« No ipak je pošla za divljim konjem, tiho tihano, i sakrila se, da sve čuje.

Kad je žena čula divljega konja kako sopće i spotiče se o svoju dugu grivu, nasmija se i reče: »Evo drugoga. Divlji stvore iz divljih šuma, šta bi ti?«

A divlji će konj: »Oj neprijateljice moja i ženo moga neprijatelja, gdje je divlji pas?«

Žena se nasmija, dohvati lopaticu, pogleda je i odgovori: »Divlji stvore iz divljih šuma, nisi ti došao ovamo radi divljega psa, nego ovoj dobroj travi za volju.«

A divlji konj topćući i spotičući se o svoju dugu grivu priznade: »Istina je. Daj mi da jedem.« Žena mu predloži: »Divlji stvore iz divljih šuma, prigni divlju glavu i nosi, što ti dajem, pa ćeš tu divnu travu jesti triput na dan.«

»Ah!« mačka će slušajući; »mudra je to žena, ali nije tako mudra kao ja.«

Divlji konj prignu divlju glavu. Žena mu natakne na glavu ular, upleten od kože, a divlji konj dahne ženi na noge i obeća: »Oj gospodarice moja i ženo moga gospodara, služit ću ti ovoj divnoj travi za volju.«

»Ah!« opet će mačka slušajući. »Baš je to luckast konj.« I ona se vrati po mokrim, divljim šumama, mašući divljim repom i šetajući se svojim divljim putem. Ali nije nikome ništa kazivala.

Kad se čovjek i pas vratiše iz lova, upitat će čovjek: »Šta radi divlji konj ovdje?« A žena mu odgovori: »Nije njemu više ime divlji konj, nego prvi sluga, jer on će nas uvijek nositi s jednoga mjesta na drugo, vazda i na sve vijeke. Jaši na njemu, kad budeš išao u lov.«

Sutradan pošla k spilji divlja krava, pa digla uvis divlju svoju glavu, da joj divlji rogovi ne bi zapinjali o divlje drveće, a za njom krenula mačka i sakrila se isto onako kao i prije. I sve se zbilo isto onako kao i prije; mačka rekla isto ono, što i prije. A kad je divlja krava obećala, kako će ženi davati mlijeko u zamjenu za divnu travu, vratila se mačka po mokrim divljim šumama, mašući divljim repom i šetajući se svojim divljim putem isto onako kao i prije. Ali nije nikome ništa kazivala. A kad se čovjek, konj i pas vratiše iz lova, i kad se ponovi prijašnje pitanje, žena odgovori: »Nije njoj više ime divlja krava, nego

davateljica dobre hrane. Ona će nam uvijek davati toplo mlijeko, vazda i na sve vijeke, a ja ću se brinuti za nju, dok ste u lovu ti, prvi prijatelj i prvi sluga.«

Sutradan pripazila mačka, ne će li još koji divlji stvor otići ka spilji, ali se ni jedan nije maknuo u mokrim divljim šumama, pa se mačka odšetala sama. Vidjela ona ženu kako muze kravu, vidjela svijetlo od vatre u spilji, namirisala miris toploga bijelog mlijeka, pa upitala: Oj, neprijateljice moja i ženo moga neprijatelja, gdje je divlja krava?«

Žena se nasmija i odgovori: »Divlji stvore iz divljih šuma, vrati se opet u šume, jer ja sam splela kosu i sklonila čarobnu lopaticu, pa nam više ne treba nikakvih prijatelja ni slugu u našoj spilji.«

A mačka će na to: »Ja nisam ni prijatelj ni sluga. Ja sam mačka samoživa, želim da uđem u vašu spilju.«

Žena joj uzvrati: »Zašto onda nisi došla s prvim prijateljem prve noći?«

Mačka se jako rasrdi i upita: »Je li divlji pas pričao šta o meni?«

Onda se žena nasmija i kaza: »Ti si mačka samoživa, i svi su ti putevi podjednaki. Ti nisi ni prijatelj ni sluga. Sama si to rekla. Odlazi i šetaj se sama, kamo te volja.«

Mačka se pričini, da se ražalostila, te će opet: »Zar ne smijem nikada doći u spilju? Zar ne smijem nikada sjediti uz toplu vatru? Zar ne smijem nikada piti topla bijela mlijeka? Ti si jako mudra i veoma krasna. Ne bi trebalo da budeš okrutna ni prema mački.«

A žena će na to: »Znam, da sam bila mudra, ali nisam znala, da sam krasna. Sklopit ću dakle ugovor s tobom. Ako ikad izreknem jednu riječ u tvoju hvalu, smiješ ući u spilju.«

»A ako u moju hvalu izrekneš dvije riječi?« zapita mačka.

»Ne ću nikada«, ustvrdi žena, »ali ako izreknem u tvoju hvalu dvije riječi, smiješ sjediti u spilji kraj vatre.«

»A ako izrekneš tri riječi?« zapita mačka.

»Ne ću nikada«, ustvrdi žena, »ali ako u tvoju hvalu izreknem tri riječi, smiješ piti topla bijela mlijeka triput na dan vazda i dovijeka.«

Onda se mačka zgrbi i reče: »Neka dakle zavjesa na ulazu u spilju, i vatra straga u spilji, i lonac s mlijekom, što stoji do vatre, neka pamte, šta mi je rekla neprijateljica moja i žena moga neprijatelja.« I ona ode mokrim divljim šumama, mašući divljim repom i šetajući se svojim divljim putem.

Navečer, kad se čovjek, konj i pas vratiše iz lova kući, žena im ne reče ništa o pogodbi, što ju je sklopila s mačkom, jer se bojala da im ne će biti po volji.

Mačka otišla daleko, daleko, i sakrila se u mokrim divljim šumama na svome divljem putu na dugo vrijeme, tako da ju je žena sasvim zaboravila. Jedini je šišmiš, mali šišmiš, što u spilji visi naglavce, znao gdje se mačka skrila; i svake je večeri letio k mački i javljao joj, šta se zbiva.

Jedne večeri reče šišmiš: »Ima u spilji beba. Nova je i rumena, debeljkasta i mala, a žena je jako voli.«

»Ah!« reče mačka slušajući, »ali šta voli beba?«

»Ona voli, što je meko i što joj ugađa«, odgovori šišmiš. »Voli da drži u rukama tople stvari, kad legne da spava. Voli, da se njome igraju. Sve to ona voli.«

»Ah!« reče mačka slušajući, »onda je kucnuo moj čas.«

Te noći krenula mačka po mokrim divljim šumama i sakrila se blizu spilje sve do jutra, kad čovjek, pas i konj odoše u lov. Žena se izjutra dala na posao te kuha, a beba viče i smeta joj. Odnijela ona

dakle bebu pred spilju i dala joj šaku šljunka, neka se njime igra. Ali beba svejednako viče.

Onda mačka ispruži svoju meku šapu i pomiluje bebu po obrazu, a beba zaguguće. Mačka joj se očeše o koljena i podraga je repom ispod debele brade, a beba se nasmije. Žena je začuje te se nasmiješi.

Tada reče šišmiš, mali šišmiš, što na ulazu u spilju visi naglavce: »Oj domaćice moja i ženo moga domaćina i majko domaćinova sina, neki divlji stvor iz divljih šuma prekrasno se igra s tvojom bebom.«

»Blagoslovljen bio divlji stvor, koji mu drago bio«, dočeka žena uspravljajući se, »jer jutros sam ja bila vrijedna, a on mi je iskazao uslugu.«

U taj isti čas i tren, ljubimče moj, tres! — spala zavjesa od suhe konjske kože, što zastire ulaz u spilju i rep visi sa nje, jer se sjetila pogodbe, što ju je žena sklopila s mačkom; a kad je žena pristupila, da digne zavjesu, gledaj i motri — mačka sasvim voljko sjedi u spilji.

»Oj neprijateljice moja i ženo moga neprijatelja i majko moga neprijatelja«, prozbori mačka, »ja sam to. Izrekla si jednu riječ u moju hvalu, pa sada smijem da uvijek sjedim u spilji, vazda i dovijeka. No ja sam svejedno mačka samoživa, i svako mi je mjesto po volji.«

Žena se jako rasrdi, čvrsto stisne usne, dohvati svoj kolovrat i započne presti. No beba se uzvikala, što je otišla mačka, te žena nije mogla da je umiri, koliko se bacaka i topće, a u licu pocrnjela.

»Oj neprijateljice moja i ženo moga neprijatelja i majko moga neprijatelja«, prozbori mačka, »uzmi pasmo pređe, što je predeš, i sveži je za vreteno i povuci po podu, a ja ću ti pokazati čaroliju, od koje će se tvoja beba nasmijati isto onako glasno, kako sada viče.«

»Učinit ću tako«, pristade žena, »jer ne znam, šta ću ni kako ću; no ne ću ti za to zahvaliti.«

Ona sveže pasmo za malo zemljano vreteno i potegne ga po podu, a mačka potrči za pasmom, pa ga tapka šapama, premeće se naglavce, baca ga iza sebe preko ramena, projuruje ga između stražnjih nogu i pričinja se, da ga je izgubila, a onda ga opet šćapi, tako da se beba nasmijala isto onako glasno, kako je vikala, pa skače za mačkom i cići za njom, dok se nije umorila i legla da spava s mačkom u naručju.

»Sad ću zapjevati bebi pjesmu, koja će je uspavati za jedan sat«, najavi mačka. I uze da prede glasno i tiho, tiho i glasno, dok nije beba čvrsto zaspala. Žena se smješkala gledajući njih dvoje, pa reče: »To si divno učinila. Zaista si jako mudra, mačko.«

U taj isti čas i tren, ljubimče moj, huk! — dim od vatre što gori ostrag u spilji, suknuo kao oblak od stropa dolje, jer se sjetio pogodbe, što ju je žena sklopila s mačkom. Kad se dim razišao — gledaj i pazi! — mačka sasvim voljko sjedi kraj vatre.

»Oj neprijateljice moja i ženo moga neprijatelja i majko moga neprijatelja«, reče mačka, »ja sam to: izrekla si drugu riječ u moju hvalu, i sada smijem da sjedim uz toplu vatru straga u spilji vazda i na sve vijeke. No ja sam svejedno mačka samoživa, idem kamo god me volja.«

Onda se žena jako rasrdi, spusti svoju kosu, baci u vatru drva, dohvati široku lopaticu ovnujsku i započe čaroliju, koja će je očuvati, da ne izrekne treću riječ mački u hvalu. Nije to bila pjevana čarolija, ljubimče moj, nego je bila tiha čarolija; a malo-pomalo spilja se stišala toliko, da se čulo, kako se maljucan mišić išuljao iz kuta i potrčao podom.

»Oj neprijateljice moja i ženo moga neprijatelja i majko moga neprijatelja«, upita mačka, »je li taj mali miš od tvoje čarolije?«

»Hu! bogme nije!« viknu žena, te baci lopaticu, skoči na stoličicu kraj vatre i splete brže kosu uvis, da se ne bi po njoj popeo miš.

»Ah«, reče mačka vrebajući, »onda mi ne će nauditi taj miš, ako ga pojedem?«

»Ne će«, odgovori žena pletući kosu, »pojedi ga brže, i ja ću ti dovijeka biti zahvalna.«

Mačka skoči i zgrabi malog mišića, a žena reče: »Sto puta ti hvala — ni prvi prijatelj ne hvata male mišiće tako brzo, kao što si ga uhvatila ti. Ti si zacijelo veoma spretna.«

U taj isti čas i tren, ljubimče moj — krk! — raspuče se na dvoje lonac s mlijekom, koji je stajao kraj vatre, jer se sjetio pogodbe, što ju je žena sklopila s mačkom. Kad je žena skočila sa stoličice — gledaj i pazi! — mačka lapće toplo bijelo mlijeko, što je u jednoj rbini od lonca.

»Oj neprijateljice moja i ženo moga neprijatelja i majko moga neprijatelja!«, oglasi se mačka, »ja sam to: izrekla si tri riječi u moju hvalu, i sada smijem uvijek piti toplo bijelo mlijeko triput na dan, vazda i dovijeka. No ja sam svejedno mačka samoživa, koja ide kud joj godi.«

Onda se žena nasmija i položi pred mačku zdjelu topla bijela mlijeka i reče: »Oj mačko, ti si vješta kao čovjek, ali pamti, da tvoj ugovor nije sklopljen s čovjekom ni sa psom, te ja ne znam, šta će oni učiniti, dok se vrate kući.«

»Šta ja marim za to?« kaza mačka. »Kad ja imam svoje mjesto u spilji kraj vatre i triput na dan svoje toplo bijelo mlijeko, nije mene briga, šta će učiniti čovjek ili pas.«

Navečer, kad u spilju dođoše čovjek i pas, ispripovijeda im žena svu tu zgodu s pogodbom, a mačka je dotle sjedila kraj vatre te se smješkala. Tada reče čovjek: »Jest, ali ona nije sklopila ugovor sa mnom niti sa svim pravim ljudima nakon mene.« Onda on izuje obadvije kožne čizme i dohvati svoju malu kamenu sjekiru (to je troje) i donese komad drveta

i bradvu (u svemu dakle pet predmeta), poređa to i reče: »Sada ćemo mi da sklapamo ugovor. Ne budeš li hvatala miševe vazda i dovijeka, dok budeš u spilji, bacat ću na tebe ovih pet stvari, kada god te spazim, i tako će raditi svaki pravi čovjek nakon mene.«

»Ah«, zapazi žena slušajući, »jako je to pametna mačka, ali nije tako pametna kao moj muž.«

Mačka prebroji tih pet stvari (a bile su baš kvrgave) i obeća: »Dok budem u spilji, hvatat ću miševe vazda i dovijeka; no ja sam svejedno mačka samoživa, idem kud je meni volja.«

»Ne ćeš, kad sam ja u blizini«, reče čovjek. »Da nisi rekla ovo naposljetku, uklonio bih sve te stvari zauvijek; no sada ću bacati na tebe obadvije svoje čizme i svoju malu kamenu sjekiru (to je troje), kada god se s tobom sretnem. I tako će činiti svaki pravi čovjek nakon mene.«

»Počekaj časak«, oglasi se pas. »Nije ona sklopila ugovora sa mnom niti sa svim pravim psima nakon mene.« I on iskesi zube i zareža: »Ako ne budeš ljubezna s bebom, dok sam ja u spilji, vazda i uvijek, gonit ću te, dok te ne uhvatim, a kada te uhvatim, ja ću te gristi. I tako će činiti svi pravi psi nakon mene.«

»Ah«, uzdahnu žena slušajući, »jako je to mudra mačka, ali nije tako mudra kao pas.«

Mačka prebroji psu zube (a bili su veoma šiljati) i obeća: »Bit ću jako ljubezna s bebom, kad sam u spilji, dokle god me ona ne bude prejako vukla za rep, vazda i dovijeka. No ja sam svejedno mačka samoživa, te se šetam kamo god me volja!«

»Ne ćeš, kad sam ja u blizini«, zaprijeti joj pas. »Da nisi rekla ovo naposljetku, ja bih zašutio za sve vijeke; no sada ću ja tebe vitlati na drvo, kada god na te naiđem. I tako će činiti svi pravi psi nakon mene.«

Onda čovjek baci na mačku obadvije čizme i malu svoju kamenu sjekiru (to je troje), a mačka pojuri iz spilje i pas je povitla na drvo; i od onoga dana sve do današnjega, ljubimče moj, od petorice će pravih ljudi trojica bacati svašta na mačku, kada god je sretnu, a svaki će je pravi pas povitlati na drvo. Ali se i mačka drži svoga ugovora. Tamani miševe i umiljata je s bebom, kad je kod kuće, dokle god je ne vuku prejako za rep. No kad to učini, ona ti je gdjekad, osobito kad izide mjesec i kad zanoća, opet samoživa mačka, i šeta se sama, kamo god je volja. Odlazi ona tada u vlažne divlje šume, ili na vlažno divlje drveće, ili na vlažne divlje krovove, te maše svojim divljim repom i šeta se svojom divljom osamom.

Ovo je slika one spilje, u kojoj su čovjek i žena živjeli ponajprije. Bila je zaista veoma lijepa spilja i mnogo toplija, nego što se čini. Čovjek je imao čamac, a taj je nakraj obale, da se prokvasi u vodi i da nabrekne. Ona izderana stvar na rijeci čovjekova je mreža, kojom čovjek hvata losose. Od rijeke do ulaza u spilju ređa se zgodno čisto kamenje, tako da čovjek i žena mogu ići po vodu, i ne će im pijesak zapadati među prste. Ono daleko na obali, što se čini da su crni kukci, zapravo su panjevi od posječenoga drveta, što ih je rijeka doplavila iz mokrih divljih šuma na drugu obalu. Čovjek i žena izvlače ih, suše i cijepaju za gorivo. Nisam naslikao zavjese od konjske kože na ulazu u spilju, jer ju je žena baš skinula, da je opere. Sve one sitne mrlje po pijesku između spilje i rijeke tragovi su ženinih i čovjekovih nogu.

Čovjek i žena unutri su u spilji i ručaju. Kad je došla beba, preselili su se u zgodniju spilju, jer je beba znala otpuzati dolje na rijeku i pasti u vodu, pa ju je pas morao izvlačiti.



Ovo je slika mačke samožive, što se šeta sama, svojim divljim putem, po vlažnim divljim šumama, i maše svojim divljim repom. Na slici nema ništa više doli nekoliko otrovnih gljiva. Izrasle su, jer su šume tako mokre. Ono kao grumen na niskoj grani nije ptica; to je mahovina, što je tu izrasla, jer su divlje šume bile tako vlažne.

Ispod te istinske slike nalazi se slika one zgodne spilje, u koju su se čovjek i žena preselili, kad je došla beba. To im je bila ljetna spilja, i oni su pred njom sijali pšenicu. Čovjek jaše na konju, da nađe kravu i da je vrati u spilju, kako bi je pomuzli. Digao je ruku uvis, da dozove psa, koji je preplivao preko rijeke tražeći kuniće.



Naša se maca zna penjat na drvo,
Ili prede, kad se utiša,
Da sebe, ne mene, zabavi prvo,
A stari čep lovi ko miša.
Stog volim svog psa, on vazda je mio
I pažljiv u šali i zbilji,
Baš ko što je »prvi prijatelj« bio
I čovjeku onom u spilji.

Maca se vazda ko prijatelj gradi,
Dok šapicu svoju ne smoči,
Kad macana spazi, pa njega radi
Na dasku od prozora skoči.
Tad podigne rep i pobjeći kuša,
Mauče, te grebe i gnjavi,
A vjerni pas Garov vazda me sluša,
Jer on je moj prijatelj pravi.

Baš ljupko se maca zna umiljavat,
Jer me tobože silno ljubi,
Ali čim legnem u postelju spavat,
Odmah u vrt ona se gubi.
Tek zora kad svane, i maca će doć,
Tā vjernost joj nije u krvi!
A Garov mi hrče do nogu svu noć,
Jer on je moj prijatelj prvi!

LEPTIR, KOJI JE TOPNUO NOGOM

Priča je to, ljubimče moj, nova i divna, posve različita od drugih, priča o premudrom vladaru Sulejman-bin-Daudu, o Salamunu, sinu Davidovu.

Ima tri stotine pedeset i pet priča o Sulejman-bin-Daudu, ali ovo nije ni jedna od njih. Ovo nije priča o vivku, što je našao vodu; nije o pupavcu, što je zasjenio Sulejman-bin-Dauda od žege; nije to priča o staklenom pločniku, niti o rubinu s krivom rupicom, niti o zlatnim šipkama Belkisinim. Ovo je priča o leptiru, koji je topnuo nogom. A sad pazi i slušaj!

Sulejman-bin-Daud bio mudrac. Razumijevao je, šta životinje govore, šta ptice cvrkuću, šta ribe kazuju i šta kukci razgovaraju. Razumijevao je, šta stijene govore u dubljini zemaljskoj, kad se naginju jedna k drugoj te huču; razumijevao je, šta drveće šapuće, kad izjutra zašumi. Razumijevao je svaku stvar od biljke čistaca do biljke miloduha na zidu; a Belkis, prva kraljica njegova, prekrasna kraljica Belkis, bila mudra gotovo kao i on.

Sulejman-bin-Daud bio moćan. Na srednjaku je prstu desne ruke nosio prsten. Kad ga jedamput okrene, izlaze iz zemlje duhovi i džinovi, da čine, što god im naređuje. Kad okrene prsten dva puta, silaze s neba vile, da čine, što god im naređuje. A kad ga okrene tri puta, dolazi silni anđeo Azrael s mačem, odjeven kao vodonoša, i pripovijeda mu novosti sa svih triju svjetova, gornjega, donjega i ovdašnjega.

A ipak nije Sulejman-bin-Daud bio ponosit. Veoma se rijetko razmetao, a kad bi to i učinio, zbog toga se žalostio. Jednom on naumio da u jedan dan nahrani sve životinje na cijelom svijetu, ali kad se hrana prigotovila, iskrsla jedna životinja iz dubine morske i pojela hranu u tri žvaka. Sulejman-bin-Daud jako se začudio te zapitao: »Oj životinjo, tko si ti!« A životinja odgovorila: »Oj kralju, živio dovijeka! Ja sam najmanji od trideset tisuća braće, a naš je dom na dnu morskom. Čuli smo, da kaniš nahraniti sve životinje na cijelom svijetu, pa me braća poslala, da zapitam, kada će se zgotoviti ručak.« Sulejman-bin-Daud začudi se nadasve te reče: »Oj životinjo, ti si pojela cio ručak, što sam ga spremio za sve životinje na cijelom svijetu.« A životinja će na to: »Oj kralju, živio dovijeka, zar ti to zaista zoveš ručkom? Tamo, odakle sam ja došao, svaki jede između jela dva puta više, nego što je ovo.« Onda Sulejman-bin-Daud pade ničice i reče: »Oj životinjo, ja sam priredio taj ručak, da pokažem, kako sam bogat i moćan kralj, a nisam ga priredio, što bih želio da budem kralj životinjama. Sada sam postiđen i pravo mi je.« Sulejman-bin-Daud, ljubimče moj, bio zaista mudrac. Nakon toga nije nikada zaboravio, da je glupo razmetati se. A sada se započinje pravi dio moje priče.

Oženio se on mnogim ženama. Uzeo devet stotina devedeset i devet žena i još prekrasnu Belkis. I sve živjele u velikoj zlatnoj palači usred ljupkoga vrta s vodoskocima. Nije mu baš trebalo devet stotina devedeset i devet žena, ali je u ono doba svaki uzimao mnogo žena, a kralj ih je naravski morao uzimati još i više, da pokaže, kako je on kralj.

Neke su od tih žena bile lijepe, a neke bogme bile i rugobe, pa se te rugobe svađale s krasoticama sve donde, dok i ove nisu poružnjele, a onda se sve svađale sa Sulejman-bin-Daudom, i bila strahota. Ali se prekrasna Belkis nikada nije svađala sa Sulejman-bin-Daudom. Odviše

ga voljela. Sjedila u svojim odajama u zlatnoj palači, ili se šetala po dvorskome vrtu i zbiljski se zbog njega jadila.

Razumije se: kad bi on okrenuo prsten na prstu i dozvao džinove i duhove, oni bi svih tih devet stotina devedeset i devet svadljivih žena pretvorili u bijele pustinjske mule ili u hrtove ili u mogranjevo sjeme; ali je Sulejman-bin-Daud sudio, da bi to bilo razmetanje. Kad bi se dakle odviše svađale, odlazio on sâm samcat na jednu stranu u prekrasnom dvorskom vrtu i žalio, što se na svijet rodio.

Jednoga dana, kad su se svađale već tri nedjelje dana — svih devet stotina devedeset i devet žena u jedan mah — izišao Sulejman-bin-Daud kao obično, da nađe mira i spokoja; a među narančama sreo prekrasnu Belkis, svu zabrinutu, što se Sulejman-bin-Daud toliko izmučio. Ona mu reče: »Oj gospodaru moj i očinji vide moj, okreni prsten na svome prstu i pokaži tim kraljicama od Egipta i Mezopotamije, Perzije i Kine, da si ti veliki i strašni kralj.« No Sulejman-bin-Daud strese glavom i kaza: »Oj gospodarice moja i slasti mog života, sjeti se one životinje, što je izronila iz mora i postidila mene pred svim životinjama na svijetu, jer sam se razmetao. Da se sada stanem razmetati pred tim kraljicama od Perzije i Egipta, Abesinije i Kine, samo zato, što me one muče, još bih gore bio postiđen, nego što sam postiđen onda.«

A prekrasna ga Belkis upita: »Oj gospodaru moj i blago duše moje, šta ćeš ti da uradiš?«

Sulejman-bin-Daud odgovori: »Oj gospodarice moja i slasti moga srca, ja ću i dalje trpjeti svoj udes uz devet stotina devedeset i devet kraljica, što me muče svojim neprestanim svađanjem.«

Pošetao se između ljiljana i mogranja, ruža i trstika, i jako mirisavih đumbirovih biljaka, što rastu po vrtu, dok nije došao do velikoga kamforovca, koji se zvao »kamforovac Sulejman-bin-Daudov«. A Belkis

se sakrila među visokim perunikama i pjegavim bambusima i crvenim ljiljanima za kamfornjakom, da bude blizu svoga istinskog ljubeznika Sulejman-bin-Dauda.

Začas doletješe pod drvo dva leptira, koja se svađaju. Sulejman-bin-Daud začuje jednoga kako govori drugome: »Čudim se tvojoj drzovitosti, da mi govoriš tako. Zar ti ne znaš, ako ja topnem nogom, da će sva palača Sulejman-bin-Daudova i ovaj vrt ovdje nestati u jedan mah s gromovitim trijeskom?«

Onda Sulejman-bin-Daud zaboravi na svojih devet stotina devedeset i devet nemilih žena i udari u toliki smijeh, da se zatresao kamforovac, na kojem se hvalisao leptir. I on ispruži prst i reče: »Hodi amo, mališu!«

Leptir se strašno uplašio, ali je ipak pogodio da mu doleti na ruku, te se uhvatio i počeo se krilima hladiti. Sulejman-bin-Daud nagnuo glavu i tihano prošaptao: »Mališu, ti znaš, da sve tvoje toptanje ne bi savilo ni travčice. Zašto se tako grdno razmećeš pred ženom? — jer nema sumnje, ono ti je žena?«

Leptir pogleda Sulejman-bin-Dauda, razabra kako mudrome kralju trepte oči poput zvijezda u studenoj noći, te opet uskrili na oba krila svoju hrabrost, nagne glavu i rekne: »Oj kralju, živio dovijeka, ona i jest moja žena, a ti znaš, kakve su žene.«

Sulejman-bin-Daud osmjehne se i potvrdi: »Jest, znam, mali moj brate!«

»Moram kakogod da je držim u vlasti«, nastavi leptir, »a ona se svađala sa mnom cijeloga jutra. Kazao sam to, da je umirim.«

A Sulejman-bin-Daud reče: »Neka je to samo umiri! Vrati se, mali moj brate, svojoj ženi, pa da čujem, šta joj veliš.«

Leptir odletje natrag svojoj ženi, koja je bila za jednim listom; sva zaplašena ona ga dočeka: »On te čuo! Čuo te sam Sulejman-bin-Daud!«

»Čuo me!« potvrdi leptir. »Dakako da me čuo. Ja sam i htio, da me čuje.«

»A šta ti je rekao? Oh, šta ti je rekao?«

»Pa eto«, otkri leptir, veoma se ponosito hladeći krilima, »neka je među nama, draga moja — ja ga naravski ne kudim, jer ga je palača zacijelo stajala grdnih novaca, a naranče baš dozrijevaju — zamolio me, da ne topnem, a ja sam mu obećao, da ne ću.«

»Bože mili!« izusti leptirica i sva se smiri. A Sulejman-bin-Daud nasmijao se bezobraštini maloga zloćka leptira, da mu suze potekoše niz lice.

Prekrasna je Belkis stajala za drvetom med crvenim ljiljanima te se smješkala, jer je čula cijeli razgovor. Ona pomisli: »Ako budem pametna, mogu izbaviti svoga gospodara, da mu ne dodijavaju te svadljive kraljice« — te ispruži prst i tiho šapnu leptirici: »Hodi amo, mala ženice!« Leptirica sva zaplašena poletje i sjede Belkisi na bijelu ruku.

Belkis nagne prekrasnu glavu i šapne: »Mala ženice, vjeruješ li ti, što ti je upravo rekao tvoj muž?«

Leptirica pogleda Belkisu, razabra, da se prekrasnoj kraljici sjaju oči kao zvijezde u duboku jezeru, uskrili svoju hrabrost s oba krila te reče: »Oj kraljice, bila ljupka dovijeka; ti znaš, kakvi su muškarci.«

A kraljica Belkis, mudra Belkis od Sabe, položi ruku na usne, da prikrije smiješak, te reče: »Znam, mala sestrice!«

»Ljute se makar za što«, produži leptirica brzo se hladeći krilima, »a mi moramo, oj kraljice, da im ugađamo. Oni ne misle ni polovicu, što govore. Ako je mojega muža volja vjerovati, da ja vjerujem, kako on može učiniti, čim topne nogom, da nestane Sulejman-bin-Daudove palače — šta ja marim. Do sutra će on zaboraviti sve to.«

»Mala sestrice«, preuze Belkis, »sasvim pravo veliš. No čim opet započne da se hvali, uhvati ga za riječ. Zaišti, neka topne nogom, pa da vidiš, šta će biti. Znamo mi, kakvi su muškarci, zar ne? Jako će se on zastidjeti.«

Leptirica odletje svome mužu, a za pet su se časaka svađali gore nego ikada. »Pamti«, ljutio se leptir, »pamti, šta ja mogu da učinim, ako topnem nogom.«

»Ne vjerujem ja tebi baš ni trunak«, uzvrati leptirica. »Baš bih i voljela da vidim, kako ćeš učiniti. Deder topni!«

»Obećao sam Sulejman-bin-Daudu, da ne ću topnuti«, reče leptir. »a ja ne bih da prekršim riječ.«

»Pa šta bi bilo, da i topneš«, zaintačila leptirica. »Ne bi ti savio ni travčice, da topneš. Hajde topni! Deder topni!«

Sulejman-bin-Daud, kako je sjedio pod kamforovcem, čuo im svaku riječ i smijao se, kako se još nikada donde u životu nije smijao. Zaboravio na sve svoje kraljice, zaboravio na životinju, što je izronila iz mora, zaboravio na razmetanje. Smijao se od veselja, a s druge strane drveta smješkala se Belkis, što joj je istinski ljubeznik tako veseo.

Začas u sjenu pod kamforovac dolepršao leptir, sav zažaren i dašćući, te se potuži Sulejmanu: »Ona bi, da ja topnem! Ona bi da vidi, šta će biti, oj Sulejman-bin-Daude! Ti znaš, da ja to ne mogu, a sada mi ona ne će nikada ni riječi vjerovati, što reknem. Ismijavat će me do konca dana mojih!«

»Ne će, mali moj brate«, utješi ga Sulejman-bin-Daud. »Ne će ona tebe nikada više ismijavati« — i on okrene prsten na prstu — jedino malome leptiru za volju, a ne zbog svoga razmetanja — pa gledaj i pazi: četiri gorostasna džina iskrsla iz zemlje!

»Robovi!« reče Sulejman-bin-Daud, »kad ovaj gospodin na mome prstu« (bio to bezobrazni leptir, što je tamo sjedio) »topne lijevom prednjom nogom, neka s gromovitim trijeskom nestane mojih dvora i ovih vrtova. Kad on opet topne, ponovo ih i pažljivo vratite.«

»Dakle, mali moj brate«, reče mu on, »vrati se svojoj ženi i topći, koliko te volja.«

Leptir odletje svojoj ženi, a ona se uzvikala: »Hajde učini! Hajde, topni! Deder topni!«

Belkis spazi četiri ogromna džina kako se naginju na četiri kraja oko vrta, gdje su dvori u sredini, te pljesnu tiho rukama i reče: »Napokon će Sulejman-bin-Daud učiniti leptiru za volju, što je već davno trebalo da učini sebi za volju, pa će se poplašiti svadljive kraljice!«

Onda leptir topnu. Džinovi jurnuše dvore i vrtove tisuću milja uvis, zaori strahovit, gromovit trijesak i sve pocrnje kao noć. Leptirica zalepršala po pomrčini i uzvikala se: »Oh, bit ću dobra! Koliko žalim, što sam ono govorila! Samo vrati vrtove, dragi moj miljeniče i mužu, a ja ti se nikada više ne ću protiviti.«

Leptir se gotovo isto tako prestrašio kao i njegova žena, a Sulejman-bin-Daud toliko se smijao, te nekoliko časova nije mogao da uhvati daha i da leptiru šapne: »Topni opet, mali brate moj. Vrati mi moju palaču, premoćni čarobnjače.«

»Da, vrati mu njegovu palaču«, reče leptirica, svejednako lepršajući po mraku kao moljac. »Vrati mu njegovu palaču i okani se zauvijek tih strahovitih čarolija.«

»Dobro dakle, draga moja«, prihvati leptir, što god je mogao junačnije; »eto vidiš, do čega je dotjeralo tvoje dodijavanje. Meni je to dakako svejedno — navikao sam na takve stvari, ali od milosti tebi i Sulejman-bin-Daudu udesit ću opet sve.«

Topnuo on dakle ponovo, a toga časa spustili džinovi dvore i vrtove i nisu ih niti stresli. Sunce sinulo na tamnozeleno lišće narančino, vodoskoci zaromonili među rumenim egipatskim ljiljanima, ptice zapjevale, a leptirica se šćućurila pod kamforovac, lepršala krilima i dahtala: »Oh, bit ću dobra! Oh, bit ću dobra!«

Sulejman-bin-Daud jedva je mogao i da govori od smijeha. Naslonio se sav iznemogao, zagrcao, zamahao prstom na leptira i rekao: »Oj veliki čarobnjače, čemu mi i vraćaš moje dvore, kad me u isti mah moriš veseljem!«

Onda nastade strahovita buka, jer je iz dvora istrčalo svih devet stotina devedeset i devet kraljica, pa vrište, ciče i viču za svojim bebama! Potrčale niz velike mramorne stube vodoskoku, sve po stotinu u redu, a premudra ih Belkis dostojanstveno presrete te im reče: »Šta ste se uzbunile, oj kraljice?«

One stoje na mramornim stubama sve po sto u redu i viču: »Šta smo se uzbunile? Živjele smo mirno u našim zlatnim dvorima, kao što nam je navada, kadli iznenada nestade dvora, i mi zapadosmo u crnu bučnu pomrčinu; gromovi zatreskali, a džinovi se i duhovi počeli kretati po pomrčini. Eto zato smo se uznemirile, oj prva kraljice, i nadasve smo uznemirene tom strahotom, jer je ta najstrašnija među strahotama, za koje smo ikad znale.«

Tada reče Belkis — prekrasna kraljica, istinska miljenica Sulejman-bin-Daudova, kraljica od Sabe i Sabeje i zlatnih rijeka na jugu, od pustinje zinske do gradova od Zimbabue — Belkis, koja je bila mudra gotovo koliko i premudri Sulejman-bin-Daud: »Nije ništa, oj kraljice! Jedan se leptir potužio na svoju ženu, što se s njime svađala, te je naš gospodar Sulejman-bin-Daud izvolio da je nauči tihome govoru i poniznosti, jer to se u leptirskih žena smatra vrlinom.«

Onda se javi i progovori jedna egipatska kraljica, kći faraunova, te reče: »Naši se dvori ne mogu iz korijena istrgnuti kao luk, za volju malome kukcu. Ne! Zacijelo je umro Sulejman-bin-Daud, a to, što smo čule i vidjele, bila je na zemlji grmljavina i pomrčina od toga glasa.«

Belkis mahnu toj drzovitoj kraljici, ali je ne pogleda, te reče njoj i drugima: »Hodite i pogledajte.«

Siđoše niz mramorne stube, po stotinu u redu, i pod kamforovcem smotriše premudroga kralja Sulejman-bin-Dauda kako puca od smijeha i trese se, a na svakoj mu ruci leptir; začuše ga kako im govori: »Oj ženo mojega brata u zraku, zapamti nakon ovoga, da ugađaš mužu u svemu, i ne izazivaj ga, da opet topne nogom; rekao je, da je navikao na tu čaroliju; nadasve je moćan čarobnjak, eto i samome Sulejman-bin-Daudu krade dvore. Idi s mirom, sitni svijete!« I on im cjelunu krila, a leptiri odletješe.

Sve kraljice, osim Belkise, prekrasne i divne Belkis, koja je stajala sama i smješkala se, padoše ničice i rekoše: »Ako se to zbiva, kad se leptir ozlovoljio na svoju ženu, šta će tek da bude nama, koje smo tolike dane mučile svoga kralja glasnim razgovorom i javnim svađama?«

I prekrile glave koprenama, položile ruke na usta i tiho se tihano odšuljale natrag u dvore.

Onda Belkis, prekrasna i divna Belkis istupi između crvenih ljiljana u sjenu pod kamforovac, položi ruke Sulejman-bin-Daudu na rame i reče: »Oj gospodaru moj i blago duše moje, raduj se, jer smo kraljice od Egipta i Etiopije, Abesinije i Perzije, Indije i Kine naučili veliku nauku, koju će zapamtiti.«

A Sulejman-bin-Daud, koji je svejednako gledao za leptirima kako se igraju na suncu, progovori: »Oj gospodarice moja i dragulju sreće moje,

kada se zbilo to? Tā ja sam se šalio s leptirom, otkad sam došao u vrt.« I kaza kraljici Belkis, šta je učinio.

Belkis, nježna i preljubezna Belkis reče: »Oj gospodaru moj i vladaru mog života, ja sam se sakrila za kamfornjakom i sve sam vidjela. Rekla sam leptirici, neka zatraži od leptira, da topne, jer sam se nadala, da će moj gospodar šali za volju učiniti koju veliku čaroliju, te će kraljice vidjeti to i uplašiti se.« I ona mu ispripovijeda, što su kraljice rekle, vidjele i mislile.

A Sulejman-bin-Daud ustade sa svoga sjedišta pod kamforovcem, ispruži ruke, obradova se i kaza: »Oj gospodarice moja, koja mi dane zaslađuješ, znaj, da bih se ja zacijelo zastidio, kad bih od ponosa ili od ljutitosti učinio čaroliju protiv mojih kraljica, kao što sam priredio gozbu svim životinjama, ali sam po tvojoj mudrosti učinio čaroliju šali za volju i za volju malome leptiru, pa gledaj: to me oslobodilo muke s mojim svadljivim ženama! Reci mi zato, gospodarice moja i dušo moje duše, otkud si ti toliko mudra?«

A kraljica Belkis, krasna i visoka, uzgleda Sulejman-bin-Daudu u oči, naže malo glavu, baš kao leptir, i reče: »Prvo, oj gospodaru moj, jer te volim; a drugo, oj gospodaru moj, jer znam, šta su žene.«

Onda se vratiše u dvore, te su živjeli dalje u sreći.

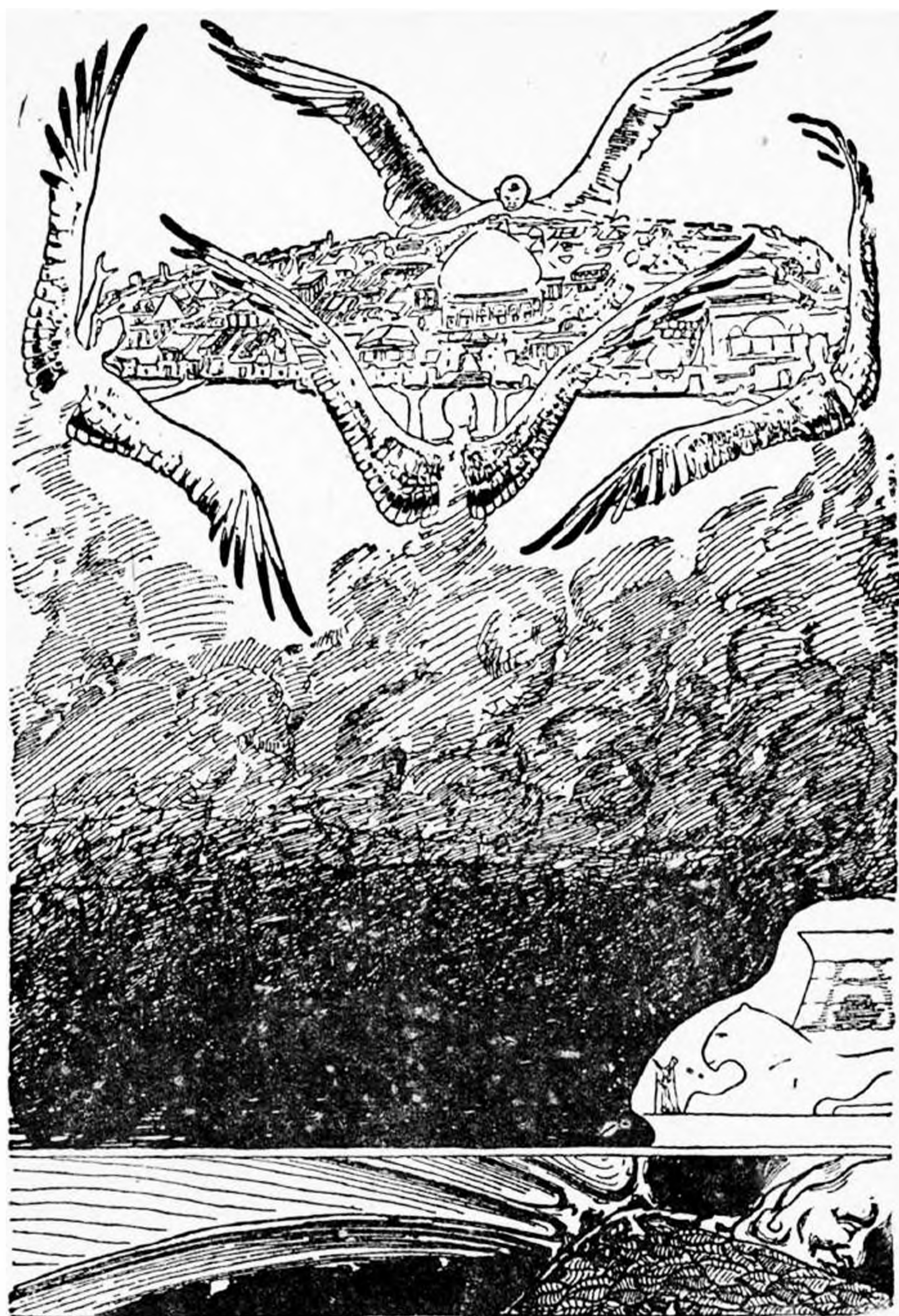
Zar nije Belkis bila mudra?

Ovo je slika životinje, što je iz mora izronila i pojela svu hranu, koju je Sulejman-bin-Daud spremio za sve životinje na svijetu. Zaista je jako lijepa životinja bila ta neman, taj ljepotan, a njegova je majka veoma voljela njega i dvadeset i devet tisuća devet stotino devedeset i devetoro braće njegove, što življahu na dnu morskom. Ti znaš, da je bio najmanji od svriju, a zvao se Mališ Zlatvić. Pojeo je sve škatulje i pakete, svežnje i stvari, što su bile spremljene za sve životinje, a nije nikako skidao zaklopce niti odvezivao uzice, i nije mu ništa udilo. Oni šiljati jarboli iza sanduka sa hranom jesu od Sulejman-bin-Daudovih brodova. Marljivo su i dalje donosili hranu, kad je izronio Mališ Zlatvić. Brodove on nije pojeo. Oni su prestali da istovaruju hranu pa odmah isplovili na more, dok nije Mališ Zlatvić pojeo sve. Eno vidiš nekoje lade kraj ramena Mališa Zlatvića — baš hoće da otplove. Nisam naslikao Sulejman-bin-Dauda, ali on je kraj te slike i veoma se zadivio. Onaj svežanj, što visi na brodskom jarbolu u kraju, paket je s vlažnim datulama, za jelo papigama. Ne znam imena brodovima. To je sve, što je na toj slici.


DHURRA MEAL
ilderness Mills
Tadmor
DATES
Hamath. Arphad
LEEKS
Egyptian grown
FIG NUTS
ARTICHOKES
(Jerusalem)
for wild asses
Manasses.
Importer to the King
LENTILS
Export Co.
DATES
FIGS
GRAPES.
Bushire Fruit Co
POULTRY-SPICE
Javan & Gedite
Islands Spice Co.
HONEY
(wild)
SUGAR-CANE
Special Slave grown
FISH (dry)
Sidon
FISH
Tyre
LOCUST-BEANS
Best Carobean
RICE
Peacocks & Apes only
Tarshish Shipping Co.
ONION
FISH

Ovo je slika četiriju džinova s galebljim krilima, što su digli Sulejman-bin-Daudove dvore u onome trenu, kad je leptir topnuo nogom. Dvori su i vrtovi izdignuti u jednom komadu kao ploča sa stola, a na zemlji je nastala velika rupa, sva puna prašine i dima. Ako pogledaš u kut, kraj zvijeri, što nalikuje na lava, vidjet ćeš Sulejman-bin-Dauda s njegovim čarobnim štapom, a za njim dva leptira. Ono što nalikuje na lava, zaista je lav, isklesan iz kamena, a ono, što nalikuje na sud s mlijekom, zapravo je komad nekoga hrama ili neke kuće ili čega na to nalik. Sulejman-bin-Daud stao je tu, da se ukloni prašini i dimu, kad su džinovi podigli dvore. Ne znam imena džinovima. Bili su sluge čarobnoga prstena Sulejman-bin-Daudova i mijenjali se svaki dan. Bili su obični džinovi s galebljim krilima.

Ono na dnu slika je veoma prijaznoga džina, po imenu Akraiga. On je običavao tri puta na dan hraniti male ribice u moru, a krila su mu bila od čista bakra. Metnuo sam ga ovamo, da ti pokažem, kakav je lijep džin. On nije pomagao, da se digne palača. Kad se to zbilo, bio je zabavljen: hranio je male ribice u Arapskome moru.



Nad Belkisom nigdje jošte
Kraljice ti bilo nije:
S leptiricom — da milošte! —
Zbori, kao da su príje.

Salamun je kralj kraljeva
U svem onom vijeku dugom:
S leptirom je zborit znao
Kano drug sa dobrim drugom.

O n a — kraljica od Sabe,
O n — Azije vladar cijele,
S leptirima zborit znali,
Srca krotka da vesele.

Urednik *Josip Tabak*
Korektori *Anka Oszelda* i *Blaženka Latas*
Omotnu stranu izradio *Aleksandar Augustinčić*
*
Izdavač Omladinsko izdavačko poduzeće
Novo Pokoljenje, Zagreb, Ilica 7
Za izdavača *Živko Jeličić*
*
Cijena 40 dinara